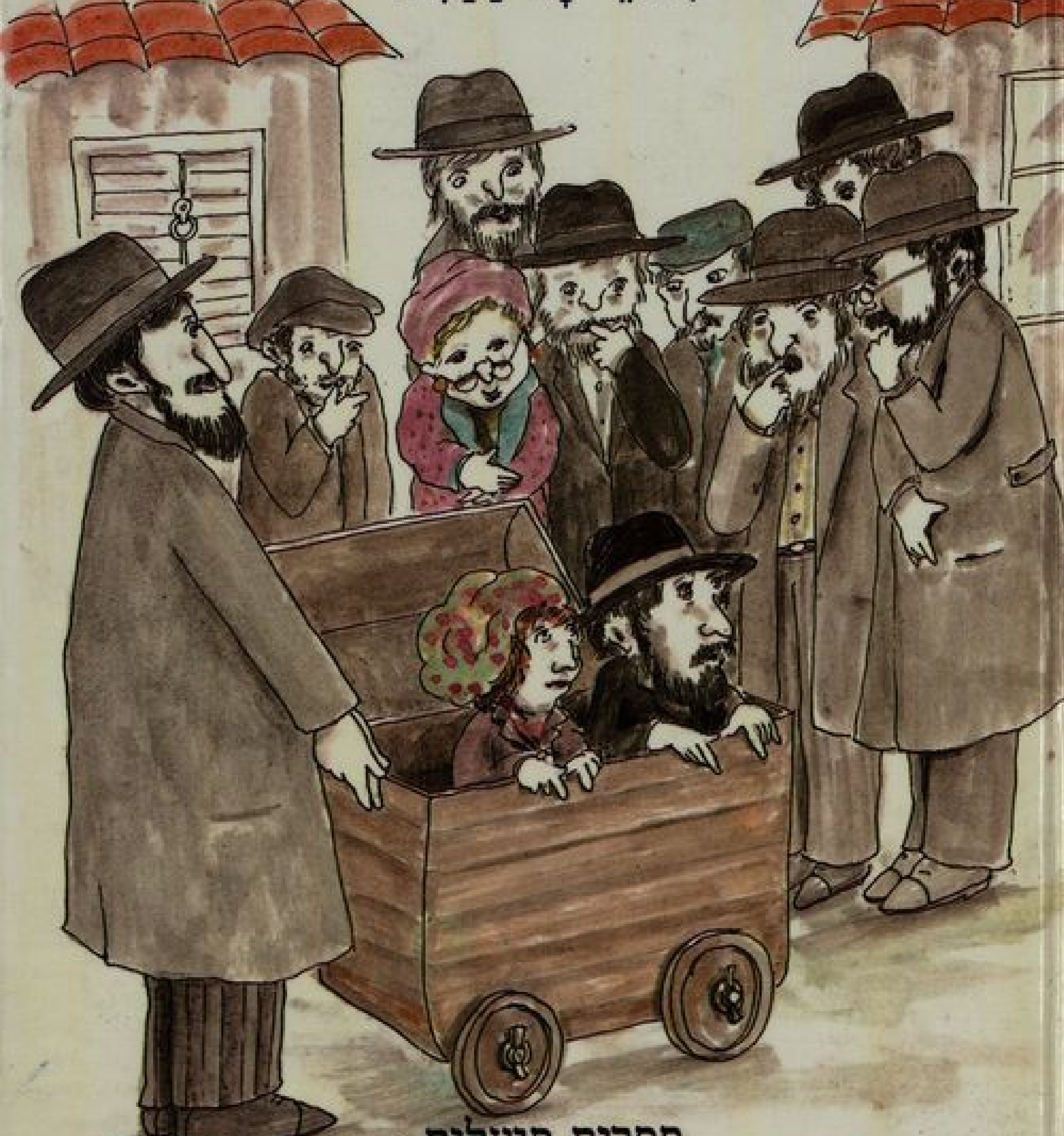
מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת

סִפּוּרֵי־עָם לַחַגִּים

ספרית פועלים

משלוח מנות

משלוח מנות

תודתנו לארכיון הסיפור העממי,
למוקד ספרות־ילדים בסמינר ״אורנים״
ולמרים רות שהעירה והאירה

מְשְׁלוֹחַ מָנוֹת

סִפּוּרֵי־עָם לַחַגִּים

סיפרו:

חיה בר־יצחק, עדנה קרמר

איורים: יפתח אלון

ספרית פועלים

Mishloach Manot

Haya Bar-Itzhak, Edna Kremer

Ill. by Yftach Allon

P.o.b. 37068, Tel. 376845, Tel-Aviv 1986

המערכת: מירה מאיר, שמואל בנשלום

סודר בדפוס ״בארי״, הודפס בישראל ב״הדפוס החדש״

תל־אביב, תשמ״ז, 1986

המערכת והמנהלה תל־אביב, ת״ד 37068, טל׳ 376845

סֵדֶר הַסִּפּוּרִים:

עם הספר

מן המפורסמות הוא כי הפגישה הראשונה של הילד עם היצירה הספרותית היא על דרך השמיעה וההאזנה, פגישה שבעל־פה. הילד שומע את שיר־הערש, את חרוזי הילדים, את הסיפורים, לפני שלמד לקרוא, לפני שהוא יודע על קיום האלף־בית.

מבחינה זו דומה ספרות הילדים לספרות עממית הנמסרת מדור לדור בעיקר בעל־פה.

החגים והמועדים שבהם חוגגת המשפחה, הקהילה, העדה, החבורה וכיו״ב בצוותא, היוו מאז ומתמיד הזדמנות אידיאלית להעברת מסורות ומסרים מדור לדור, בגדר ״והגדת לבנך״. בטכסי החגים נכחו גם ילדים ועצם התפקיד של הטכס היה במידה רבה — העברת המסר על־ידי היגוד לילדים, גם לילדים הקטנים ״שאינם יודעים לשאול״, והדברים אמורים לא רק לגבי ליל הסדר וה״הגדה״ של פסח, אלא לגבי החגים כולם.

יש אפוא לשבח את האסופה שלפנינו, המנסה להחזיר עטרה ליושנה. היא מביאה את סיפורי העם, הרווחים בעדות ישראל ומכוונים לכל שכבות הגיל, כחלק מספרות הילדים וזאת לאחר שינוי ועיבוד ראויים לשמם המבוססים על קריטריונים ספרותיים ומדעיים. סיפורים אלה אף יפים להגשה במסגרת כיתת־לימוד.

המבחר שלפנינו מבוסס בעיקר על הקורפוס העשיר (למעלה מ־15,000 סיפורים) של סיפורי־עם הנרשמים מזה שלושים שנה מפי מספרים יוצאי עדות שונות בישראל, ושמורים ב״ארכיון הסיפור העממי בישראל״ (אסע״י) שבאוניברסיטת חיפה. דרכי האיסוף, השימור והתיעוד של חומר סיפורי זה הם ערובה נאמנה לאותנטיות שלו, ומבחינה זו ייחודית האסופה שלפנינו. המסר החינוכי של הסיפור העממי אינו נכלל במישור הגלוי בלבד. לכל סיפור יש מסר סמוי והמספר המעולה, על־ידי אינטונאציה בשעת ההיגוד, על־ידי תוספת נמשל אקטואלי, ועל־ידי הדגשות ורמיזות, מתייחס גם למישור הסמוי בהתאם לצרכים, לנסיבות ולחברה המאזינה, הצעירה יותר והצעירה פחות כאחת. וכל חברה הנהנית מסיפור ובכל פעם מחדש — חברה צעירה היא...

פרופ׳ **דב נוי**

ירושלים, ניסן תשמ״ו

אֱלֹהִים אוֹהֵב לֵב

פַּעַם בְּשַׁבָּת, לִפְנֵי תְּפִלַּת עַרְבִית, עָמַד הֶחָכָם שֶׁל סָלוֹנִיקִי כְּמִנְהָגוֹ מִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ, עַל־יַד הַ״הֵיכָל״, הוּא אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְנָשָׂא דְּרָשָׁה לִפְנֵי הַקָּהָל. הִפְלִיג הֶחָכָם בְּשֶׁבַח הָאָדָם שֶׁלִּבּוֹ דָּבֵק בֵּאלֹהִים בְּכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל מְאֹדוֹ. בְּאַפְלוּלִית בֵּית הַכְּנֶסֶת נִשָּׂא קוֹלוֹ הָרוֹעֵם: ״הַקְשִׁיבוּ בָּנַי, וּשְׁמָעוּ, כִּי הָעִקָּר הוּא הַלֵּב! אֱלֹהִים — אֶת הַלֵּב הוּא אוֹהֵב!״

בַּקָּהָל יָשַׁב יְהוּדִי אֶחָד, סַבָּל, פָּשׁוּט וְתָמִים, שֶׁהֶאֱזִין בְּקֶשֶׁב רַב לְדִבְרֵי הַדְּרָשָׁה כְּשֶׁעֵינָיו תְּלוּיוֹת בְּפִי הֶחָכָם. בְּשָׁמְעוֹ אֶת הֶחָכָם חוֹזֵר וְשׁוֹנֶה כִּי אֱלֹהִים אוֹהֵב אֶת הַלֵּב אָמַר בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ: ״אִם אֱלֹהִים אוֹהֵב לֵב, מָחָר אֵלֵךְ אֶל הַשּׁוּק וְאֶקְנֶה אֶת הַלֵּב הַמְּשֻׁבָּח בְּיוֹתֵר, אָכִין מִמֶּנּוּ צָלִי וְאַגִּישׁ לֵאלֹהִים לְמַאֲכָל״.

בְּמוֹצָאֵי־שַׁבָּת לְאַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית, שָׁב הָאִישׁ לְבֵיתוֹ וְאָמַר לְאִשְׁתּוֹ:

שִׁמְעִי, אִשָּׁה, מָה דָּרַשׁ הַיּוֹם הֶחָכָם. הוּא אָמַר שֶׁאֱלֹהִים אוֹהֵב לֵב.״

״אוֹהֵב לֵב?״ — תָּמְהָה הָאִשָּׁה.

״כָּךְ דָּרַשׁ. מָחָר אֶקְנֶה בַּשּׁוּק לֵב גָּדוֹל וּמְשֻׁבָּח וְאַתְּ, אִשְׁתִּי, תָּכִינִי מִמֶּנּוּ צָלִי לֵאלֹהִים.״

בְּיוֹם רִאשׁוֹן, לְאַחַר תְּפִלַּת הַבֹּקֶר מִהֵר הַסַּבָּל לַשּׁוּק וְאָמַר לַקַּצָּב:

״בְּחַר לִי לֵב, אֲבָל שֶׁיִּהְיֶה זֶה לֵב גָּדוֹל, יָפֶה וּמְשֻׁבָּח. כְּכָל שֶׁיַּעֲלֶה — אֲשַׁלֵּם לְךָ.״

בָּחַר הַקַּצָּב לֵב גָּדוֹל וְנָאֶה. קָנָה אוֹתוֹ הַסַּבָּל וְשָׁב לְבֵיתוֹ שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. הֵכִינָה הָאִשָּׁה צְלִי רֵיחָנִי וְהִנִּיחָה אוֹתוֹ בֵּין שְׁתֵּי צַלָּחוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ. נָשָׂא הַסַּבָּל אֶת הַצָּלִי לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, הִנִּיחַ אֶת הַצַּלָּחוֹת בַּהֵיכָל, נָשַׁק אֶת הַפָּרֹכֶת וְהָלַךְ לַעֲבוֹדָתוֹ.

יָצָא הַסַּבָּל וּבָא הַשַּׁמָּשׁ לְנַקּוֹת אֶת בֵּית־הַכְּנֶסֶת. וְהִנֵּה רֵיחַ בָּשָׂר צָלוּי עוֹלֶה בְּאַפּוֹ. הָלַךְ בְּעִקְבוֹת הָרֵיחַ עַד שֶׁהִגִּיעַ לַהֵיכָל. פָּתַח אֶת שַׁעֲרֵי הַהֵיכָל וּמָצָא אֶת הַצָּלִי.

שָׂמַח הַשַּׁמָּשׁ שִׂמְחָה רַבָּה וְקָרָא: ״מַתָּנָה מִשָּׁמַיִם!״

נָשָׂא אֶת הַצַּלָּחוֹת לְבֵיתוֹ וְקָרָא לְאִשְׁתּוֹ:

״אִשָּׁה, הַבִּיטִי וּרְאִי! מָה רַב הַזְּמַן שֶׁלֹּא בָּא בָּשָׂר אֶל פִּינוּ וְאֶל פִּי הַיְלָדִים, וְהִנֵּה רִחֵם עָלֵינוּ אֱלֹהִים וְשָׁלַח לָנוּ צְלִי בָּשָׂר מְשֻׁבָּח!״

״בָּרוּךְ יִהְיֶה אֱלֹהִים!״ — אָמְרָה הָאִשָּׁה. מִיָּד קָרְאָה לַיְלָדִים וְכֻלָּם אָכְלוּ, שָׂבְעוּ וְנֶהֱנוּ.

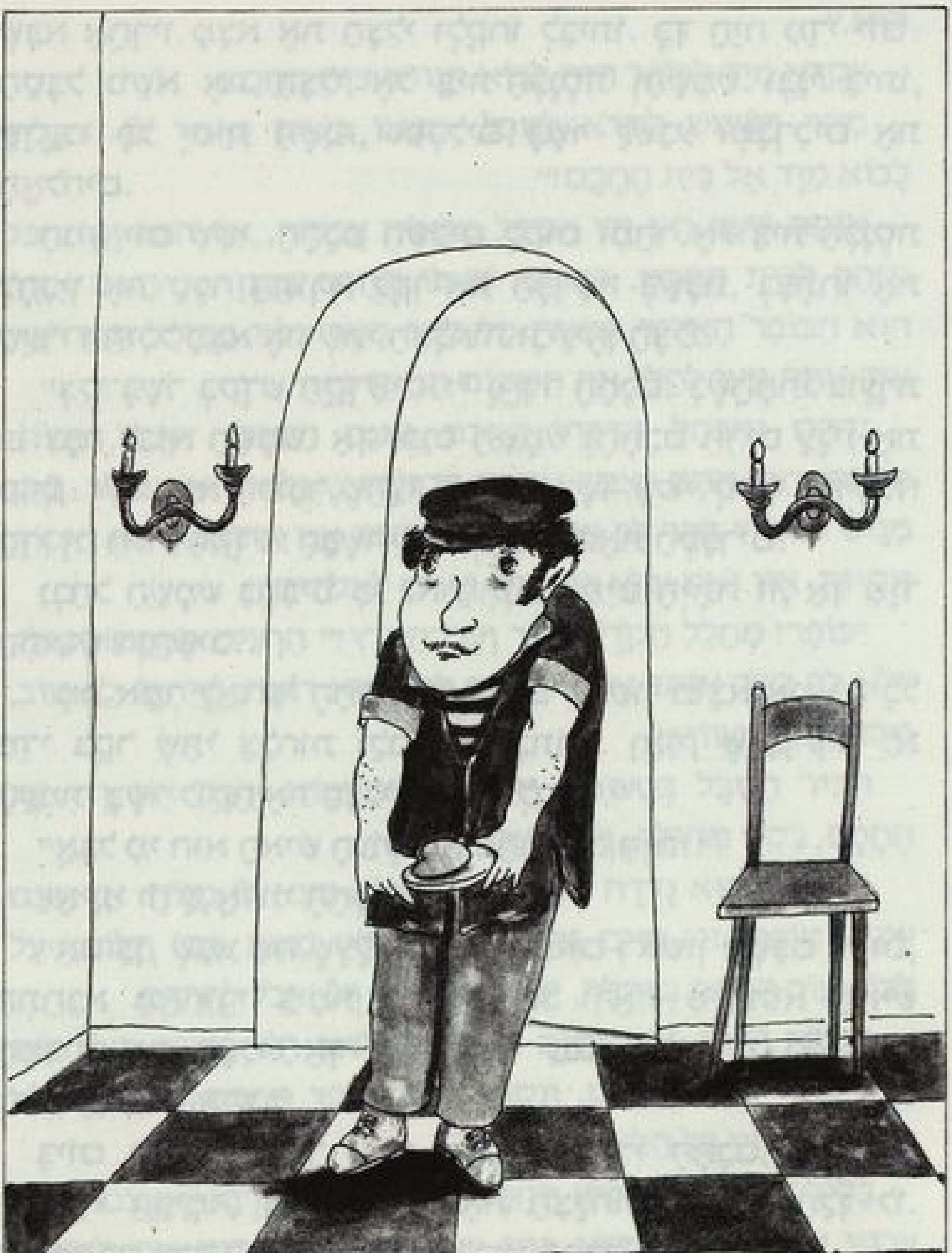
בְּתֹם הַסְּעֻדָּה הֵדִיחָה הָאִשָּׁה אֶת הַצַּלָּחוֹת וְהַשַּׁמָּשׁ הֶחֱזִירָן לַהֵיכָל.

לִפְנוֹת עֶרֶב הָלַךְ הַסַּבָּל לָקַחַת אֶת הַצַּלָּחוֹת. מָצָא אוֹתָן נְקִיּוֹת וּמְצֻחְצָחוֹת וְשָׂמַח שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. הֶחֱזִיר אֶת הַצַּלָּחוֹת הָרֵיקוֹת לְאִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ: ״רְאִי עַד כַּמָּה עָרַב הַצָּלִי לֵאלֹהִים, אֲפִלּוּ פֵּרוּר לֹא הוֹתִיר!״

״טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר עָשִׂיתָ,״ אָמְרָה הָאִשָּׁה.

״רוֹאָה אַתְּ, צָדַק הֶחָכָם. אֱלֹהִים אוֹהֵב לֵב.״

לְמָחֳרַת הַיּוֹם שׁוּב קָנָה הַסַּבָּל לֵב, וְאִשְׁתּוֹ הֵכִינָה צְלִי טָעִים כְּמוֹ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן. הִנִּיחַ הַסַּבָּל אֶת הַצָּלִי בַּהֵיכָל וְהָלַךְ. הַשַּׁמָּשׁ

שֶׁבָּא אַחֲרָיו מָצָא אֶת הַצְּלִי וּלְקָחוֹ לְבֵיתוֹ. כָּךְ הָיָה מִדֵּי יוֹם: הַסַּבָּל נוֹשֵׂא אֶת הַצְּלִי אֶל בֵּית־הַכְּנֶסֶת וְהַשַּׁמָּשׁ וּבְנֵי בֵּיתוֹ, שֶׁרָעֲבוּ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, אוֹכְלִים בָּשָׂר לַשֹּׂבַע וּמְבָרְכִים אֶת הָאֱלֹהִים.

הִגִּיעַ יוֹם שִׁשִּׁי. הֶחָכָם הִשְׁכִּים לָקוּם וּמִהֵר אֶל בֵּית־הַכְּנֶסֶת לְהָכִין אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה לִקְרִיאַת הַפָּרָשָׁה בְּשַׁבָּת. בְּפָתְחוֹ אֶת שַׁעֲרֵי הַהֵיכָל מָצָא אֶת שְׁתֵּי הַצַּלָּחוֹת וּבֵינֵיהֶן הַצְּלִי.

"צְלִי־בָּשָׂר בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים?!" נֶחֱרַד הֶחָכָם. כְּשֶׁחֲמָתוֹ בּוֹעֶרֶת בּוֹ צִפָּה לְבוֹא הַשַּׁמָּשׁ. אַךְ נִכְנַס הַשַּׁמָּשׁ וְהֶחָכָם הֵרִים עָלָיו אֶת קוֹלוֹ: "מִי הוּא הַכּוֹפֵר שֶׁהֵעֵז לְהַכְנִיס בָּשָׂר צָלוּי לְתוֹךְ הַהֵיכָל?! הֲרֵי זֶה חִלּוּל הַקֹּדֶשׁ! הַבָּשָׂר עָלוּל לְהַכְתִּים אֶת הַסְּפָרִים!"

נִבְהַל הַשַּׁמָּשׁ בַּהֲבִינוֹ כִּי לֹא מַתְּנַת שָׁמַיִם הָיְתָה זוֹ, אַךְ מִיָּד הִתְאוֹשֵׁשׁ וְהֵשִׁיב:

"מָה אֹמַר לַאֲדוֹנִי הֶחָכָם, מֵאָז יוֹם רִאשׁוֹן מוֹצֵא אֲנִי בַּהֵיכָל מִדֵּי בֹּקֶר שְׁתֵּי צַלָּחוֹת וְלֵב צָלוּי בְּתוֹכָן. וַאֲנִי, שֶׁזְּמַן רַב לֹא טָעַמְתִּי בָּשָׂר לוֹקֵחַ אֶת הַצְּלִי וּמְבִיאוֹ לְבֵיתִי."

"אֲבָל מִי הוּא הָאִישׁ הָעוֹשֶׂה אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה?!"

"אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ, אֲדוֹנִי הֶחָכָם."

"אִם כֵּן, שְׁמַע מַה שֶּׁעָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת. בְּיוֹם רִאשׁוֹן הַשְׁכֵּם לָקוּם, הִתְחַבֵּא מֵאֲחוֹרֵי בִּימַת בֵּית־הַכְּנֶסֶת וּרְאֵה מִי הוּא הָאִישׁ הַמֵּבִיא אֶת הַצְּלִי. אַךְ אַל תְּדַבֵּר עִמּוֹ דָּבָר. רַק בּוֹא אֵלַי לְהוֹדִיעֵנִי מִי הָאִישׁ."

בְּיוֹם רִאשׁוֹן בַּבֹּקֶר עָשָׂה הַשַּׁמָּשׁ כְּדִבְרֵי הֶחָכָם, וְהִתְחַבֵּא מֵאֲחוֹרֵי הַבִּימָה. הִנִּיחַ הַסַּבָּל אֶת הַצַּלָּחוֹת בַּהֵיכָל וְהָלַךְ לוֹ. הַשַּׁמָּשׁ רַק חִכָּה לְצֵאתוֹ וּמִיָּד רָץ לְבֵית הֶחָכָם וְאָמַר לוֹ:

"אֲדוֹנִי הֶחָכָם, מַכִּיר אֲנִי אֶת הָאִישׁ הַמֵּבִיא אֶת הַצְּלִי. סַבָּל

הוּא."

"קְרָא מִיָּד לַכּוֹפֵר הַזֶּה לָבוֹא הֵנָּה!" צִוָּה הֶחָכָם.

מִהֵר הַשַּׁמָּשׁ לִקְרֹא לַסַּבָּל, מְצָאוֹ בַּשּׁוּק וְאָמַר לוֹ: "עָלֶיךָ לָבוֹא מִיָּד אֶל בֵּית הֶחָכָם!"

אוֹתָהּ שָׁעָה הָיוּ יְדֵי הַסַּבָּל מְלֵאוֹת עֲבוֹדָה, אַךְ הוּא זָנַח הַכֹּל וּמִהֵר לְבֵית הֶחָכָם. בְּהַגִּיעוֹ שְׁאָלוֹ הֶחָכָם בְּרָגְזָה: "הַאִם אַתָּה הוּא הַכּוֹפֵר הָאָרוּר הַמַּנִּיחַ כָּל בֹּקֶר בָּשָׂר צָלוּי בַּהֵיכָל הַקָּדוֹשׁ?! אֵיךְ אַתָּה מֵעֵז לְחַלֵּל אֶת הַמָּקוֹם הַמְּקֻדָּשׁ?!"

נִדְהָם וּמְבֹהָל מִדִּבְרֵי הֶחָכָם גִּמְגֵּם הַסַּבָּל: "אֲבָל, אֲדוֹנִי הֶחָכָם, הֲרֵי אַתָּה עַצְמְךָ אָמַרְתָּ בַּדְּרָשָׁה שֶׁאֱלֹהִים אוֹהֵב לֵב. וַאֲנִי מַגִּישׁ לוֹ מִדֵּי בֹּקֶר לֵב צָלוּי וּבָעֶרֶב מוֹצֵא אֲנִי אֶת הַצַּלָּחוֹת רֵיקוֹת וּנְקִיּוֹת. אֵין זֹאת אֶלָּא כִּי הַצָּלִי טָעִים לֵאלֹהִים."

"כּוֹפֵר! מְחַלֵּל הַקֹּדֶשׁ! בּוּר וְעַם־הָאָרֶץ!" הִרְעִים הֶחָכָם בְּקוֹלוֹ, "לֹא לֵב בָּשָׂר אוֹהֵב אֱלֹהִים, אֶת לִבְּךָ הוּא רוֹצֶה, שֶׁיִּהְיֶה לֵב טוֹב, טָהוֹר, נְקִי מֵעָווֹן!"

הִכִּיר הַסַּבָּל בְּטָעוּתוֹ, וְהִתְבַּיֵּשׁ בְּמַעֲשֵׂהוּ. נָשַׁק אֶת יָדוֹ שֶׁל הֶחָכָם, בִּקֵּשׁ מְחִילָה, וְשָׁב לַעֲבוֹדָתוֹ.

בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת הֶחָכָם, וְלֹא מָצָא לוֹ מָנוֹחַ. אַךְ עָצַם עֵינָיו, הוֹפִיעַ זוּג יָדַיִם וְהֵן עוֹרְמוֹת עָלָיו מַשָּׂא כָּבֵד הַלּוֹחֵץ עַל לִבּוֹ. נֵעוֹר הֶחָכָם בְּבֶהָלָה, יָשַׁב עַל מִטָּתוֹ וְלֹא יָכֹל לְהֵרָדֵם.

בַּלַּיְלָה הַשֵּׁנִי, אַךְ אֲחָזָה בּוֹ תְּנוּמָה שׁוּב חָשׁ בַּיָּדַיִם הָעוֹרְמוֹת עָלָיו גּוּשֵׁי סֶלַע כְּבֵדִים. תְּקוּף־אֵימָה קָפַץ הֶחָכָם מִמִּטָּתוֹ וְלֹא יָכֹל לַעֲצֹם עַיִן כָּל הַלַּיְלָה.

בַּלַּיְלָה הַשְּׁלִישִׁי חָשַׁשׁ הֶחָכָם לְהֵרָדֵם, אַךְ בָּרֶגַע שֶׁנֶּעֶצְמוּ עֵינָיו עָרְמוּ עָלָיו הַיָּדַיִם מַשָּׂא כָּבֵד כַּעוֹפֶרֶת וְנָטְלוּ מִמֶּנּוּ אֶת נִשְׁמָתוֹ. נִבְעַת הֶחָכָם וְהִתְעוֹרֵר בִּצְעָקָה. יָשַׁב עֵר עַל מִטָּתוֹ שָׁעוֹת אֲרֻכּוֹת,

חוֹשֵׁב וּבוֹדֵק בְּמַעֲשָׂיו לָדַעַת מַה חֶטְאוֹ וּמָה עֲווֹנוֹ. בִּדְמָמַת הַלַּיְלָה שָׁמַע אֶת הַלְמוּת לִבּוֹ:

אֱלֹהִים אוֹהֵב לֵב

אֱלֹהִים אוֹהֵב לֵב...

לְפֶתַע הֵבִין בַּמֶּה חָטָא. הַסַּבָּל אוֹהֵב אֶת אֱלֹהִים בְּכָל לִבּוֹ. אֶת הַצְּלִי הֵכִין בְּשִׂמְחָה וּבְתֹם לֵב, וְאִלּוּ אֲנִי חֲסַר־לֵב הָיִיתִי.

בְּקֹצֶר־רוּחַ צִפָּה הֶחָכָם לַבֹּקֶר. אַךְ הֵאִיר הַשַּׁחַר, שָׁלַח לִקְרֹא אֵלָיו אֶת הַסַּבָּל. בְּבוֹא הַסַּבָּל בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ סְלִיחָה וּמְחִילָה וְאָמַר לוֹ:

"אֱלֹהִים אוֹהֵב אֶת לִבְּךָ, טוֹבָה הָיְתָה דַּרְכְּךָ,

מִי יִתֵּן וְתִזְכֶּה לִבְרָכָה וִיהִי חֶלְקִי עִמְּךָ!"

שַׁעֲרֵי דִמְעָה לֹא נִנְעֲלוּ

הָיְתָה שְׁנַת בַּצֹּרֶת. יְמוֹת־הַחֹרֶף בָּאוּ, אַךְ גֶּשֶׁם לֹא יָרַד. מִיּוֹם לְיוֹם הֶחְמִיר הַמַּצָּב וּמְצוּקַת רָעָב אֲיֻמָּה עַל הָעֲיָרָה.

הָרַב הִזְעִיק אֶת כָּל תּוֹשְׁבֵי הָעֲיָרָה אֶל בֵּית־הַכְּנֶסֶת. הִתְפַּלְּלוּ בְּנֵי הָעִיר יוֹמָם וָלַיְלָה, אַךְ לֹא נַעֲנוּ.

גָּזְרוּ תַּעֲנִית עַל עַצְמָם, אַךְ לֹא נַעֲנוּ.

רָאָה הָרַב אֶת הַמְּצוּקָה הַגּוֹבֶרֶת, צָם וְעִנָּה נַפְשׁוֹ וְקָרָא לֵאלֹהִים שֶׁיִּפְקַח עֵינָיו לָדַעַת מַה חֵטְא וְעָוֹן בָּעֲיָרָה כִּי נִנְעֲלוּ שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם.

בַּלַּיְלָה, בִּשְׁעַת חֲצוֹת, שָׁמַע הָרַב בַּת־קוֹל בּוֹקַעַת וְאוֹמֶרֶת: "רַק אִם יִתְפַּלֵּל רַחֲמִים, הַיּוֹשֵׁב תָּמִיד מְרֻחָק בִּקְצֵה בֵּית־הַכְּנֶסֶת, יְקַבֵּל הָאֵל אֶת תְּפִלָּתוֹ וְיוֹרִיד גְּשָׁמִים."

אַךְ הֵאִיר הַבֹּקֶר, קָרָא הָרַב לַשַּׁמָּשׁ וְצִוָּה עָלָיו: "קְרָא אֵלַי אֶת רַחֲמִים."

"אֶת רַחֲמִים?" הִתְפַּלֵּא הַשַּׁמָּשׁ, "מָה אַתָּה רוֹצֶה מִמֶּנּוּ?"

"מָחָר יִשָּׂא רַחֲמִים תְּפִלָּה לִפְנֵי הַצִּבּוּר. עָלָיו לַעֲבֹר לִפְנֵי הַתֵּבָה וּלְהִתְפַּלֵּל."

"דַּוְקָא הוּא? הֲרֵי לֹא לָמַד מִיָּמָיו וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ דָּבָר. אֵיךְ יוּכַל הוּא לַעֲבֹר לִפְנֵי הַתֵּבָה? בְּקִיאִים וְטוֹבִים מִמֶּנּוּ הִתְפַּלְּלוּ וְלֹא נַעֲנוּ."

"אַף־עַל־פִּי־כֵן קְרָא לוֹ!" פָּסַק הָרַב.

עָשָׂה הַשַּׁמָּשׁ כְּדִבְרֵי הָרַב וּמִהֵר אֶל בֵּיתוֹ שֶׁל רַחֲמִים. תָּמַהּ רַחֲמִים עַל הַבִּקּוּר הַבִּלְתִּי־צָפוּי, אַנְשֵׁי הָעֲיָרָה מֵעוֹלָם לֹא פָּקְדוּ אֶת בֵּיתוֹ וְלֹא נָתְנוּ דַּעְתָּם עָלָיו. וְעוֹד גָּבַר תִּמְהוֹנוֹ בְּשָׁמְעוֹ כִּי הָרַב מְזַמְּינוֹ אֵלָיו. "מָה לָרַב וּלְסַנְדְּלָר פָּשׁוּט כָּמוֹנִי?" חָשַׁב בְּלִבּוֹ. אַךְ אִם קוֹרֵא הָרַב — יֵשׁ לָלֶכֶת אֵלָיו. מִיָּד יָצָא לַדֶּרֶךְ.

כְּשֶׁהִגִּיעַ בֵּרְכוֹ הָרַב וְהוֹדִיעַ לוֹ, כִּי עָלָיו לַעֲבֹר לִפְנֵי הַתֵּבָה וּלְהִתְפַּלֵּל עַל הוֹרָדַת גְּשָׁמִים.

"אֲנִי?" תָּמַהּ רַחֲמִים, "הֵן אֵינִי יוֹדֵעַ צוּרַת אוֹת, וְאֵיךְ אֶעֱמֹד לִפְנֵי הַצִּבּוּר? יֶשְׁנָם טוֹבִים מִמֶּנִּי, יִתְפַּלְּלוּ הֵם."

הָרַב לֹא שָׁעָה לִדְבָרָיו וְצִוָּה עָלָיו: "עָלֶיךָ לְהִתְפַּלֵּל וִיהִי מָה!"

לְמָחֳרַת הַיּוֹם קָרָא הָרַב לְכָל הַקָּהָל לְהִתְאַסֵּף בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. בָּאוּ, הִתְאַסְּפוּ בְּנֵי הָעִיר בַּהֲמוֹנֵיהֶם וּבֵית הַכְּנֶסֶת הָיָה מָלֵא מִפֶּה לָפֶה. הַכֹּל צִפּוּ שֶׁהָרַב יַעֲלֶה וְיִתְפַּלֵּל, אַךְ מָה הִשְׁתּוֹמְמוּ הַנֶּאֱסָפִים בִּרְאוֹתָם, כִּי הָרַב מְזַמֵּין אֶת רַחֲמִים אֶל אֲרוֹן־הַקֹּדֶשׁ וּמְבַקְּשׁוֹ לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַצִּבּוּר.

רַחֲמִים נֵאוֹת לְבַקָּשַׁת הָרַב אַךְ בִּקֵּשׁ: "אָנָּא, חַכּוּ לִי מְעַט." יָצָא וְחָזַר כְּשֶׁבְּיָדוֹ כַּד קָטָן עָשׂוּי חֶרֶס וְלוֹ שְׁתֵּי פִּיּוֹת. עִם הַכַּד בְּיָדָיו עָלָה עַל הַבִּימָה וּבִקֵּשׁ מִן הַקָּהָל לְהִתְפַּלֵּל.

כַּאֲשֶׁר נִפְתַּח אֲרוֹן־הַקֹּדֶשׁ נָשְׂאוּ הַכֹּל קוֹלָם בִּבְכִי. כָּל אוֹתָהּ עֵת עָמַד רַחֲמִים עַל הַבִּימָה וְשָׁתַק. בִּגְבֹר הַזְּעָקָה הֵרִים אֶת הַכַּד, הֵצִיץ לְתוֹךְ פִּיָּה אַחַת וְקֵרֵב אֵלֶיהָ אֶת פִּיו כְּלוֹחֵשׁ לְתוֹכָהּ. כַּעֲבֹר רֶגַע קֵרֵב אֶת הַפִּיָּה הַשְּׁנִיָּה אֶל אָזְנוֹ כְּמַאֲזִין.

לְפֶתַע הִתְקַדְּרוּ הַשָּׁמַיִם בְּעָבִים כְּבֵדִים וְגֶשֶׁם שׁוֹטֵף יָרַד לָאָרֶץ. מִיָּד הָפְכָה הַבְּכִיָּה לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. הַכֹּל בֵּרְכוּ עַל הַהַצָּלָה וְהוֹדוּ לָאֵל הָרַחֲמִים.

קָרָא הָרַב לְרַחֲמִים וּבִקְּשׁוֹ: "סַפֵּר לִי מַדּוּעַ הֵבֵאתָ עִמְּךָ אֶת

כַּד הַחֶרֶס וּמֶה עָשִׂיתָ בּוֹ?״

נַעֲנָה רַחֲמִים וְסִפֵּר:

״אִישׁ עָנִי אֲנִי וּמִשְׁפָּחָה גְּדוֹלָה לִי. לְפִי מִקְצוֹעִי אַסְקוּפִי (סַנְדְּלָר) אֲנִי. אַךְ לְצַעֲרִי, אֵינִי מַרְוִיחַ דֵּי לְפַרְנָסַת בֵּיתִי וִילָדַי. אֲנָשִׁים אֵינָם סָרִים לְבֵיתִי וַעֲבוֹדָה אַיִן. מִדֵּי עֶרֶב צוֹעֲקִים הַיְלָדִים לְלֶחֶם, אִשְׁתִּי נֶאֱנַחַת וְאוֹמֶרֶת: ׳אֵין רַחֲמִים בַּשָּׁמַיִם, אֵין רַחֲמִים. עַד מָתַי נִהְיֶה כְּאַסְקוּפָּה נִדְרֶסֶת? לִבִּי נִשְׁבַּר בְּקִרְבִּי וּלְאָן אֶשָּׂא צַעֲרִי? אֶת כָּל דִּמְעוֹת הַצַּעַר וְהַמְּצוּקָה אָסַפְתִּי בַּכַּד שֶׁעָמַד בְּפִנַּת חַדְרִי. מִיּוֹם לְיוֹם הִתְמַלֵּא כַּד הַדְּמָעוֹת. כְּשֶׁהִגִּיעוּ הַדְּמָעוֹת עַד צַוָּאר אָמְרָה אִשְׁתִּי: ׳יִשָּׂא אֶת הַכַּד לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְיִוָּדַע דְּבַר מְצוּקָתֵנוּ.׳ אַךְ אֲנִי הוֹרֵיתִי לָהּ לִקְבֹּר אֶת הַכַּד עִמִּי בְּיוֹם מוֹתִי.

״כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ עָלַי לְהִתְפַּלֵּל, הֵבֵאתִי אֶת כַּד הַדְּמָעוֹת. רָאִיתִי אֶת אַנְשֵׁי הָעֲיָרָה בְּסִבְלָם וּבִכְיָם וְלִבִּי הִתְמַלֵּא רַחֲמִים. הֶצַּצְתִּי לַפִּיָּה הָאַחַת וְהוֹדַעְתִּי: ׳רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם לֹא תּוֹרִיד גְּשָׁמִים אֶשְׁבֹּר אֶת הַכַּד הַזֶּה לְעֵינֵי כָּל הַקָּהָל׳. הִטֵּיתִי אֹזֶן אֶל הַפִּיָּה הַשְּׁנִיָּה וְקוֹל מִתּוֹכָהּ עָנָה לִי: ׳אַל תִּשְׁבֹּר!׳ מִיָּד הִתְקַדְּרוּ הַשָּׁמַיִם וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים. זֶהוּ סִפּוּר הַכַּד,״ סִיֵּם רַחֲמִים.

הִבִּיט הָרַב בְּכַד הַדְּמָעוֹת וְאָמַר: ״מַה נְּכוֹנִים דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ — שַׁעֲרֵי דִּמְעָה לֹא נִנְעֲלוּ!״

חֲצִי שֶׁלִּי חֲצִי שֶׁלְּךָ

בָּעִיר וַרְשָׁה שֶׁבִּמְדִינַת פּוֹלִין חַי פַּעַם יְהוּדִי עָנִי אַךְ פִּקֵּחַ וּמְמֻלָּח, אֵלִיָּה שְׁמוֹ. בְּכָל פַּעַם שֶׁאָזַל כַּסְפּוֹ הָיָה מְחַבֵּל תַּחְבּוּלָה וּמוֹצֵא דֶּרֶךְ לְמַלֵּא אֶת כִּיסוֹ וְאֶת כְּרֵסוֹ.

יוֹם אֶחָד מָצָא אֵלִיָּה כִּי תַּם כַּסְפּוֹ וְרֵיקָה קֻפָּתוֹ. הֶחְלִיט לַעֲסֹק בִּמְכִירַת נֵרוֹת שֶׁאוֹתָם מַרְבִּים הַיְּהוּדִים לִקְנוֹת לְשַׁבָּתוֹת וּלְיָמִים טוֹבִים. יָצָא עִם סְחוֹרָתוֹ לַדֶּרֶךְ וְהִגִּיעַ לָעִיר חֶלְם, שֶׁכַּיָּדוּעַ לָכֶם דְּבַר־חָכְמָתָם שֶׁל תּוֹשָׁבֶיהָ נוֹדַע לִתְהִלָּה בְּרַחֲבֵי הַמְּדִינָה. עָמַד אֵלִיָּה בִּרְחוֹב הָעִיר, וְהִצִּיעַ נֵרוֹתָיו לִמְכִירָה, אַךְ לֹא נִמְצְאוּ לָהֶם קוֹנִים.

חָשַׁב אֵלִיָּה מַה יַּעֲשֶׂה וְהִנֵּה מָצָא עֵצָה. פָּנָה לְאַחַד הַחֶלְמָאִים שֶׁעָבַר בָּרְחוֹב בְּקוֹל מָלֵא תְּמִיהָה:

"הַאִם אֵינְךָ יוֹדֵעַ כִּי יוֹם הַכִּפּוּרִים מָחָר?"

"מָה?!" נִבְהַל הַיְּהוּדִי.

"וְכֵיצַד אֵינְךָ יוֹדֵעַ, הֵן הָעֶרֶב הוּא לֵיל הַכִּפּוּרִים!"

מִיָּד קָנָה הַיְּהוּדִי נֵר גָּדוֹל וּמִהֵר לְבַשֵּׂר אֶת דְּבַר הֶחָג לְכָל שְׁכֵנָיו:

"יְהוּדִים, שִׁמְעוּ! בָּא יְהוּדִי מִוַּרְשָׁה וְאוֹמֵר כִּי הָעֶרֶב לֵיל הַכִּפּוּרִים!"

לְשֵׁמַע הַדָּבָר מִהֲרוּ כָּל הַחֶלְמָאִים לִסְגּוֹר אֶת חֲנֻיּוֹתֵיהֶם. אָצוּ וְקָנוּ אֶת כָּל הַנֵּרוֹת מִידֵי מְבַשֵּׂר הַבְּשׂוֹרָה וּפָנוּ לְהִתְקַדֵּשׁ לִקְרַאת

הַיּוֹם הַגָּדוֹל.

וְלֹא זוֹ בִּלְבַד, אֶלָּא שֶׁזָּכָה אֵלִיָּה וְגַבַּאי בֵּית־הַכְּנֶסֶת הַחֶלְמָאִי הִזְמִינָם לְבֵיתוֹ לַסְּעֻדָּה הַמַּפְסֶקֶת לִקְרַאת הַצּוֹם שֶׁל מָחָר. וַהֲנֵה מוֹכֵר הַנֵּרוֹת מִסְּעֻדָּה דִּשְׁנָה שֶׁמִּזְּמַן לֹא אָכַל כְּמוֹתָהּ. בְּתֹם הַסְּעֻדָּה פָּנָה אֵלָיו הַגַּבַּאי וְאָמַר:

"אוֹבְדֵי־עֵצוֹת אָנוּ כִּי הֶחָג הִקְדִּים לָבוֹא וְלֹא דָּאַגְנוּ בְּעוֹד מוֹעֵד לְהַזְמִין חַזָּן לְמָחָר."

מוּכָן אֲנִי לִהְיוֹת לָכֶם לְחַזָּן," אָמַר אֵלִיָּה, "אַךְ אֵינִי יוֹדֵעַ אִם יֵשׁ בְּיֶדְכֶם לִשְׁקֹל לְיָדִי אֶת הַסְּכוּם הָרָאוּי."

"אַל דְּאָגָה," הִרְגִּיעוֹ הַגַּבַּאי, "נִשְׁקֹל עַל־יָדְךָ כָּל סְכוּם שֶׁיִּדָּרֵשׁ. כְּשֶׁמְּדֻבָּר בִּתְפִלַּת יוֹם כִּפּוּר אֵין הַקְּהִלָּה עֲנִיָּה."

נַעֲנָה אֵלִיָּה לַבַּקָּשָׁה.

לַמָּחֳרָת נִקְלַע לָעִיר חֶלְם יְהוּדִי וַרְשָׁאִי, אַחֵר, חַיִּים שְׁמוֹ. תָּמַהּ הַיְּהוּדִי: יוֹם חֹל וְכָל הַחֲנֻיּוֹת סְגוּרוֹת... בִּשְׁאֵלוֹ לְפֵשֶׁר הַדָּבָר אָמְרוּ לוֹ: "הַאֵינְךָ יוֹדֵעַ כִּי יוֹם הַכִּפּוּרִים הַיּוֹם וְכָל יְהוּדֵי הָעִיר הָלְכוּ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל?!"

גָּבְרָה תְּמִיהָתוֹ שֶׁל חַיִּים וְהֶחְלִיט לָלֶכֶת לְבֵית־הַכְּנֶסֶת לְהִוָּכַח בְּמוֹ עֵינָיו אִם נָכוֹן הַדָּבָר אוֹ שֶׁמָּא הִתְלוּ בּוֹ. מִשֶּׁנִּכְנַס לְבֵית־הַכְּנֶסֶת מָצָא אֶת כָּל הַנּוֹכְחִים עֲטוּפֵי טַלִּיתוֹת וּמִתְפַּלְּלִים בְּכַוָּנָה רַבָּה. בְּהַקְשִׁיבוֹ לַחַזָּן גִּלָּה לִתְמִהוֹנוֹ כִּי הַקּוֹל מֻכָּר לוֹ. הִתְקָרֵב וְהִכִּיר כִּי מְיֻדָּעוֹ הוּא, בֶּן עִירוֹ, אֵלִיָּה. נִגַּשׁ חַיִּים אֶל הַחַזָּן הַמְּדֻמֶּה, נֶעֱמַד בְּסָמוּךְ לוֹ וּכְדֵי לֹא לְהַפְרִיעַ פִּזֵּם בְּקוֹל תְּפִלָּה:

"שָׁלוֹם עָלֶיךָ, רֶב אֵלִיָּהוּ
אֱמֹר לִי, יוֹם כִּפּוּרִים מָתַי הוּא?!"

הִפְנָה אֵלִיָּה אֶת רֹאשׁוֹ... תְּחִלָּה נִבְהַל לְמַרְאֵה חַיִּים בֶּן עִירוֹ, אַךְ מִיָּד הִתְעַשֵּׁת וְהִמְשִׁיךְ בִּתְפִלָּתוֹ כְּשֶׁהוּא מְזַמֵּר לַעֲבַר מְיֻדָּעוֹ:

"יַקִּירִי רֶב חַיִּים, עָלֶיךָ הַשָּׁלוֹם!
אֱמֹר כִּי יוֹם הַכִּפּוּרִים הַיּוֹם,
כֶּסֶף רַב שִׁלְמוּ לִידִידְךָ —
חֲצִי שֶׁלִּי, חֲצִי שֶׁלְּךָ!"

הֵבִין חַיִּים אֶת הָרֶמֶז וְשָׁתַק עַד סוֹף הַתְּפִלָּה. וְכָךְ, לֹא זוֹ בִּלְבַד שֶׁשָּׁקְלוּ יְהוּדֵי חֶלֶם כֶּסֶף רַב לִידֵי הַחַזָּן הַמְדֻמֶּה, אֶלָּא גַּם אֲסִירֵי־תוֹדָה הָיוּ, כִּי הֲרֵי רַק בִּזְכוּתוֹ לֹא פָּסְחוּ עַל יוֹם הַכִּפּוּרִים...

אֶתְרוֹג בְּגֹדֶל סוּס

בַּעֲיָרָה קְטַנָּה וְנִדַּחַת בִּמְדִינַת פּוֹלִין הַגְּדוֹלָה, חַי לִפְנֵי שָׁנִים יְקוּתִיאֵל הַמְּלַמֵּד. הוּא יָדַע חַיֵּי עֹנִי וְרָעָב כְּמוֹ כָּל מְלַמְּדֵי הַתִּינוֹקוֹת בָּעֵת הַהִיא. אַךְ עַל אַף עָנְיוֹ דָּבֵק הָיָה בְּמִצְוָה אַחַת, מַחֲזִיק בָּהּ, מַקְפִּיד עָלֶיהָ וּמִתְפָּאֵר בָּהּ: מִצְוַת אֶתְרוֹג בְּחַג הַסֻּכּוֹת.

עֲלֵיכֶם לָדַעַת שֶׁהָאֶתְרוֹג יְקַר מְצִיאוּת הָיָה. מֵעֵבֶר לַיָּם הוּבְאוּ הָאֶתְרוֹגִים וְרַב הָיָה מְחִירָם. כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה הָיָה הַמְּלַמֵּד אוֹסֵף וּמְקַבֵּץ פְּרוּטָה לִפְרוּטָה כְּדֵי שֶׁיּוּכַל בְּעֶרֶב סֻכּוֹת לִקְנוֹת אֶתְרוֹג יָפֶה וּמְהֻדָּר.

כְּכָל שֶׁקָּרַב הֶחָג כֵּן רָבְתָה הַתְּכוּנָה בָּעֲיָרָה: עֲרֵמוֹת סְכָךְ הוֹרִיקוּ בַּחֲצֵרוֹת, סֻלָּמוֹת וּקְרָשִׁים הֻצְּבוּ אֶל קִירוֹת הַבָּתִּים וְסֻכּוֹת נָאוֹת צָצוּ מִכָּל עֵבֶר.

וְהִנֵּה הִגִּיעַ הַיּוֹם הַמְיֻחָל — עֶרֶב סֻכּוֹת! צָרַר יְקוּתִיאֵל אֶת מְעוֹתָיו בִּצְרוֹר, נִפְרַד מֵאִשְׁתּוֹ וּפָנָה לָלֶכֶת לַשּׁוּק לִקְנוֹת אֶת הָאֶתְרוֹג שֶׁכֹּה צִפָּה לוֹ.

הוֹלֵךְ יְקוּתִיאֵל בַּדֶּרֶךְ וּבְעֵינֵי רוּחוֹ מְצַיֵּר הוּא אֶת הָאֶתְרוֹג הַמְהֻדָּר שֶׁיִּקְנֶה: צָהֹב כֻּלּוֹ, גָּדוֹל וְרֵיחָנִי וּפִטָּם נָאֶה לוֹ בְּקָצֵהוּ. עוֹדֶנּוּ הוֹזֶה וּשְׁמָרְיָהוּ הָעֶגְלוֹן נִרְאָה לוֹ מֵרָחוֹק — אַךְ מָה זֶה, הֵיכָן סוּסוֹ וְעֶגְלָתוֹ?

אֲבָל וַחֲפוּי־רֹאשׁ צָעַד לִקְרָאתוֹ הָעֶגְלוֹן, כְּאִלּוּ חָרַב עָלָיו

עוֹלָמוֹ.

"עֶרֶב חַג הַיּוֹם וְלָמָּה זֶה נָפְלוּ פָּנֶיךָ?" שָׁאַל יְקוּתִיאֵל אֶת הָעֶגְלוֹן.

"אוֹיָה, צָרָה גְדוֹלָה בָּאָה עָלַי," נֶאֱנַח הָעֶגְלוֹן, "סוּסִי נָפַל לְפֶתַע וָמֵת. וְעַתָּה נוֹתַרְתִּי בְּלֹא כְלוּם, וּמָה אֶעֱשֶׂה לְפַרְנָסַת בֵּיתִי וִילָדַי?"

נִכְמְרוּ רַחֲמָיו שֶׁל יְקוּתִיאֵל עַל הָעֶגְלוֹן. בְּלֹא הִסּוּס שָׁלַף אֶת צְרוֹר הַכֶּסֶף שֶׁהָיָה מְיֻעָד לִקְנִיַּת הָאֶתְרוֹג, נָתַן אֶת הַצְּרוֹר לָעֶגְלוֹן וְאָמַר לוֹ: "לֵךְ וּקְנֵה לְךָ סוּס אַחֵר!"

טֶרֶם הִסְפִּיק הָעֶגְלוֹן לְהָשִׁיב דָּבָר סָבַב הַמְלַמֵּד עַל עֲקֵבָיו לָשׁוּב לְבֵיתוֹ.

שָׁב הַמְלַמֵּד לְלֹא אֶתְרוֹג וּלְלֹא כֶּסֶף. בְּהִכָּנְסוֹ קִדְּמָה אִשְׁתּוֹ אֶת פָּנָיו:

"מָה זֶה הִקְדַּמְתָּ לָשׁוּב? הֵיכָן הָאֶתְרוֹג? מַדּוּעַ לֹא קָנִיתָ אֶתְרוֹג?!"

שָׁתַק יְקוּתִיאֵל, אַךְ אִשְׁתּוֹ לֹא חָדְלָה לְהָצִיק לוֹ:

"הֵיכָן הַכֶּסֶף? מַדּוּעַ לֹא קָנִיתָ אֶתְרוֹג?"

לְבַסּוֹף לֹא יָכֹל עוֹד הַמְלַמֵּד לְהַבְלִיג וְהֵשִׁיב לְאִשְׁתּוֹ:

"קָנִיתִי אֶתְרוֹג גָּדוֹל, גָּדוֹל מְאֹד, גָּדְלוֹ כְּגֹדֶל סוּס!"

עַתָּה סִפֵּר הַמְלַמֵּד לְאִשְׁתּוֹ אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר קָרָה לוֹ. שָׁמְעָה הָאִשָּׁה, נֶאֶנְחָה וְאָמְרָה: "לוּ יְהִי כָּךְ".

בְּפְרֹס הֶחָג בָּא יְקוּתִיאֵל הַמְלַמֵּד אֶל סֻכָּתוֹ, וּמָה רוֹאוֹת עֵינָיו? בְּפֶתַח הַסֻּכָּה נִצָּבִים כָּל רָאשֵׁי הַקְּהִלָּה וְנִכְבָּדֶיהָ, נוֹשְׂאִים אֶתְרוֹג גָּדוֹל מֵאֵין כָּמוֹהוּ, מְהֻדָּר שֶׁבִּמְהֻדָּר, עַיִן לֹא רָאֲתָה אֶתְרוֹג יָפֶה כְּמוֹתוֹ. פָּתַח רֹאשׁ הַקְּהִלָּה וְאָמַר: "דְּבַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָשִׂיתָ נָפוֹץ בְּכָל הָעֲיָרָה, כָּל אַנְשֵׁי הַקְּהִלָּה נָתְנוּ מִכַּסְפָּם לִקְנִיַּת אֶתְרוֹג זֶה."

אָחַז יְקוּתִיאֵל בָּאֶתְרוֹג הַמְּהֻדָּר וְהַסֻּכָּה נִמְלְאָה בְּנִיחוֹחוֹ הַטּוֹב.

בְּחַג סֻכּוֹת זֶה קָרַן מִכָּל הַסֻּכּוֹת בָּעֲיָרָה זֹהַר מְיֻחָד וּזְמִירוֹת הֶחָג נִשְּׂאוּ בְּשִׂמְחָה כְּפוּלָה.

הָאֶתְרוֹג הִגִּיעַ

בִּכְפָר נִדָּח בְּרוּסְיָה, הָיְתָה קְהִלָּה קְטַנָּה שֶׁל יְהוּדִים. יָמִים רַבִּים לִפְנֵי חַג הַסֻּכּוֹת דָּאֲגוּ לְהַזְמִין אֶתְרוֹג מִידֵי סוֹחֵר עָשִׁיר, שֶׁגָּר בְּעִיר רְחוֹקָה. חָלְפוּ יָמִים וְשָׁבוּעוֹת — וְהָאֶתְרוֹג אֵינוֹ מַגִּיעַ. פָּנָה הָרַב לִבְנֵי הַקְּהִלָּה וּבִקֵּשׁ לְמַנּוֹת שָׁלִיחַ שֶׁיֵּצֵא לָעִיר לְהָבִיא אֶת הָאֶתְרוֹג. "אַל דְּאָגָה," הִרְגִּיעוּהוּ בְּנֵי קְהִלָּתוֹ, "עַד בּוֹא הֶחָג יַגִּיעַ הָאֶתְרוֹג!"

שָׁבוּעַ לִפְנֵי הֶחָג חָזַר הָרַב וּפָנָה לִבְנֵי הַקְּהִלָּה לְמַנּוֹת שָׁלִיחַ, אַךְ הֵם הֵשִׁיבוּ: "וְכִי לָמָּה לָנוּ לָצֵאת לַדֶּרֶךְ הָאֲרֻכָּה וְהַמְּיַגַּעַת, הֲרֵי הַסּוֹחֵר הִבְטִיחַ לִשְׁלֹחַ אֶת הָאֶתְרוֹג לַמּוֹעֵד."

חִכָּה הָרַב עַד תֹּם הַשָּׁבוּעַ וְנוֹתַר אַךְ יוֹם אֶחָד עַד לִכְנִיסַת הֶחָג, אַךְ אֶתְרוֹג לְבָרֵךְ עָלָיו — אַיִן. עַתָּה נִטְרְדוּ וְרָגְשׁוּ הַיְּהוּדִים כֻּלָּם שֶׁמָּא לֹא יַגִּיעַ הָאֶתְרוֹג לַמּוֹעֵד, אַךְ לָצֵאת לַהֲבִיאוֹ לֹא נֵאוֹת אִישׁ, פֶּן לֹא יַסְפִּיק לַחֲזֹר עַד לִכְנִיסַת הֶחָג.

בְּאֵין בְּרֵרָה בִּקֵּשׁ הָרַב לִקְרֹא לְגוֹי אֶחָד, קוֹזָק, שֶׁגָּר בְּאוֹתוֹ כְּפָר. הַקּוֹזָק בַּעַל הַגּוּף בָּא רָכוּב עַל סוּסוֹ וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי הָרַב.

פָּנָה אֵלָיו הָרַב וְאָמַר: "נְשַׁלֵּם לְךָ בְּיָד רְחָבָה, אִם תֵּצֵא בִּשְׁלִיחוּתֵנוּ הָעִירָה אֶל סוֹחֵר פְּלוֹנִי, וְתָבִיא לָנוּ אֶת הָאֶתְרוֹג לֶחָג."

נֵאוֹת הַקּוֹזָק לְמַלֵּא אֶת הַשְּׁלִיחוּת וְהָרַב הֵאִיץ בּוֹ: "עָלֶיךָ לַחֲזֹר עַד הָעֶרֶב, דְּהַר מַהֵר כְּכֹל שֶׁתּוּכַל וְאַל תִּתְעַכֵּב בַּדֶּרֶךְ!"

יָצָא הַקּוֹזָק בִּדְהָרָה לָעִיר הָרְחוֹקָה. מִיָּד בְּהַגִּיעוֹ פָּנָה לְאוֹתוֹ סוֹחֵר וְשָׁאַל לָאֶתְרוֹג הַמְבֻקָּשׁ. נִזְכַּר הַסּוֹחֵר בְּהַבְטָחָתוֹ, הוֹצִיא מֵאַרְגָּזוֹ אֶתְרוֹג מְהֻדָּר, מְסָרוֹ לַקּוֹזָק וְהִתְרָה בּוֹ: "הִזָּהֵר וְהִשָּׁמֵר לְךָ בְּדַרְכְּךָ, הָאֶתְרוֹג מֵעֵדֶן וְיָקָר הוּא, רְאֵה אֶת הַפִּטָּם הַמִּתְנוֹסֵס לוֹ בְּקָצֵהוּ — שְׁמֹר עָלָיו כְּעַל בָּבַת עֵינְךָ. אִם יִפָּגַע הַפִּטָּם — פָּסוּל הָאֶתְרוֹג כֻּלּוֹ!"

הִקְשִׁיב הַקּוֹזָק רֹב קֶשֶׁב לְאַזְהָרַת הַסּוֹחֵר וְשָׁמַר אֶת הַדְּבָרִים בְּלִבּוֹ. הִטְמִין אֶת הָאֶתְרוֹג בְּכִיסוֹ, קָפַץ עַל הַסּוּס וְדָהַר חֲזָרָה מַהֵר כְּכָל שֶׁיָּכֹל. בַּדֶּרֶךְ חָשׁ אֶת הַפְּרִי הַיָּקָר מְטַלְטֵל בְּכִיסוֹ. זָכַר אֶת דִּבְרֵי הַסּוֹחֵר וּפָחַד שֶׁמָּא יִנָּזֵק הַפִּטָּם. מִיָּד עָצַר אֶת סוּסוֹ, הוֹצִיא אֶת הָאֶתְרוֹג מִן הַכִּיס, הֵסִיר בִּזְהִירוּת אֶת הַפִּטָּם מֵעָלָיו, עָטַף אֶת הַפִּטָּם בְּמִטְפַּחַת וְהִטְמִינוֹ בַּכִּיס הַשֵּׁנִי. עַתָּה שָׁב הַקּוֹזָק לִדְהֹר כְּשֶׁלִּבּוֹ שָׁקֵט וּבָטוּחַ.

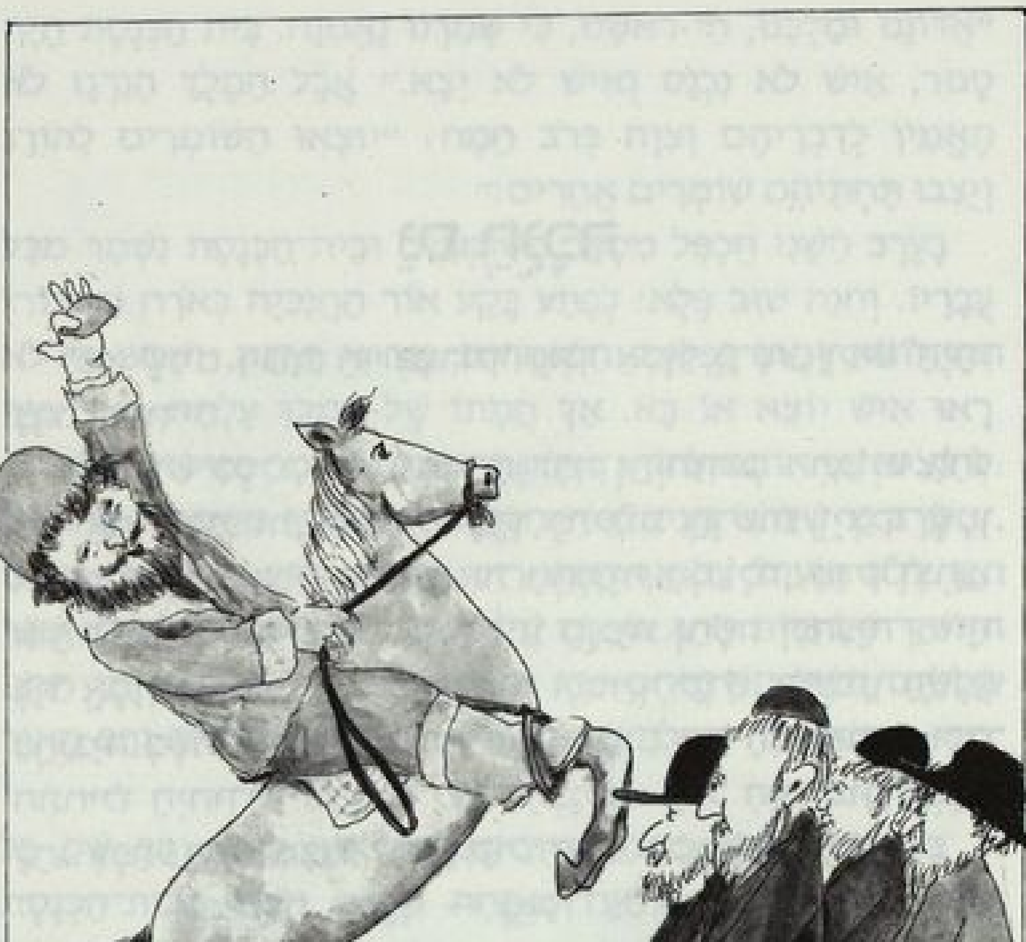
בֵּינְתַיִם מְצַפִּים הַיְהוּדִים בַּכְּפָר לְשׁוּבוֹ שֶׁל הַשָּׁלִיחַ. הֲיַסְפִּיק לְהַגִּיעַ לִפְנֵי צֵאת הַכּוֹכָבִים? הֲיִזְכּוּ לְבָרֵךְ עַל הָאֶתְרוֹג?

בָּרֶגַע הָאַחֲרוֹן שֶׁלִּפְנֵי כְּנִיסַת הַחַג נִרְאָה הַקּוֹזָק מִתְקָרֵב בִּדְהָרָה. הַיְהוּדִים רָצוּ לִקְרָאתוֹ בִּקְרִיאוֹת שִׂמְחָה: "הָאֶתְרוֹג! הָאֶתְרוֹג הִגִּיעַ!"

עָצַר הַפָּרָשׁ אֶת סוּסוֹ כָּל עוֹד רוּחוֹ בּוֹ וּמָסַר אֶת הָאֶתְרוֹג לִידֵי הָרַב. אַךְ אָחַז הָרַב אֶת הָאֶתְרוֹג בְּיָדוֹ מִיָּד נָתַן קוֹלוֹ בִּזְעָקָה: "הַפִּטָּם! מֶה עָשִׂיתָ לַפִּטָּם? הֵיכָן הַפִּטָּם?!"

"הַפִּטָּם?" חִיֵּךְ הַקּוֹזָק בְּגַאֲוָה, "אַל דְּאָגָה, שָׁמַרְתִּי אוֹתוֹ הֵיטֵב שֶׁלֹּא יִנָּזֵק."

מִיָּד הוֹצִיא אֶת הַמִּטְפַּחַת, שָׁלַף מִתּוֹכָהּ אֶת הַפִּטָּם וְהִגִּישׁוֹ לָרַב.

נֵס חֲנֻכָּה

לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת חַי בְּמָרוֹקוֹ מֶלֶךְ אַכְזָר וְרָשָׁע, וְעֵינוֹ הָיְתָה צָרָה בַּיְּהוּדִים.

בָּא חֹדֶשׁ כִּסְלֵו, קָרְבוּ יְמֵי הַחֲנֻכָּה וְהַיְּהוּדִים הִתְכּוֹנְנוּ לֶחָג: נִקּוּ אֶת הַחֲנֻכִּיּוֹת, הִשְׁחִילוּ בָּהֶן פְּתִילוֹת חֲדָשׁוֹת וְיָצְקוּ שֶׁמֶן. וּבְבֵית־הַכְּנֶסֶת הֵכִין הַשַּׁמָּשׁ אֶת הַחֲנֻכִּיָּה הַגְּדוֹלָה, מֵרֵק וְצִחְצֵחַ אוֹתָהּ לִקְרַאת הַהַדְלָקָה. הָיְתָה זוֹ חֲנֻכִּיַּת נְחֹשֶׁת יְפֵהפִיָּה עֲשׂוּיָה בְּיַד אָמָן, מְעֻטֶּרֶת צִפֳּרִים, פְּרָחִים וּפְסוּקֵי קֹדֶשׁ. הִתְבּוֹנֵן הַשַּׁמָּשׁ בַּחֲנֻכִּיָּה כְּשֶׁהוּא מְפַזֵּם לְעַצְמוֹ ״עַל הַנִּסִּים וְעַל הַנִּפְלָאוֹת״, וּכְבָר הִתְחִילוּ הַיְּהוּדִים נוֹהֲרִים לְבֵית־הַכְּנֶסֶת. הַכֹּל הָיָה מוּכָן וּמְזֻמָּן לֶחָג. לְפֶתַע בָּקְעוּ מִבַּעַד לַחַלּוֹן קוֹלוֹתֵיהֶם שֶׁל כָּרוֹזֵי הַמֶּלֶךְ:

״בִּפְקֻדַּת הַמֶּלֶךְ — נֶאֱסַר עַל הַיְּהוּדִים לְהַדְלִיק אֶת מְנוֹרַת הַחֲנֻכָּה. בֵּית־הַכְּנֶסֶת יְהֵא סָגוּר וּמְסֻגָּר וְאִישׁ לֹא יַעֲבֹר עַל מִפְתָּנוֹ!״

לְשֵׁמַע הַגְּזֵרָה הָפְכָה הַשִּׂמְחָה לְאֵבֶל, הַיְּהוּדִים הִתְפַּזְּרוּ לְבָתֵּיהֶם וְהִתְפַּלְּלוּ לִישׁוּעָה.

וּמֶלֶךְ מָרוֹקוֹ הָרָשָׁע צִוָּה לְהַצִּיב שׁוֹמְרִים בְּפֶתַח בֵּית־הַכְּנֶסֶת לְבַל יִכָּנֵס אֵלָיו אִישׁ לְהַדְלִיק אֶת הַחֲנֻכִּיָּה. אַךְ הַפְלֵא וָפֶלֶא — מִתּוֹךְ בֵּית־הַכְּנֶסֶת הַמְסֻגָּר, הֶחָשׁוּךְ, הָרֵיק מֵאָדָם, בָּקַע לְפֶתַע אוֹר גָּדוֹל, אוֹרָהּ שֶׁל הַחֲנֻכִּיָּה. בֶּהָלָה גְּדוֹלָה נָפְלָה עַל הַשּׁוֹמְרִים לְמַרְאֵה הַמְּנוֹרָה הַדּוֹלֶקֶת. מִהֲרוּ אֶל הַמֶּלֶךְ וְנִשְׁבְּעוּ לְפָנָיו:

"אֲדוֹנֵנוּ וּמַלְכֵּנוּ, חַי רֹאשֵׁנוּ, כִּי שָׁמַרְנוּ נֶאֱמָנָה. בֵּית־הַכְּנֶסֶת הָיָה סָגוּר, אִישׁ לֹא נִכְנַס וְאִישׁ לֹא יָצָא." אֲבָל הַמֶּלֶךְ הַנִּרְגָּז לֹא הֶאֱמִין לְדִבְרֵיהֶם וְצִוָּה בְּרֹב חֵמָה: "יוּצְאוּ הַשּׁוֹמְרִים לַהוֹרֵג וְיֵצְבוּ תַּחְתֵּיהֶם שׁוֹמְרִים אֲחֵרִים!"

בָּעֶרֶב הַשֵּׁנִי הֻכְפַּל מִסְפַּר הַשּׁוֹמְרִים וּבֵית־הַכְּנֶסֶת נִשְׁמַר מִכָּל עֲבָרָיו. וְהִנֵּה שׁוּב פֶּלֶא! לְפֶתַע בָּקַע אוֹר הַחֲנֻכִּיָּה בְּאֹרַח מִסְתּוֹרִי וְהַחַלּוֹנוֹת זָהֲרוּ כִּפְלַיִם. הַשּׁוֹמְרִים, אֲחוּזֵי חֲרָדָה, נִשְׁבְּעוּ כִּי לֹא רָאוּ אִישׁ יוֹצֵא אוֹ בָּא. אַךְ חֲמָתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ עָלְתָה, מִיָּד צִוָּה לְהוֹצִיא אַף אוֹתָם לַהוֹרֵג וְשָׁלַח תַּחְתֵּיהֶם מִשְׁמָר כָּפוּל וּמְכֻפָּל.

עֶרֶב נֵר שְׁלִישִׁי הִגִּיעַ. בֵּית־הַכְּנֶסֶת הָיָה מֻקָּף מִשְׁמָרוֹת כְּחוֹמָה, אַךְ לְלֹא הוֹעִיל. עַל אַף הַשּׁוֹמְרִים הָרַבִּים בָּקַע גַּם הַפַּעַם אוֹרָם הַזּוֹהֵר שֶׁל נֵרוֹת הַחַג. גּוֹרָלָם שֶׁל הַשּׁוֹמְרִים בְּאוֹתוֹ לַיְלָה לֹא שֻׁפַּר עֲלֵיהֶם מִשֶּׁל קוֹדְמֵיהֶם. כָּךְ נִמְשַׁךְ הַנֵּס בְּכָל שְׁמוֹנַת יְמֵי הַחַג. מִדֵּי עֶרֶב מַגְבִּיר הַמֶּלֶךְ אֶת הַשְּׁמִירָה וּמִדֵּי עֶרֶב הוֹלֵךְ וָרַב הָאוֹר עִם כָּל נֵר נוֹסָף.

בָּעֶרֶב הַשְּׁמִינִי בָּקַע מִבֵּית־הַכְּנֶסֶת אוֹר גָּדוֹל וָרַב שֶׁל כָּל שְׁמוֹנַת נֵרוֹת הַחַג. וְהִנֵּה נִפְתְּחָה הַדֶּלֶת וְיָצָא מִבֵּית־הַכְּנֶסֶת בִּצְעָדִים תְּשׁוּשִׁים וְכוֹשְׁלִים נַעַר קָטֹן. הָיָה זֶה בְּנוֹ הַצָּעִיר שֶׁל הַשַּׁמָּשׁ. אַךְ רָאוּהוּ הַשּׁוֹמְרִים, מִיָּד אָחֲזוּ בּוֹ וְהוֹבִילוּהוּ אֶל מַלְכָּם הָרָשָׁע.

"אֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ," אָמְרוּ הַשּׁוֹמְרִים, "הִנֵּה תָּפַסְנוּ אֶת הַנַּעַר הַזֶּה בְּצֵאתוֹ מִבֵּית־הַכְּנֶסֶת הַמּוּאָר."

הִבִּיט הַמֶּלֶךְ בַּנַּעַר הַקָּט שֶׁעָמַד לְפָנָיו חִוֵּר וְחָלוּשׁ וְהִרְעִים עָלָיו בְּקוֹלוֹ: "הַאִם לֹא שָׁמַעְתָּ אֶת פְּקוּדָתִי? אֵיךְ הֵעַזְתָּ לְהָפֵר אֶת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ?!"

הַנַּעַר הֵרִים מַבָּטוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ וְהֵשִׁיב בְּקוֹלוֹ הֶחָלוּשׁ: "אֲדוֹנִי

הַמֶּלֶךְ, רָצִיתִי רַק לְהַדְלִיק נֵרוֹת לְחַג הַחֲנֻכָּה...״

״הֵן אָסַרְתִּי עַל הַיְּהוּדִים לְהַדְלִיק אֶת מְנוֹרַת הֶחָג!״ רָעַם הַמֶּלֶךְ.

״לֹא נוּכַל לָחֹג בַּחֹשֶׁךְ,״ לָחַשׁ הַנַּעַר, ״עָצוּב בַּחֲנֻכָּה בְּלִי נֵרוֹת וּבְלִי אוֹר. כָּל שָׁנָה דוֹלֶקֶת הַחֲנֻכִּיָּה וּבֵית־הַכְּנֶסֶת מָלֵא אוֹרָה וְשִׂמְחָה. כָּל שָׁנָה מְאִירִים הַנֵּרוֹת וְאַבָּא מְסַפֵּר עַל הַנִּסִּים וְעַל הַנִּפְלָאוֹת...״

״וְאֵיךְ נִכְנַסְתָּ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת הַסָּגוּר?!״ זָעַם הַמֶּלֶךְ.

״שָׁמַעְתִּי אֶת הַכָּרוֹזִים מוֹדִיעִים שֶׁבֵּית־הַכְּנֶסֶת יִסָּגֵר וְהַחֲנֻכִּיָּה לֹא תָּאִיר. נִשְׁאַרְתִּי בְּתוֹכוֹ וְהִתְחַבֵּאתִי כְּדֵי שֶׁאוּכַל לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת. כָּל יְמֵי הֶחָג הִתְחַבֵּאתִי שָׁם.״

״וּמָה אָכַלְתָּ כָּל אוֹתָם יָמִים?״ חָקְרוֹ הַמֶּלֶךְ.

״לֹא אָכַלְתִּי,״ הֵשִׁיב הַנַּעַר, ״שְׁמוֹנָה יָמִים לֹא בָּא אֹכֶל אֶל פִּי.״

הִבִּיט הַמֶּלֶךְ בִּפְנֵי הַנַּעַר הַחִוְּרִים, תָּמַהּ עַל רֹב גְּבוּרָתוֹ, וַחֲמָתוֹ שָׁכְכָה. לְפֶתַע הִפְנָה מַבָּטוֹ אֶל הַשּׁוֹמְרִים וּפָקַד: ״הַרְפּוּ מִן הַנַּעַר וְשִׁלְחוּ אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ.״

בֶּן הַשַּׁמָּשׁ נִתְקַבֵּל בְּבֵיתוֹ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וּמִן הַיּוֹם הַהוּא הִרְשָׁה מֶלֶךְ מָרוֹקוֹ לַיְּהוּדִים לָחֹג אֶת חַג הַחֲנֻכָּה בְּאוֹרָה וּבְשִׂמְחָה, וּמִדֵּי שָׁנָה דָלְקָה חֲנֻכִּיַּת הַנְּחֹשֶׁת בְּאוֹר יְקָרוֹת.

חָכְמַת נְשֵׁי קוּסְבַּת בְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁל חֲנֻכָּה

פַּעַם בְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁל חֲנֻכָּה, חָשַׁק לִבָּן שֶׁל נְשׁוֹת קוּסְבַּת שֶׁבְּלוּב לְהִתְאַסֵּף לִשְׁתִיַּת תֵּה, לְטִגּוּן לְבִיבוֹת וּלְסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת. אַךְ כַּיָּדוּעַ, חַג הַחֲנֻכָּה חָל בְּחֹדֶשׁ כִּסְלֵו וְהַיָּמִים בְּאוֹתָהּ עֵת קְצָרִים, הַשֶּׁמֶשׁ מַקְדִּימָה לִשְׁקֹעַ וְהַחֹשֶׁךְ מְמַהֵר לְכַסּוֹת אֶת הָאָרֶץ.

הֵשִׂיחוּ הַנָּשִׁים חֲשָׁשׁוֹתֵיהֶן זוֹ בִּפְנֵי זוֹ:

אֵיךְ נַסְפִּיק לַעֲלֹז וְלִשְׂמֹחַ וְגַם לְהָכִין אֶת הַשַּׁבָּת?"

"הַיּוֹם כֹּה קָצָר, אַךְ תִּשְׁקַע הַשֶּׁמֶשׁ יַחְזְרוּ בַּעֲלֵינוּ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת וְיִכְעֲסוּ."

כֵּיוָן שֶׁלֹּא רָצוּ לְוַתֵּר עַל הַמְּסִבָּה – שָׁקְעוּ בְּמַחֲשָׁבוֹת. לְבַסּוֹף הִצִּיעָה אַחַת מֵהֶן שֶׁיְּדוּעָה הָיְתָה בְּרֹב חָכְמָתָהּ בֵּין נְשׁוֹת קוּסְבַּת:

"הָבָה נַעֲרִים עַל הַשֶּׁמֶשׁ. נַצִּיב בַּחוּץ דְּלִי מַיִם וּכְשֶׁתִּכָּנֵס הַשֶּׁמֶשׁ לְתוֹכוֹ נְכַסֵּהוּ בְּמִכְסֶה. בָּעֶרֶב, כְּשֶׁנָּסִיר אֶת הַמִּכְסֶה, תֵּצֵא הַשֶּׁמֶשׁ מִן הַדְּלִי וְתָאִיר לָנוּ. כָּךְ נַאֲרִיךְ אֶת הַיּוֹם, נַסְפִּיק לְבַלּוֹת בִּנְעִימִים וְגַם לְהָכִין שַׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ".

עֵצָה נְבוֹנָה כָּזוֹ לֹא שָׁמְעוּ נְשׁוֹת קוּסְבַּת מִימֵיהֶן. מִיָּד מִלְּאוּ דְּלִי מַיִם וְהִצִּיבוּהוּ לְעֵין הַשֶּׁמֶשׁ. בְּהִשְׁתַּקֵּף הַשֶּׁמֶשׁ בַּדְּלִי מִהֲרוּ לְכַסּוֹתוֹ וְהִתְיַשְּׁבוּ לְבַלּוֹת בִּנְעִימִים.

בָּעֶרֶב הַיּוֹם מִהֲרוּ הַנָּשִׁים לְהָסִיר אֶת הַמִּכְסֶה מֵהַדְּלִי כְּדֵי לְשַׁחְרֵר אֶת הַשֶּׁמֶשׁ מִתּוֹכוֹ, וְהִנֵּה הַדְּלִי מָלֵא מַיִם, אַךְ שֶׁמֶשׁ אֵין בּוֹ.

בֵּינְתַיִם הֶחֱשִׁיךְ הַיּוֹם, עוֹד מְעַט וְתִכָּנֵס הַשַּׁבָּת. שָׁבִים הַגְּבָרִים מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, וּמָה רוֹאוֹת עֵינֵיהֶם? הַבָּתִּים עֲטוּפִים חֲשֵׁכָה וְהַנָּשִׁים הַנְּבוֹכוֹת מִתְרוֹצְצוֹת כֹּה וָכֹה.

"הֵיכָן הַנֵּרוֹת?!" שָׁאֲלוּ הַגְּבָרִים הַנִּרְגָּזִים.

"הֵיכָן חַלּוֹת הַשַּׁבָּת?!"

"הֵיכָן הַיַּיִן לְקִדּוּשׁ?!"

הֵשִׁיבוּ הַנָּשִׁים:

"בַּכֹּל אֲשֵׁמָה הַשֶּׁמֶשׁ. רָצִינוּ לִשְׁתּוֹת תֵּה, לְלַבֵּב לְבִיבוֹת וּלְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת, לָכֵן עִכַּבְנוּ אוֹתָהּ בַּדְּלִי. חָשַׁבְנוּ שֶׁנּוּכַל לְהַאֲרִיךְ אֶת הַיּוֹם וְנַסְפִּיק לְהָכִין אֶת הַשַּׁבָּת כָּרָאוּי, אַךְ הַשֶּׁמֶשׁ הֶעֱרִימָה עָלֵינוּ וְנִמְלְטָה."

שֶׁמֶן מַרְפֵּא

הַדָּבָר קָרָה לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת בִּכְפַר הַקָּטָן וְהַנִּדָּח קַעְקַעְבָּא שֶׁבְּאֶרֶץ תֵּימָן. צָרָה גְדוֹלָה בָּאָה עַל הַכְּפָר, מַגֵּפָה קָשָׁה פָּגְעָה בּוֹ וְהִפִּילָה רַבִּים.

בְּאוֹתוֹ כְּפָר הָיְתָה קְהִלָּה יְהוּדִית קְטַנָּה וְעַל בָּתֶּיהָ פָּסְחָה הַמַּגֵּפָה.

הִגִּיעַ חַג הַחֲנֻכָּה. בָּאוּ הַיְהוּדִים אֶל הָרַב וּשְׁאֵלוּהוּ: "אֵיךְ נִשְׂמַח וְנָחֹג וּבְבָתֵּי שְׁכֵנֵינוּ צַעַר וָאֵבֶל?"

"קָשָׁה הַצָּרָה שֶׁפָּקְדָה אֶת שְׁכֵנֵינוּ," הֵשִׁיב הָרַב, "שׁוּב וָשׁוּב הִצַּעְתִּי לְרֹאשׁ הַכְּפָר מַה יַּעֲשֶׂה כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת בְּנֵי עַמּוֹ, אַךְ הוּא אֵינוֹ מוּכָן לְקַבֵּל עֵצָה מִפִּי רַב הַיְהוּדִים. יְכוֹלִים אָנוּ לְהִתְפַּלֵּל לִשְׁלוֹם שְׁכֵנֵינוּ, אַךְ אֶת מִצְוַת הֶחָג לֹא נוּכַל לְהָפֵר."

הִדְלִיקוּ הַיְהוּדִים חֲנֻכִּיּוֹת אֶבֶן בְּכָל פִּתְחֵי הַבָּתִּים, כְּמִנְהָגָם. הֵאִירוּ בָּתֵּיהֶם בְּאוֹרוֹת הֶחָג וְאוֹר בֵּית־הַכְּנֶסֶת זָרַח לְמֶרְחַקִּים. רָאוּ אַנְשֵׁי הַכְּפָר אֶת הָאוֹרוֹת וְהַשִּׂמְחָה בְּבָתֵּי הַיְהוּדִים וְחָרָה לָהֶם הַדָּבָר עַד מְאֹד.

"הַבִּיטוּ בַּיְהוּדִים כֵּיצַד שְׂמֵחִים הֵם לְצָרָתֵנוּ!"

"חוֹגְגִים הֵם לְמַרְאֵה הָאָסוֹן שֶׁבָּא עָלֵינוּ!"

"הָבָה נָבִיא אֶת הַדָּבָר לִפְנֵי הָאִימַאם וְיַעֲנִישׁ אֶת הַיְהוּדִים כִּגְמוּלָם."

שָׁלַח רֹאשׁ הַכְּפָר מִשְׁלַחַת לָאִימַאם לְהִתְלוֹנֵן עַל הַיְהוּדִים.

בָּאוּ הַשְּׁלִיחִים לִפְנֵי הָאִימָאם, סִפְּרוּ עַל הָאָסוֹן שֶׁפָּקַד אוֹתָם, וְשָׁטְחוּ טַעֲנוֹתֵיהֶם:

"בְּבָתֵּינוּ אֵבֶל וּבְבָתֵּי הַיְּהוּדִים אוֹר וְשִׂמְחָה!"

"הֵם שְׂמֵחִים לְאֲסוֹנֵנוּ!"

"צַוֵּה וְיָבוֹאוּ עַל עָנְשָׁם!"

לְשֵׁמַע הַטְּעָנוֹת הַקָּשׁוֹת צִוָּה הָאִימָאם עַל חַיָּלָיו:

"צְאוּ מִיָּד לִכְפַר קַעְקַעְבָּא, תִּפְסוּ אֶת רַב הַיְּהוּדִים, אִסְרוּהוּ וַהֲבִיאוּהוּ אֵלַי!"

בְּבוֹא חַיָּלֵי הָאִימָאם לַכְּפָר נִבְהֲלוּ הַיְּהוּדִים וְנִזְעֲקוּ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת. פָּרְצוּ הַחַיָּלִים פְּנִימָה, תָּפְסוּ אֶת הָרַב, כְּבָלוּהוּ וּנְטָלוּהוּ עִמָּם. פַּחַד גָּדוֹל נָפַל עַל הַיְּהוּדִים וְכֻלָּם נָשְׂאוּ תְּפִלָּה לֵאלֹהִים שֶׁיַּצִּיל אוֹתָם וְאֶת רַבָּם.

הֵבִיאוּ הַחַיָּלִים אֶת הָרַב לִפְנֵי הָאִימָאם. נָעַץ בּוֹ הָאִימָאם מַבָּטוֹ וְהֵרִים קוֹלוֹ:

"חֻצְפַּת הַיְּהוּדִים בְּמַמְלַכְתִּי עוֹלָה וְגוֹבֶרֶת מִיּוֹם לְיוֹם! עֹנֶשׁ כָּבֵד אָטִיל עֲלֵיכֶם הַפַּעַם!"

"כְּבוֹד הָאִימָאם", אָמַר הָרַב בְּקוֹלוֹ הַשָּׁלֵו, "אֵין אֲנִי יוֹדֵעַ בַּמֶּה חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ".

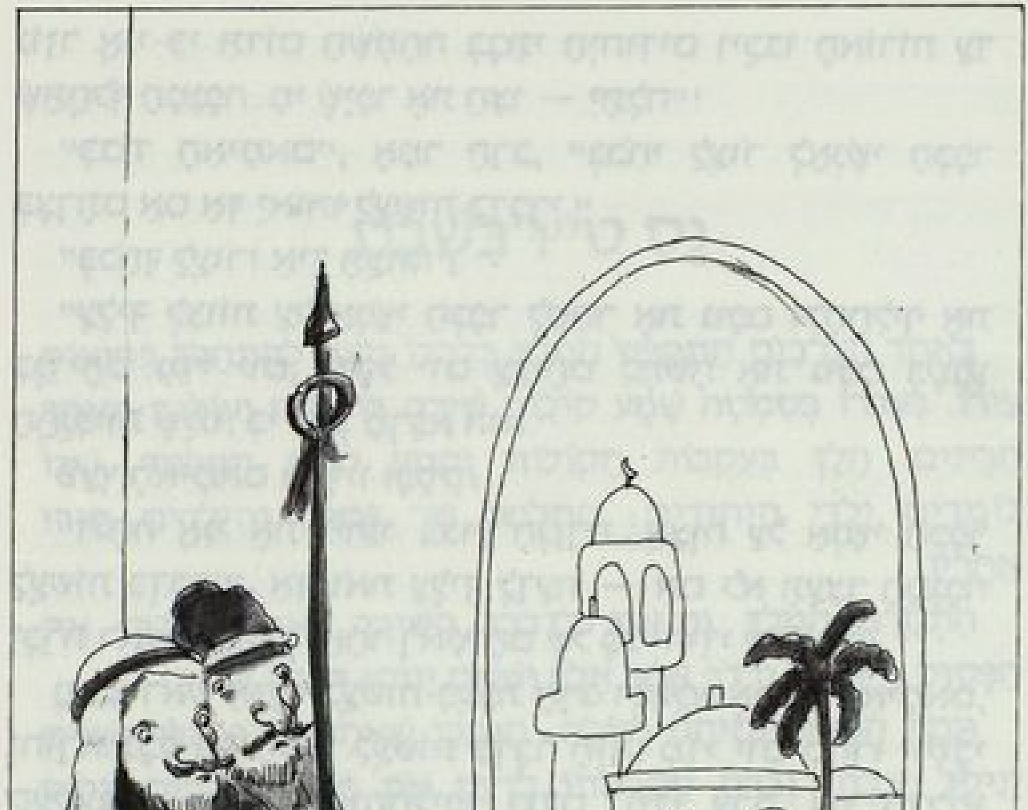
"וּמַדּוּעַ זֶה יְהוּדֵי קְהִלָּתְךָ מַדְלִיקִים אוֹרוֹת וְחוֹגְגִים בְּשִׂמְחָה לְמַרְאֵה הָאָסוֹן בְּבָתֵּי שְׁכֵנֵיהֶם?!"

"לֹא לַאֲסוֹנָם חוֹגְגִים אָנוּ. צַר לָנוּ עֲלֵיהֶם, אַךְ הִגִּיעַ חַג הַחֲנֻכָּה, בּוֹ מְצֻוִּים אָנוּ לְהַדְלִיק נֵרוֹת."

"וְלָמָּה קְבַעְתֶּם לָכֶם אֶת הֶחָג לְעֵת צָרָה וְאָסוֹן?!"

"כְּמִדֵּי שָׁנָה חוֹגְגִים אָנוּ בְּכ"ה בְּכִסְלֵו, וְלֹא נוּכַל לְשַׁנּוֹת אֶת הַמּוֹעֵד.

"לֹא תּוּכְלוּ לְשַׁנּוֹת?!" הִרְעִים הָאִימָאם, "אִם כָּךְ אֲשַׁנֶּה אֲנִי!

גּוֹזֵר אֲנִי כִּי תִּדּוֹם הַשִּׂמְחָה בְּבָתֵּי הַיְּהוּדִים וְיִכְבּוּ הָאוֹרוֹת עַד שֶׁתַּחֲלֹף הַמַּגֵּפָה. מִי שֶׁיְּפֵר אֶת הַצַּו — יִתָּלֶה״!

״כְּבוֹד הָאִימָאם״, אָמַר הָרַב, ״בְּכֹחִי לַעֲזֹר לְאַנְשֵׁי הַכְּפָר בְּצָרָתָם אִם אַךְ יֵאוֹתוּ לַעֲשׂוֹת כִּדְבָרַי.״

״בְּכֹחֲךָ לַעֲזֹר? אֵיךְ תַּעֲזֹר?״

״עָלֶיךָ לְצַוּוֹת עַל אַנְשֵׁי הַכְּפָר לְטַהֵר אֶת גּוּפָם וּלְהַחֲלִיף אֶת בִּגְדֵיהֶם מִדֵּי יוֹם, וּבְכָל יוֹם עֲלֵיהֶם לִמְשֹׁחַ אֶת גּוּפָם בְּשֶׁמֶן הַחֲנֻכִּיּוֹת שֶׁלָּנוּ, כִּי שֶׁמֶן מַרְפֵּא הוּא.״

נוֹעַץ הָאִימָאם בְּשָׂרָיו וּפָסַק:

״דּוֹחֶה אֲנִי אֶת מוֹעֵד בִּצּוּעַ הַגְּזֵרָה. אֲצַוֶּה עַל אַנְשֵׁי הַכְּפָר לַעֲשׂוֹת כִּדְבָרֶיךָ, אַךְ זֹאת עָלֶיךָ לָדַעַת — אִם לֹא תֵּעָצֵר הַמַּגֵּפָה יִכָּרֵת רֹאשְׁךָ מֵעָלֶיךָ וְאַחַר רָאשֵׁיהֶם שֶׁל כָּל יְהוּדֵי קְהִלָּתְךָ״.

נֶאֱלַץ רֹאשׁ הַכְּפָר לַעֲשׂוֹת כַּעֲצַת הָרַב וּלְמַלֵּא אֶת צַו הָאִימָאם, וְהוֹרָה לְכָל בְּנֵי הַכְּפָר לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה. מִדֵּי יוֹם טִהֲרוּ יוֹשְׁבֵי קַעְקַעְבָּא אֶת גּוּפָם וְהֶחֱלִיפוּ בְּגָדִים. מִדֵּי עֶרֶב, עֵת הִדְלִיקוּ הַחֲנֻכִּיּוֹת בְּבָתֵּי־הַיְּהוּדִים, בָּאוּ לְבַקֵּשׁ מִשֶּׁמֶן הֶחָג, הוּא שֶׁמֶן הַמַּרְפֵּא. כָּל אוֹתָם יָמִים חָגְגוּ הַיְּהוּדִים אֶת חַג הַחֲנֻכָּה בְּהִתְפַּלְּלָם לְנֵס וְלִתְשׁוּעָה לַכְּפָר כֻּלּוֹ וְלַקְּהִלָּה.

בְּתֹם הַיּוֹם הַשְּׁמִינִי עָלוּ צְהָלוֹת מִבָּתֵּי הַכְּפָר, הַמַּגֵּפָה חָלְפָה וְאֵינֶנָּה! בַּשְּׁמִינִי שֶׁל חֲנֻכָּה בָּאָה הָרְוָחָה לַכְּפָר וְעָלְתָה הַשִּׂמְחָה: הַתֵּימָנִים חָגְגוּ אֶת הַצָּלָתָם וְהַיְּהוּדִים אֶת יְשׁוּעָתָם, וְשִׂמְחָה נָגְעָה בְּשִׂמְחָה.

בִּשְׁמֹעַ הָאִימָאם אֶת דְּבַר הַנֵּס בִּטֵּל אֶת הַגְּזֵרָה, וְהָפַךְ לִבּוֹ עַל הַיְּהוּדִים לְטוֹבָה. מֵאָז חָגְגוּ יְהוּדֵי קַעְקַעְבָּא אֶת חַג הַחֲנֻכָּה לְזֵכֶר נִצְחוֹן הַמַּכַּבִּים וּלְזֵכֶר נֵס שֶׁמֶן הַמַּרְפֵּא.

נֵס ט״וּ בִּשְׁבָט

בְּאַחַד הָעֲרָבִים הִתְחַפֵּשׂ הַמֶּלֶךְ כְּדַרְכּוֹ וְיָצָא לְהִתְהַלֵּךְ בְּחוּצוֹת עִירוֹ. בְּעָבְרוֹ בְּסִמְטָה שָׁמַע קוֹלוֹת שִׁירָה בּוֹקְעִים וְעוֹלִים מֵאַחַד הַבָּתִּים. הָלַךְ בְּעִקְבוֹת הַקּוֹלוֹת וְהִגִּיעַ לְבֵית הַמְלַמֵּד, שֶׁבּוֹ לוֹמְדִים יַלְדֵי הַיְּהוּדִים: הַמְלַמֵּד שָׁר פָּסוּק וְהַיְלָדִים חָזְרוּ אַחֲרָיו.

הִתְקָרֵב הַמֶּלֶךְ וְהֶאֱזִין לְדִבְרֵי הַשִּׁירָה, אָזְנוֹ קָלְטָה אֶת הַפָּסוּק: ״אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה.״

תָּמַהּ הַמֶּלֶךְ תְּמִיהָה גְּדוֹלָה: הֲיִתָּכֵן שֶׁאֶחָד יִרְדֹּף אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה? גָּבְרָה סַקְרָנוּתוֹ לָדַעַת אֶת פֵּשֶׁר הַדְּבָרִים. נִכְנַס לְבֵית הַמְלַמֵּד וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לַחֲזֹר שֵׁנִית עִם תַּלְמִידָיו עַל הַפָּסוּק הָאַחֲרוֹן. מִלֵּא הַמְלַמֵּד אֶת רְצוֹן הָאוֹרֵחַ, שֶׁנִּכַּר בּוֹ כִּי מֵרָמֵי הַמַּעֲלָה הוּא. הִקְשִׁיב הַמֶּלֶךְ וְנוֹכַח שֶׁלֹּא הִטְעוּהוּ אָזְנָיו. פָּנָה לַמְלַמֵּד וְשָׁאַל:

״הֲנִמְצָא אָדָם שֶׁבְּכֹחוֹ לִגְבֹּר עַל אֶלֶף אִישׁ וּשְׁנַיִם שֶׁבְּכֹחָם לְהָנִיס רְבָבָה?״

״אֲדוֹנִי,״ הֵשִׁיב הַמְלַמֵּד, ״עָלֶיךָ לְהָבִיא שְׁאֵלָתְךָ לִפְנֵי הֶחָכָם בָּאשִׁי, רֹאשׁ הָרַבָּנִים. הוּא יֵיטִיב לְהָשִׁיב מִמֶּנִּי.״

יָצָא הַמֶּלֶךְ מִבֵּית הַמְלַמֵּד וְשָׁב לְאַרְמוֹנוֹ.

לְמָחֳרַת הַיּוֹם, אַךְ הֵאִיר הַבֹּקֶר, צִוָּה לְהָבִיא אֵלָיו אֶת הֶחָכָם בָּאשִׁי. מִהֵר רֹאשׁ הָרַבָּנִים לִקְרִיאַת הַמֶּלֶךְ, וְהִתְיַצֵּב לְפָנָיו.

"רַב נִכְבָּד", פָּתַח הַמֶּלֶךְ, "אֶתְמוֹל בְּעָבְרִי לְיַד בֵּית הַמְלַמֵּד שָׁמַעְתִּי אֶת יַלְדֵי הַיְּהוּדִים שָׁרִים: אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה. רוֹצֶה אֲנִי לָדַעַת אֶת פֵּשֶׁר הַדְּבָרִים. הֲנִמְצָא אָדָם שֶׁכֹּה רַב כֹּחוֹ שֶׁיּוּכַל לִגְבֹּר עַל אֶלֶף וּשְׁנַיִם שֶׁיּוּכְלוּ לְהָנִיס רְבָבָה? אוֹ שֶׁמָּא בְּדִיתֶם אֶת הַדְּבָרִים מִלִּבְּכֶם?"

"נָכוֹן הוּא כִּי יֶשְׁנָם אֲנָשִׁים כָּאֵלֶּה," הֵשִׁיב הֶחָכָם, "בְּנֵי מֹשֶׁה נִקְרָאִים הֵם, כֻּלָּם רָמֵי קוֹמָה וְאַמִּיצֵי־לֵב, וְאֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם רְחוֹקָה מְאֹד־מְאֹד, מֵעֵבֶר לִנְהַר־הַסַּמְבַּטְיוֹן."

"אִם נְכוֹנִים דְּבָרֶיךָ," אָמַר הַמֶּלֶךְ, "הָבֵא לְפָנַי אֶחָד מֵהָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה כִּי רוֹצֶה אֲנִי לִרְאוֹתוֹ. אִם לֹא יוּבָא אֵלַי אֶחָד מֵהֶם, אֲצַוֶּה לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת הַיְּהוּדִים בְּכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתִי."

לְרֶגַע אֶחָד שָׁתַק הָרַב, כִּתְפוּשׂ מַחֲשָׁבוֹת, אַחַר פָּנָה אֶל הַמֶּלֶךְ וְאָמַר:

"אֲנַסֶּה לְמַלֵּא אֶת מִצְוָתְךָ, אַךְ עָלֶיךָ לָתֵת לִי אַרְכָּה שֶׁל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד יוֹם."

הִסְכִּים הַמֶּלֶךְ, וְהָרַב יָצָא מִלְּפָנָיו בְּפָנִים אֲבֵלוֹת וּבִדְאָגָה גְּדוֹלָה.

מִשֶּׁנּוֹדַע הַדָּבָר בָּעִיר נִתְקְפוּ הַיְּהוּדִים חֲרָדָה, לָבְשׁוּ שַׂק וְהֶעֱלוּ אֵפֶר עַל רָאשֵׁיהֶם. הֵפִיץ הֶחָכָם בָּאַשִּׁי כְּרוּז וּבוֹ הָיָה כָּתוּב לֵאמֹר: "הָאִישׁ הַנָּכוֹן לִהְיוֹת שְׁלִיחַ־צִבּוּר וְלָצֵאת אֶל אֶרֶץ בְּנֵי מֹשֶׁה, יָבוֹא אֶל הָרַב מִיָּד."

נִמְצָא בֵּין הַיְּהוּדִים תַּלְמִיד־חָכָם אֶחָד שֶׁהַצָּרָה נָגְעָה לְלִבּוֹ, בָּא וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי הָרַב. בֵּרַךְ אוֹתוֹ הָרַב וְהוֹרָה לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ בָּהּ יֵלֵךְ לְאֶרֶץ בְּנֵי מֹשֶׁה. גַּם מִכְתָּב נָתַן בְּיָדוֹ לְרַבָּם, בּוֹ כָּתַב אֶת פָּרָשַׁת הַגְּזֵרָה וּבִקֵּשׁ לְהָחִישׁ עֶזְרָה.

יָצָא הַיְּהוּדִי לַדֶּרֶךְ, רָכוּב עַל חֲמוֹרוֹ, נוֹשֵׂא עִמּוֹ אֶת הַמִּכְתָּב

בְּחֵיקוֹ. בַּיּוֹם הָיָה רוֹכֵב וּבַלַּיְלָה עוֹלֶה עַל אַחַד הָעֵצִים וְשׁוֹכֵב בֵּין עֲנָפָיו כְּדֵי לִשְׁמֹר עַל עַצְמוֹ מֵחַיּוֹת טֶרֶף. כָּךְ הָלַךְ הַיְּהוּדִי יָמִים רַבִּים, וּבְבוֹא חֹדֶשׁ שְׁבָט הִגִּיעַ לְיַעַר עָבֹת. נִכְנַס לְתוֹכוֹ לַחֲצוֹתוֹ אַךְ אָבְדָה לוֹ דַּרְכּוֹ וְהָיָה תּוֹעֶה בִּשְׁבִילֵי הַיַּעַר בְּאֵין לוֹ מוֹצָא. עֶרֶב אֶחָד הִגִּיעַ לִשְׂפָתוֹ שֶׁל נָהָר רְחַב־יָדַיִם הַחוֹצֶה אֶת הַיַּעַר. וְהַנָּהָר גּוֹעֵשׁ וְשׁוֹצֵף, וּמִקַּרְקָעִיתוֹ הַמְבַעְבַּעַת נִזְרָקוֹת אֲבָנִים וּמִתְרוֹמְמִים גּוּשֵׁי סֶלַע. הֵבִין הַיְּהוּדִי כִּי הַסַּמְבַּטְיוֹן לְפָנָיו, אַךְ לֹא יָדַע כֵּיצַד יַעַבְרֶנּוּ. בִּהְיוֹתוֹ עָיֵף מֵעֲמַל הַדֶּרֶךְ, יָרַד מֵעַל חֲמוֹרוֹ, קָשַׁר אוֹתוֹ בְּחֶבֶל לְאַחַד הָעֵצִים, סָעַד אֶת לִבּוֹ וְעָלָה לִישֹׁן עַל עֵץ גָּבוֹהַּ וְעָנֵף.

הַלַּיְלָה הַהוּא לֵיל ט״ו בִּשְׁבָט הָיָה, רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת, וּמִנְהַג הָעֵצִים בְּאוֹתוֹ לַיְלָה לְנַשֵּׁק זֶה אֶת זֶה לְאוֹר הַיָּרֵחַ הַמָּלֵא וּלְבָרֵךְ זֶה אֶת זֶה בְּבִרְכַּת שָׁנָה טוֹבָה.

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה הִתְחִילוּ הָאִילָנוֹת לָנוּעַ. הָאִילָן שֶׁעָלָיו יָשַׁן הַיְּהוּדִי נִתַּק מִמְּקוֹמוֹ וְהָלַךְ לְנַשֵּׁק אֶת אָחִיו. בְּשָׁעָה שֶׁהִתְנַשֵּׁק עִם אַחַד מֵהֶם, הִתְגַּלְגֵּל הַיְּהוּדִי אֶל בֵּין עַנְפֵי אִילָן אַחֵר. וְכָךְ הָיָה מִתְגַּלְגֵּל מֵאִילָן לְאִילָן כְּשֶׁהֵם גּוֹחֲנִים זֶה מֵעַל זֶה, מִתְנַשְּׁקִים וּמְבָרְכִים כָּל אֶחָד אֶת רֵעֵהוּ בְּשָׁנָה טוֹבָה.

לְבַסּוֹף פָּנָה אַחַד הָעֵצִים לְבָרֵךְ אֶת אָחִיו שֶׁמֵּעֵבֶר לַנָּהָר. פָּסַע הָעֵץ עַב הַגֶּזַע, שָׁרָשָׁיו הַחֲזָקִים נֶאֱחָזִים בְּכֹחַ בְּקַרְקָעִיתוֹ הַשּׁוֹצֶפֶת שֶׁל הַנָּהָר וְנוֹפוֹ מִתְנַשֵּׂא מֵעַל לַמַּיִם הַקּוֹצְפִים. בְּהַגִּיעוֹ לַחוֹף גָּחַן אֶל הָאִילָן בַּגָּדָה שֶׁמִּנֶּגֶד לְנַשְּׁקוֹ וּלְבָרְכוֹ. שׁוּב הִתְגַּלְגֵּל הַיְּהוּדִי וְנוֹתַר שׁוֹכֵב בֵּין עַנְפֵי הָאִילָן הַצּוֹמֵחַ מֵעֵבֶר לַנָּהָר. וְלֹא חָשׁ וְלֹא הִרְגִּישׁ בְּכָל אוֹתָם גִּלְגּוּלִים כִּי עֲמֻקָּה הָיְתָה שְׁנָתוֹ.

בַּבֹּקֶר הִתְעוֹרֵר הַיְּהוּדִי, יָרַד מֵהָעֵץ וְהִבִּיט סְבִיבוֹ תָּמֵהַּ, כִּי חֲמוֹרוֹ נֶעְלָם. אַךְ עוֹד רַבְּתָה פְּלִיאָתוֹ בְּגַלּוֹתוֹ כִּי הוּא נִמְצָא מֵעֵבֶר לִנְהַר־הַסַּמְבַּטְיוֹן. עוֹדוֹ פּוֹנֶה כֹּה וָכֹה נִתְגַּלּוּ לְעֵינָיו שְׁתֵּי עַלְמוֹת

רָמוֹת קוֹמָה כִּבְנוֹת הַנְּפִילִים, עוֹמְדוֹת לְיַד הַנָּהָר וּמְמַלְּאוֹת כַּדֵּיהֶן בְּמֵימָיו. הֵבִין הָאִישׁ שֶׁבְּאֶרֶץ בְּנֵי מֹשֶׁה עוֹמְדוֹת רַגְלָיו וְשָׂמַח שִׂמְחָה גְדוֹלָה. בִּרְאוֹתָן אֶת הָאִישׁ הִבִּיטוּ בּוֹ הָעֲלָמוֹת בִּתְמִיהָה רַבָּה. אַחַת מֵהֶן הִגִּישָׁה לוֹ אֶת כַּדָּהּ לְהַשְׁקוֹתוֹ וְהַשְּׁנִיָּה שָׁאֲלָה:

"מִי אַתָּה? מֵאַיִן בָּאתָ וּמָה מַּעֲשֶׂיךָ פֹּה?"

מִיָּד סִפֵּר לָהֶן עַל שְׁלִיחוּתוֹ וְעַל רְצוֹנוֹ לִרְאוֹת אֶת הָרַב. אָמְרוּ לוֹ כִּי בְּנוֹתָיו הֵן וְהִזְמִינוּהוּ לָבוֹא עִמָּן. בְּלֶכְתּוֹ בִּשְׁבִילֵי הָאָרֶץ לֹא שָׂבְעוּ עֵינֵי הַיְּהוּדִי מֵרְאוֹת נִפְלְאוֹתֶיהָ: מִגְדָּלֶיהָ הַנִּשָּׂאִים, עֵצֶיהָ הַתְּמִירִים וַאֲנָשֶׁיהָ רָמֵי הַקּוֹמָה וְרַבֵּי הַכֹּחַ.

הִגִּיעוּ אֶל רַבָּם שֶׁל בְּנֵי מֹשֶׁה, אֲבִי הַבָּנוֹת, וְהוּא עוֹלֶה בַּהֲדַר קוֹמָתוֹ עַל כָּל אֶחָיו. הוֹצִיא הַיְּהוּדִי אֶת הַמִּכְתָּב מֵחֵיקוֹ וּמְסָרוֹ לָרַב. קָרָא הָרַב אֶת הַמִּכְתָּב עַד תֻּמּוֹ, פָּנָה אֶל הַיְּהוּדִי וְאָמַר לוֹ:

"הַלַּיְלָה תָּלוּן עִמָּנוּ, וּמָחָר אֶשְׁלַח אוֹתְךָ בַּחֲזָרָה לְעִירְךָ. אֶחָד מֵאִתָּנוּ יִתְלַוֶּה אֵלֶיךָ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹתוֹ."

"רַק מָחָר?!" קָרָא הַיְּהוּדִי בְּבֶהָלָה, "עָלַי לְמַהֵר לָשׁוּב, אֲדוֹנִי הָרַב, רַק יוֹם אֶחָד נוֹתַר לַמּוֹעֵד שֶׁקָּבַע הַמֶּלֶךְ וְהַדֶּרֶךְ אֲרֻכָּה כָּל־כָּךְ."

"הַשְׁקֵט וְאַל תִּירָא", הִרְגִּיעוֹ הָרַב, "טֶרֶם תִּגַּע הָרָעָה בַּיְּהוּדִים יִתְיַצֵּב הַשָּׁלִיחַ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ."

לְמָחֳרַת הַיּוֹם הוֹצִיא הָרַב כְּרוּז וּבוֹ כָּתוּב לֵאמֹר: צָרָה גְּדוֹלָה פָּקְדָה אֶת הַיְּהוּדִים בְּעִיר פְּלוֹנִית. הָאִישׁ הַנָּכוֹן לָחוּשׁ לְעֶזְרָתָם יָבוֹא וְיוֹדִיעַ עַל כָּךְ לָרַב.

הִתְיַצֵּב לִפְנֵי הָרַב אֶחָד מִבְּנֵי מֹשֶׁה וְהוּא גִּדֵּם וְסוּמָא בְּעֵינוֹ הָאַחַת, אַךְ נָכוֹן לָצֵאת לַדֶּרֶךְ. שָׂמַח הָרַב לִקְרָאתוֹ, בֵּרַךְ אוֹתוֹ וּשְׁלָחוֹ.

לָקַח הַשָּׁלִיחַ הַסּוּמָא אֶת הַיְהוּדִי תַּחַת יָדוֹ הַיְחִידָה וְאָמַר לוֹ:
"עֲצֹם עֵינֶיךָ!"
עָצַם הַיְהוּדִי עֵינָיו.
"פְּקַח עֵינֶיךָ!"
פָּקַח הַיְהוּדִי אֶת עֵינָיו וְהִנֵּה הוּא רוֹאֶה לְפָנָיו אֶת עִיר מוֹלַדְתּוֹ.
"הֲזֹאת הָעִיר?" שָׁאַל הַשָּׁלִיחַ.
"זֹאת הָעִיר", הֵשִׁיב הַיְהוּדִי.
הוֹרִיד הַשָּׁלִיחַ אֶת הַיְהוּדִי, הֶעֱמִידוֹ עַל רַגְלָיו, וְאָמַר לוֹ:
"לֵךְ הוֹדַע לַמֶּלֶךְ כִּי הִגִּיעַ אֶחָד מִבְּנֵי מֹשֶׁה, וְהָרְשׁוּת בְּיָדוֹ לָבוֹא לִרְאוֹתוֹ."
רָץ הַיְהוּדִי לְבֵית הֶחָכָם בַּאשִׁי, סִפֵּר לוֹ אֶת קוֹרוֹתָיו וְאֶת דְּבַר בּוֹאוֹ שֶׁל הַשָּׁלִיחַ מִבְּנֵי מֹשֶׁה.
מִהֵר הֶחָכָם בַּאשִׁי לָאַרְמוֹן, הִתְיַצֵּב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהוֹדִיעַ:
"בָּא הָאִישׁ מִבְּנֵי מֹשֶׁה וְהוּא נִצָּב לִפְנֵי שַׁעַר הָעִיר. הֲיוֹאִיל הַמֶּלֶךְ לָבוֹא לִרְאוֹתוֹ?"
"יָבוֹא הוּא וְיִתְיַצֵּב לְפָנַי!" צִוָּה הַמֶּלֶךְ.
בִּשְׁמֹעַ הַשָּׁלִיחַ אֶת צַו הַמֶּלֶךְ הֵרִים רַגְלָיו לְהִכָּנֵס בְּשַׁעַר הָעִיר, אַךְ הַשַּׁעַר הָיָה צַר וְנָמוּךְ לְגֹדֶל מִדּוֹתָיו. עָקַר אֶת דַּלְתוֹת הַשַּׁעַר מִמְּקוֹמָן, הִשְׁלִיכָן לַאֲחוֹרָיו וּפָסַע לְתוֹךְ הָעִיר. מִיָּד נוֹכַח כִּי הָרְחוֹבוֹת צָרִים מִדַּי בִּשְׁבִילוֹ. עִם כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה נֶהְדְּפוּ הַבָּתִּים לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל, וְהָיוּ נוֹפְלִים מֵעָצְמַת צַעֲדָיו.
צְעָקָה גְדוֹלָה קָמָה בָּעִיר, אֲלָפִים וּרְבָבוֹת נָסוּ אֶל הָאַרְמוֹן, צָרוּ עָלָיו מִסָּבִיב וְקָרְאוּ לִתְשׁוּעָה.
נִבְהַל הַמֶּלֶךְ וְהִזְעִיק אֶת הֶחָכָם בַּאשִׁי לְעֶזְרָה וּבְהַגִּיעוֹ בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ:

"אָנָא, עֲצֹר אֶת הָאִישׁ בְּמַהֲלָכוֹ, אֱמֹר לוֹ לְהַמְתִּין בִּמְקוֹמוֹ וַאֲנִי עַצְמִי אָבוֹא לִרְאוֹתוֹ."

"בּוֹא עִמִּי", הֵשִׁיב הֶחָכָם.

מִיָּד צִוָּה הַמֶּלֶךְ לִרְתֹּם אֶת מֶרְכַּבְתּוֹ, עָלוּ עָלֶיהָ הוּא וְהֶחָכָם בָּאשִׁי וּמִהֲרוּ אֶל הַשָּׁלִיחַ.

אַךְ רָאָה הַמֶּלֶךְ אֶת הָאִישׁ מִבְּנֵי מֹשֶׁה — מִיָּד הִתְמַלֵּא הַעֲרָצָה כְּלַפָּיו. בְּעוֹדוֹ מִתְפַּעֵל מֵרוּם קוֹמָתוֹ וּמִכֹּחוֹ הָרַב אָמַר בְּלִבּוֹ: "אֲפִילוּ סוּמָא וְגִדֵּם שֶׁבָּהֶם יֵשׁ בְּכֹחוֹ לְהַחֲרִיב עִיר..."

פָּנָה הַמֶּלֶךְ אֶל הַשָּׁלִיחַ וְאָמַר לוֹ:

"שׁוּב בְּשָׁלוֹם לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ, כִּי נְכוֹנִים דִּבְרֵי תּוֹרַתְכֶם וּבְמוֹ עֵינַי רָאִיתִי אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה."

בַּקָּשַׁת עֲצֵי הַמַּחַט בְּט״וּ בִּשְׁבָט

לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת הָיָה הַדָּבָר. הָרֵי יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ קֵרֵחִים וַחֲשׂוּפִים. רַק עַל הַר אֶחָד גָּבוֹהַּ, שֶׁהִתְנַשֵּׂא מֵעַל לָעִיר, צָמַח אֹרֶן רַב־מִדּוֹת וּגְבַהּ־קוֹמָה, וּסְבִיבוֹ נֶאֶסְפוּ עֵצִים קְטַנִּים מִמֶּנּוּ, קְהִלָּה קְטַנָּה וְרַעֲנַנָּה שֶׁל עֲצֵי מַחַט.

עַל אַף יַרְקוּתָם הָרַעֲנַנָּה וִיפִי הַנּוֹף סְבִיבָם, לֹא הָיוּ עֲצֵי הָאֹרֶן מְרֻצִּים בְּחֶלְקָם. מֵאָז בְּרִיאָתָם הֶאֱמִינוּ כִּי עָוֶל נַעֲשָׂה לָהֶם, וְהָיוּ מִתְלוֹנְנִים כִּי בְּשָׁעָה שֶׁבָּרָא רִבּוֹן־הָעוֹלָמִים אֶת עֲצֵי הַשָּׂדֶה, חִלֵּק לְכֻלָּם עָלִים נָאִים: לַתְּאֵנָה — עָלִים רְחָבִים וְנָאִים כְּכַפּוֹת יָדַיִם פְּרוּשׂוֹת, לֶחָרוּב — עָלִים עֲגַלְגַּלִּים וּמַבְרִיקִים עֲרוּכִים זוּגוֹת־זוּגוֹת, לַזַּיִת — עָלִים כְּסוּפִים הַיָּאִים לַעֲטֶרֶת. רַק אוֹתָם, אֶת הָאֳרָנִים הִלְבִּישׁ בּוֹרֵא הָעוֹלָם בְּמַחְטִים דּוֹקְרָנִיּוֹת. טוֹעֲנִים הָיוּ כִּי מַחֲטֵיהֶם מוֹנְעוֹת אֶת הַצִּפֳּרִים לָשֶׁבֶת בֵּין עֲנָפֵיהֶם וּלְקַנֵּן בְּתוֹכָם, וְכִי הַבְּרִיּוֹת כֻּלָּן מִתְרַחֲקוֹת מֵחֶבְרָתָם.

הִרְבּוּ עֲצֵי הַמַּחַט לְהַעֲלוֹת אֶת טַעֲנוֹתֵיהֶם לִפְנֵי הָאֹרֶן הַגָּבוֹהַּ, בְּחָשְׁבָם כִּי אֵין טוֹב מִמֶּנּוּ לְשַׁמֵּשׁ לָהֶם שְׁלִיחַ צִבּוּר וּלְהָבִיא אֶת טַעֲנוֹתֵיהֶם לִפְנֵי הָאֱלֹהִים.

וְהִנֵּה בָּא הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ לָעֵצִים, הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת, הֶחָל בְּט״וּ בִּשְׁבָט. בְּאוֹתוֹ יוֹם יָרְדוּ גְּשָׁמִים עַזִּים. רָאָה הָאֹרֶן הָרָם אֶת מַחֲטֵי בְּנֵי עֲדָתוֹ נוֹטְפוֹת כְּבוֹכוֹת וּפָנָה אֶל רִבּוֹן־הָעוֹלָמִים:

"בּוֹרֵא עוֹלָם, מְבַקֵּשׁ אֲנִי לִבְנֵי קְהִלָּתִי, עֲצֵי הַמַּחַט, עָלִים נָאִים כַּעֲלֵיהֶם שֶׁל שְׁאָר הָעֵצִים. אָנָּא, הַצְמַח לָנוּ עָלִים עֲגֻלִּים, רַכִּים כִּקְטִיפָה וּנְעִימִים לְמַגָּע כָּל חַי."

נֶעְתַּר אֱלֹהִים לְבַקָּשַׁת עֲצֵי הָאֹרֶן וְצִוָּה עַל הַמַּלְאָכִים הַמְּמֻנִּים עַל הַלִּבְלוּב וְהַצְּמִיחָה לְעַטֵּר אֶת עֲצֵי הַמַּחַט בְּעָלִים כַּאֲשֶׁר בִּקְּשׁוּ.

בְּהָאִיר הַבֹּקֶר רַבְּתָה שִׂמְחָתָם שֶׁל הָאֳרָנִים לְמַרְאֵה לְבוּשָׁם הֶחָדָשׁ. פָּרְשׂוּ אֶת עֲלֵיהֶם בְּגַאֲוָה וְלֹא חָדְלוּ לְהִתְפָּעֵל וּלְשַׁבֵּחַ. עוֹדָם מִתְפַּעֲלִים, וְעֵדֶר עִזִּים עָלָה בְּמַעֲלֵה הָהָר. לְמַרְאֵה הֶעָלִים הָרַעֲנַנִּים פָּעוּ הָעִזִּים בְּשִׂמְחָה, אָצוּ, קָפְצוּ לְעֶבְרָם, נָעֲצוּ פַּרְסוֹתֵיהֶן בִּבְשַׂר הַגְּזָעִים וְהָיוּ אוֹכְלוֹת בְּכָל פֶּה. לְאַחַר שֶׁשָּׂבְעוּ, יָרְדוּ הָעִזִּים מִן הָהָר כְּשֶׁהֵן מוֹתִירוֹת אֶת הָאֹרֶן וּבְנֵי עֲדָתוֹ קֵרְחִים וַעֲצוּבִים.

שָׁב הָאֹרֶן וּפָנָה בִּתְפִלָּה אֶל הַיּוֹשֵׁב בַּמְּרוֹמִים: "סְלַח לִי, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כִּי נִמְהַר הָיִיתִי בְּבַקָּשָׁתִי. וְעַתָּה, עֲשֵׂה נָא בְּטוּבְךָ וַעֲטֵר אוֹתָנוּ בַּעֲלֵי זְכוּכִית שְׁקוּפִים וְיָפִים, שֶׁלֹּא יִהְיוּ מַאֲכָל לָעִזִּים."

נַעֲנָה אֱלֹהִים לַתְּפִלָּה וְצִוָּה עַל מַלְאָכָיו לְכַסּוֹת אֶת עֲצֵי הָאֹרֶן בְּעָלִים כַּאֲשֶׁר בִּקְּשׁוּ.

מַה גָּדְלָה שִׂמְחַת הָאֳרָנִים לְמַרְאֵה עֲלֵי הַזְּכוּכִית הַזּוֹהֲרִים בַּשֶּׁמֶשׁ בְּאַלְפֵי גְּוָנִים. הֵנִיעוּ אֶת עַנְפֵיהֶם בְּגַאֲוָה וְהִצִּיגוּ אֶת לְבוּשָׁם לְרַאֲוָה.

לְפֶתַע בָּאָה רוּחַ סְעָרָה, טִלְטְלָה אֶת הָעֲנָפִים בְּעֹז, הָדְפָה אֶת עֲלֵי הַזְּכוּכִית הָעֲדִינִים, חָבְטָה, תָּלְשָׁה וְנִתְּצָה לִרְסִיסִים.

רָאָה הָאֹרֶן אֶת עֲדָתוֹ בְּשִׁבְרוֹנָהּ, וְצַעֲרוֹ גָּדַל. שָׁב וּפָנָה בִּתְפִלָּה לַיּוֹשֵׁב בַּמְּרוֹמִים: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שָׁגִיתִי גַּם הַפַּעַם בְּבַקְשִׁי עֲלֵי זְכוּכִית שְׁבִירִים. אָנָּא, אַל תַּעַזְבֵנוּ קֵרְחִים. הַצְמַח לָנוּ בְּטוּבְךָ

עֲלֵי זָהָב, שֶׁיָּפִים הֵם וְנֻקְשִׁים וְלֹא תּוּכַל לָהֶם הָרוּחַ."

נֶעְתַּר הָאֵל גַּם הַפַּעַם לְבַקָּשַׁת הָאֹרֶן. עַנְפֵי הָאֳרָנִים כֻּסּוּ עֲלֵי זָהָב לָרֹב. שָׂמְחוּ הָעֵצִים בִּלְבוּשׁ הַזָּהָב וְהִתְגָּאוּ בְּיָפְיָם. בְּרַק הַזָּהָב הִבְהִיק לְמֶרְחַקִּים וְעַד מִשְׁכְּנוֹת בְּנֵי־הָאָדָם הִגִּיעַ. מִהֲרוּ בְּנֵי־הָאָדָם לַעֲלוֹת בָּהָר. לְמַרְאֵה עֲלֵי הַזָּהָב עָטוּ עֲלֵיהֶם וְהֵחֵלּוּ קוֹטְפִים לְלֹא הֲפוּגָה. עָרְמוּ עֲרֵמוֹת, מִלְּאוּ תַּרְמִילִים, סַלִּים, שַׂקִּים וְלֹא חָדְלוּ מִמְּלַאכְתָּם עַד שֶׁנּוֹתְרוּ הָעֵצִים קֵרְחִים מִמַּעְלָה.

לְאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ הַשּׁוֹקַעַת, רָאָה הָאֹרֶן אֶת עֲדָתוֹ הָעֲלוּבָה וְהַשְּׁדוּדָה, וְלִבּוֹ נִמְלָא חֲרָטָה. נָשָׂא רֹאשׁוֹ לַמְּרוֹמִים בִּתְפִלָּה: "סְלַח לָנוּ, רִבּוֹנוֹ־שֶׁל־עוֹלָם, עַל אֲשֶׁר בִּקַּשְׁנוּ דָּבָר הַנִּפְלָא מֵאִתָּנוּ, בִּרְצוֹנֵנוּ לְשַׁנּוֹת מַעֲשֵׂי בְּרִיאָתְךָ מִקֶּדֶם. חוּס וְהָשֵׁב לָנוּ אֶת מְחָטֵינוּ, כִּי טוֹבוֹת הֵן לָנוּ מִכָּל הֶעָלִים."

מִיָּד יָצְאָה בַּת־קוֹל וְאָמְרָה: "סוֹלֵחַ אֲנִי לְךָ, הָאֹרֶן, וְלִבְנֵי עֲדָתְךָ. קְרוֹבִים אַתֶּם לְלִבִּי בַּאֲשֶׁר הִכֵּיתֶם שָׁרָשִׁים בַּסְּלָעִים הָעוֹטְרִים אֶת יְרוּשָׁלַיִם. אָשִׁיב לְךָ וּלְאַחֶיךָ אֶת עֲלֵי הַמַּחַט, וְאַף אוֹסִיף לָכֶם סְגֻלָּה — יָפִיצוּ עֲלֵיכֶם רֵיחַ נָעִים, מַבְרִיא וּמְרַעֲנֵן. יִשְׁאֲפוּ הַבְּרִיּוֹת אֶת רֵיחַ הָאֳרָנִים וְיָבוֹאוּ לִשְׁכֹּן בְּחֶבְרַתְכֶם."

לַמָּחֳרָת, בִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ עַל הָרֵי יְרוּשָׁלַיִם, נִעְנְעוּ הָאֳרָנִים אֶת עַנְפֵיהֶם הָעֲטוּרִים מְחָטִים יְרֻקּוֹת, וְנִיחוֹחָם הַטּוֹב נִשָּׂא לְמֶרְחַקִּים.

בִּזְכוּת מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת

מַעֲשֶׂה בִּיהוּדִי שֶׁגָּר בָּעִיר מֶזִיבּוּזִ׳ שֶׁבִּמְדִינַת פּוֹלִין, וְלוֹ אִשָּׁה וִילָדִים הַרְבֵּה. הָיָה הָאִישׁ עָנִי וְאֶבְיוֹן וְלֹא עָלָה בְּיָדוֹ לְפַרְנֵס אֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ.

לִפְנֵי חַג הַפּוּרִים שָׁמַע הֶעָנִי כִּי הָרַב הַקָּדוֹשׁ, הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב, רַבָּם שֶׁל הַחֲסִידִים, עוֹמֵד לָשׁוּב לָעִיר וְלַעֲרֹךְ בָּהּ סְעֻדַּת פּוּרִים. יָדוּעַ הָיָה כִּי דַּלְתּוֹ פְּתוּחָה בִּפְנֵי כָּל יְהוּדִי: עָנִי כְּעָשִׁיר וְעַם־הָאָרֶץ כְּתַלְמִיד־חָכָם.

נֶאֱנַח הַיְּהוּדִי בְּלִבּוֹ וְחָשַׁב: ״מָה מִשְׁתּוֹקֵק אֲנִי לָבוֹא לִסְעֻדַּת הַפּוּרִים שֶׁל הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב, לֵהָנוֹת מִזִּיו פְּנֵי הַצַּדִּיק, לִשְׁמֹעַ מִפִּיו אֶת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וּלְזַמֵּר וְלִשְׂמֹחַ עִם קְהַל חֲסִידָיו. אַךְ כֵּיצַד זֶה אָבוֹא לִסְעֻדַּת פּוּרִים וְיָדִי אֵינָהּ מַשֶּׂגֶת לְהָבִיא לַצַּדִּיק מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת?!״

בְּבוֹא הֶחָג גָּבְרָה בְּלִבּוֹ הַכְּמִיהָה לִרְאוֹת אֶת הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב וִיהִי מָה. הָלַךְ לָאוֹפֶה וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ: ״אָנָּא, תֵּן לִי אַךְ הַפַּעַם אָזְנֵי הָמָן וּמִינֵי מַאֲפֶה שֶׁל פּוּרִים, אַף שֶׁאֵין בְּיָדִי עַתָּה לְשַׁלֵּם לְךָ עֲבוּרָם. מַבְטִיחַ אֲנִי שֶׁאָשִׁיב אֶת הַחוֹב כְּשֶׁאַךְ תַּשִּׂיג יָדִי.״

נֵאוֹת הָאוֹפֶה לָתֵת בְּיָדָיו שְׁתֵּי אָזְנֵי הָמָן בִּלְבַד. נָטַל הֶעָנִי אֶת אָזְנֵי הָמָן שֶׁקִּבֵּל, אֶת הָאַחַת צָרַר בְּמִטְפַּחְתּוֹ כְּדֵי לַהֲבִיאָהּ לִבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, וְאֶת הַשְּׁנִיָּה הִנִּיחַ בִּזְהִירוּת עַל צַלַּחַת, לַהֲבִיאָהּ כְּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת לְבַעַל־שֵׁם־טוֹב.

בְּבוֹאוֹ אֶל הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב רָאָה יְהוּדִים רַבִּים בָּאִים וְנֶאֱסָפִים, כָּל אֶחָד מֵהֶם נוֹשֵׂא מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת מְהֻדָּר שֶׁבִּמְהֻדָּר, שֶׁהוּכַן בִּמְיֻחָד לָאִישׁ הַקָּדוֹשׁ, וְכֻלָּם נִדְחָקִים לְהַקְדִּים וּלְהַגִּישׁ לוֹ אֶת מַתְּנָתָם.

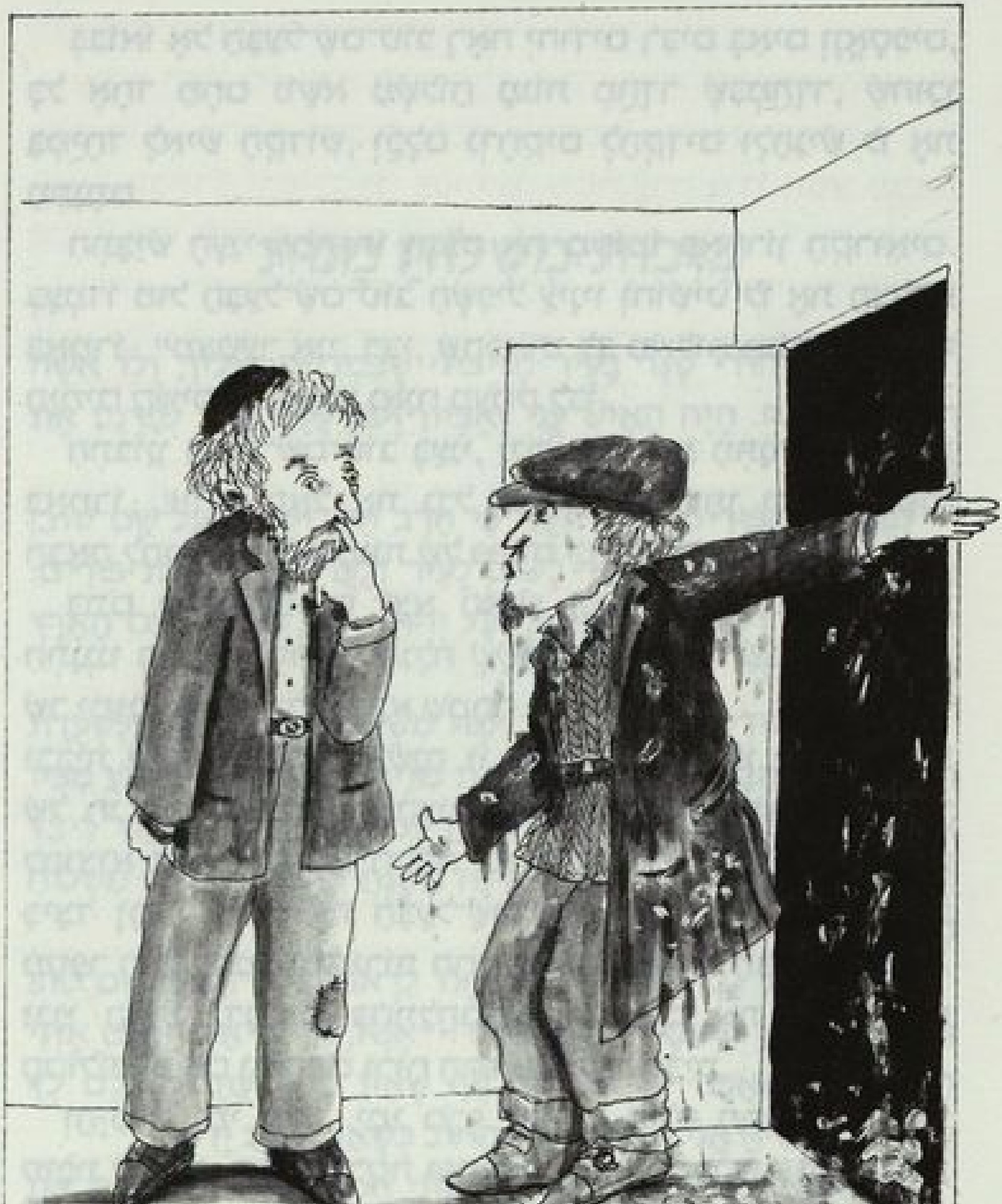
הִתְבַּיֵּשׁ הֶעָנִי בְּמַתְּנָתוֹ וְתָפַס אֶת מְקוֹמוֹ כְּאַחֲרוֹן הַקְּרוּאִים. בְּעָמְדוֹ מוּל הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הִשְׁפִּיל עֵינָיו וְהוֹשִׁיט לוֹ אֶת הַצַּלַּחַת בְּאָמְרוֹ: "מִצְטַעֵר אֲנִי, רַבִּי, שֶׁהֵבֵאתִי לְךָ מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת זָעִיר, אַךְ הַיָּמִים קָשִׁים," וּבְסִיּוּמוֹ נֶאֱנַח מֵעֹמֶק לִבּוֹ.

הִתְבּוֹנֵן הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב בֶּעָנִי, נָטַל מִיָּדוֹ אֶת מַתְּנָתוֹ וְהוֹדָה לוֹ בְּאָמְרוֹ: "יוֹדֵעַ הָאֵל אֶת גֹּדֶל מַתְּנָתְךָ וּמִי יִתֵּן וְתִזְכֶּה בַּשָּׁנָה הַבָּאָה לְהַגִּישׁ מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת שֶׁל פּוּרִים כְּאַוַּת לִבְּךָ."

בְּתֹם סְעֻדַּת פּוּרִים יָצָא הָאִישׁ וּפָנָה לְבֵיתוֹ. בְּלֶכְתּוֹ עֲדַיִן הִתְנַגְּנוּ בְּאָזְנָיו פְּסוּקֵי הַמְּגִלָּה שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב, וְהָיָה שָׁר וּמְזַמֵּר אוֹתָם וְלִבּוֹ מָלֵא שִׂמְחָה.

וּבְבַּיִת שׁוֹרָה הָעַצְבוּת. בְּשָׁנָה זוֹ לֹא זָכוּ בְּנֵי בֵּיתוֹ לִטְעֹם טַעְמוֹ שֶׁל חַג הַפּוּרִים. בְּהִכָּנֵס הֶעָנִי לְבֵיתוֹ בֵּרֵךְ אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ וּמִהֵר לְהוֹצִיא אֶת אֹזֶן־הָמָן. חִלְּקָהּ בֵּין בְּנֵי הַבַּיִת וְהֵחֵל לְסַפֵּר לָהֶם כֵּיצַד זָכָה לִרְאוֹת אֶת הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב וּלְדַבֵּר עִמּוֹ. תּוֹךְ שֶׁהָיָה מְסַפֵּר הֵחֵל מְזַמֵּר מִזְּמִירוֹת הֶחָג שֶׁשָּׁמַע מֵחֲסִידֵי הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב. וּבְנֵי הַבַּיִת נִדְבָּקִים בְּהִתְלַהֲבוּתוֹ וּמִצְטָרְפִים אֶת קוֹלָם. הָיוּ הַקּוֹלוֹת עוֹלִים וְגוֹבְרִים וְרוּחַ הֶחָג שׁוֹרָה עַל הַבַּיִת.

וְהַיָּמִים יְמֵי אֲדָר, יְמֵי חֹרֶף. בְּאוֹתוֹ לַיְלָה הִתְחוֹלְלָה בַּחוּץ סוּפַת שְׁלָגִים. הָרוּחַ שָׁרְקָה וּפְתִיתֵי שֶׁלֶג נָחוּ בִּכְבֵדוּת עַל חַלּוֹנוֹת הַבַּיִת. לְפֶתַע נִשְׁמְעוּ דְּפִיקוֹת חֲזָקוֹת עַל הַדֶּלֶת, וְקוֹל אִישׁ קוֹרֵא עֲמוּמוֹת מִבַּחוּץ הִגִּיעַ לְאָזְנֵי הַחוֹגְגִים. נִבְהֲלוּ בְּנֵי הַבַּיִת וְהָאִשָּׁה לָחֲשָׁה לְבַעְלָהּ: "אַל נָא נִפְתַּח אֶת הַדֶּלֶת, הֲלֹא רַק גַּזְלָנִים

וּפוֹרְעִים מְשׁוֹטְטִים בְּלַיְלָה שֶׁכָּזֶה."

אַךְ הַיְּהוּדִי לֹא שָׁעָה לִדְבָרֶיהָ וְאָמַר: "מִי יוֹדֵעַ אִם אֵין הַצּוֹעֵק אָדָם קוֹפֵא מִקֹּר הַזָּקוּק לְעֶזְרָתֵנוּ," וּבְדַבְּרוֹ פָּתַח אֶת הַדֶּלֶת.

אֶל הַבַּיִת פָּרַץ אִכָּר גּוֹי כְּפוּף־גֵּו, מַטֶּה עָבֶה בְּיָדוֹ וְהוּא מְכֻסֶּה פְּתִיתֵי שֶׁלֶג וּמַרְעִיד מִצִּנָּה.

"יְהוּדִי, חוּס עָלַי וְהַצֵּל אֶת נַפְשִׁי," קָרָא הָאִכָּר. "שׁוֹדְדִים הִתְנַפְּלוּ עָלַי בְּלֶכְתִּי בַּיַּעַר. נִמְלַטְתִּי מִיָּדָם בְּכֹחוֹתַי הָאַחֲרוֹנִים וְהֵם דּוֹלְקִים בְּעִקְבוֹתַי. אָנָּא, הַסְתִּירֵנִי בְּבֵיתְךָ."

עַל אַף הַסַּכָּנָה שֶׁבַּדָּבָר הִכְנִיס הַיְּהוּדִי אֶת הָאִכָּר לְבֵיתוֹ, הוֹשִׁיבוֹ לְהִתְחַמֵּם לְיַד הַתַּנּוּר וְאַף הֱלִינוֹ עַל מַצָּע נוֹחַ שֶׁהֵכִין לְמַעֲנוֹ.

עִם שַׁחַר נִפְרַד הָאִכָּר מִבַּעַל הַבַּיִת וְטֶרֶם צֵאתוֹ אָמַר: "בְּעֵת שֶׁחָמַקְתִּי מִן הַשּׁוֹדְדִים עָלָה בְּיָדִי לְהַטְמִין אֶת כַּסְפִּי בַּיַּעַר. יָרֵא אֲנִי לְהוֹצִיאוֹ עַתָּה. מְבַקֵּשׁ אֲנִי כִּי לְאַחַר שֶׁתַּחֲלֹף הַסַּכָּנָה תֵּלֵךְ לַיַּעַר וְשָׁם, בְּמוֹצָא הַנַּחַל, תִּרְאֶה שְׁלֹשָׁה עֲצֵי אַשּׁוּחַ נִצָּבִים בְּשׁוּרָה יְשָׁרָה. גַּשׁ אֶל הָעֵץ הַשְּׁלִישִׁי, חֲפֹר עַד עֹמֶק שָׁרָשָׁיו, וּמַה שֶּׁתִּמְצָא — שְׁמֹר בְּבֵיתְךָ."

כַּעֲבוֹר יָמִים מִסְפָּר מִלֵּא הַיְּהוּדִי אֶת בַּקָּשַׁת הָאִכָּר. חָפַר עַד שָׁרְשֵׁי הָעֵץ הַשְּׁלִישִׁי וּבֵין שָׁרָשָׁיו מָצָא תֵּבַת בַּרְזֶל חֲלוּדָה. הֱבִיאָהּ לְבֵיתוֹ, הִנִּיחָהּ וְחִכָּה לְשׁוּבוֹ שֶׁל הָאִכָּר.

חָלְפוּ יוֹם, יוֹמַיִם, שָׁבוּעַ, שְׁבוּעַיִם, חָלְפוּ חֳדָשִׁים וְהָאִכָּר אֵינֶנּוּ. יָצָא הַיְּהוּדִי אֶל הַכְּפָר לַחְקֹר וְלִדְרֹשׁ, אַךְ אֵין אִישׁ יוֹדֵעַ וְאֵין אִישׁ מַכִּיר. נֶעֱלַם הָאִכָּר כְּלֹא הָיָה.

מִשֶּׁחָלְפָה שָׁנָה וְהָאִכָּר לֹא הוֹפִיעַ, אָמַר הַיְּהוּדִי בְּלִבּוֹ: "אֶפְתַּח אֶת הַתֵּבָה וְאוּלַי אֶמְצָא בָּהּ סִימָן אוֹ רֶמֶז לִמְקוֹם בְּעָלֶיהָ." כְּשֶׁפָּתַח הַיְּהוּדִי אֶת הַתֵּבָה נִדְהַם לְגַלּוֹת כִּי מְלֵאָה הִיא עַד שְׂפָתָהּ

בְּמַטְבְּעוֹת כֶּסֶף וְזָהָב. בְּתַחְתִּית הַתֵּבָה מָצָא הֶעָנִי פִּסַּת קְלָף וְעָלֶיהָ חֲקוּקוֹת הַמִּלִּים:

"קַבֵּל גְּמוּל עַל רֹחַב לִבְּךָ

תִּתְבָּרְכוּ בּוֹ אַתָּה וּבְנֵי בֵּיתְךָ"

הֵבִין הַיְּהוּדִי כִּי לֹא אִכָּר הִתְאָרֵחַ בְּבֵיתוֹ בְּאוֹתוֹ לֵיל פּוּרִים, אֶלָּא אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא הַזָּכוּר לַטּוֹב, שֶׁנַּעֲנָה לְבִרְכַּת הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב.

הָפַךְ הֶעָנִי לְעָשִׁיר גָּדוֹל, אַךְ מֵעוֹלָם לֹא שָׁכַח אֶת יְמֵי עָנְיוֹ. פָּרַע אֶת חוֹבוֹ לָאוּפֶה בְּיָד נְדִיבָה וְיָדוֹ הָיְתָה פְּתוּחָה לְמַתַּן צְדָקָה לַעֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים. וּבְעִקָּר נָהַג לְשַׂמֵּחַ בְּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת, שֶׁאוֹתוֹ הָיָה שׁוֹלֵחַ לְבֵיתָם מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה כָּל עֶרֶב פּוּרִים.

מַדּוּעַ צוֹבְעִים בֵּיצִים בְּפוּרִים

יְהוּדֵי הֶרָאת שֶׁבְּאַפְגָנִיסְטָן מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּבֵיצִים רַבּוֹת בְּחַג הַפּוּרִים. אֶת קְלִפּוֹת הַבֵּיצִים צוֹבְעִים בְּשֶׁלַל צְבָעִים מַרְהִיבִים, עוֹרְמִים אֶת הַבֵּיצִים הַצְּבוּעוֹת עַל מַגָּשִׁים, מְשַׂחֲקִים בָּהֶן וּלְבַסּוֹף אוֹכְלִים אוֹתָן.

וְכָל זֹאת מַדּוּעַ? מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה:

כַּיָּדוּעַ, הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מָלַךְ מֵהֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ, עַל מֵאָה עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע מְדִינוֹת. וְהָיוּ לַמֶּלֶךְ שָׂרִים וְיוֹעֲצִים לָרֹב, אַךְ יוֹתֵר מִכֻּלָּם נָשָׂא חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ הָמָן הָאֲגָגִי. הַמֶּלֶךְ הֶעֱלָהוּ לִגְדֻלָּה וְצִוָּה עַל כָּל תּוֹשְׁבֵי הַמַּמְלָכָה לְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנָיו.

כָּל אֵימַת שֶׁהָיָה הָמָן עוֹבֵר בְּחוּצוֹת שׁוּשַׁן הַבִּירָה נֶאֶלְצוּ הַכֹּל לָכֹף גֵּוָם וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לוֹ. רַק מָרְדְּכַי הַיְּהוּדִי, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, לֹא כָּפַף גֵּווֹ וְלֹא הִשְׁתַּחֲוָה לְפָנָיו.

בָּאוּ עַבְדֵי הָמָן אֶל אֲדוֹנָם וְאָמְרוּ לוֹ: "אֲדוֹנֵנוּ, יֵשׁ יְהוּדִי אֶחָד, מָרְדְּכַי שְׁמוֹ, שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ." קָצַף הָמָן וְחָשַׁב בְּזַעַם: "כֵּיצַד אֶנְקֹם בִּיהוּדִי זֶה? עָלַי לִגְזוֹר מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת עַל הַיְּהוּדִים, כָּךְ יִסְבְּלוּ גַּם הוּא וְגַם עַמּוֹ."

חָשַׁב וְעָשָׂה! מִדֵּי יוֹם גָּזַר גְּזֵרָה קָשָׁה מִקּוֹדַמְתָּהּ, וְהַיְּהוּדִים מִתְעַנִּים וּמַחֲרִישִׁים. כְּכָל שֶׁנִּתְמַשְּׁכָה שְׁתִיקָתָם כֵּן גָּבַר כַּעְסוֹ.

יוֹם אֶחָד בְּחֹדֶשׁ אֲדָר סוֹבֵב הָמָן בַּשְּׁוָקִים שֶׁל שׁוּשַׁן הַבִּירָה וְהִנֵּה נִתְקְלוּ עֵינָיו בִּיהוּדִים הַסּוֹבְבִים בְּשׁוּק הָעוֹפוֹת וְקוֹנִים

בֵּיצִים. הִרְהֵר בְּלִבּוֹ: "אֵין זֹאת אֶלָּא שֶׁהַבֵּיצָה מַאֲכַל תַּאֲוָה הִיא לַיְּהוּדִים, וּמִי יוֹדֵעַ, אוּלַי יֵשׁ לַבֵּיצָה סְגֻלּוֹת נִסְתָּרוֹת שֶׁבִּזְכוּתָן מִתְחַזְּקִים הַיְּהוּדִים וְאֵינָם מַרְגִּישִׁים בִּגְזֵרוֹתַי?"

מִיָּד הוֹצִיא הָמָן כְּרוּזִים בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ: מֵהַיּוֹם נֶאֱסַר עַל הַיְּהוּדִים לֶאֱכֹל בֵּיצִים. יְהוּדִי אֲשֶׁר יִמָּצֵא אוֹכֵל בֵּיצָה אוֹ אוֹחֵז בָּהּ — מוֹת יָמוּת!

נִבְהֲלוּ הַיְּהוּדִים, כִּי בְּאֵין בֵּיצִים דַּל וְחָסֵר שֻׁלְחָנָם. מִהֲרוּ וּבָאוּ לְתַנּוֹת צָרָתָם הַחֲדָשָׁה בְּאָזְנֵי מָרְדְּכַי וְאָמְרוּ לוֹ: "עַד מָתַי נִסְבֹּל אֶת גְּזֵרוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע?!"

"הָסִירוּ דְּאָגָה מִלִּבְּכֶם," הֵשִׁיב מָרְדְּכַי, "כִּי כְּבָר מָחָר תֹּאכְלוּ בֵּיצִים כְּאַוַּת נַפְשְׁכֶם."

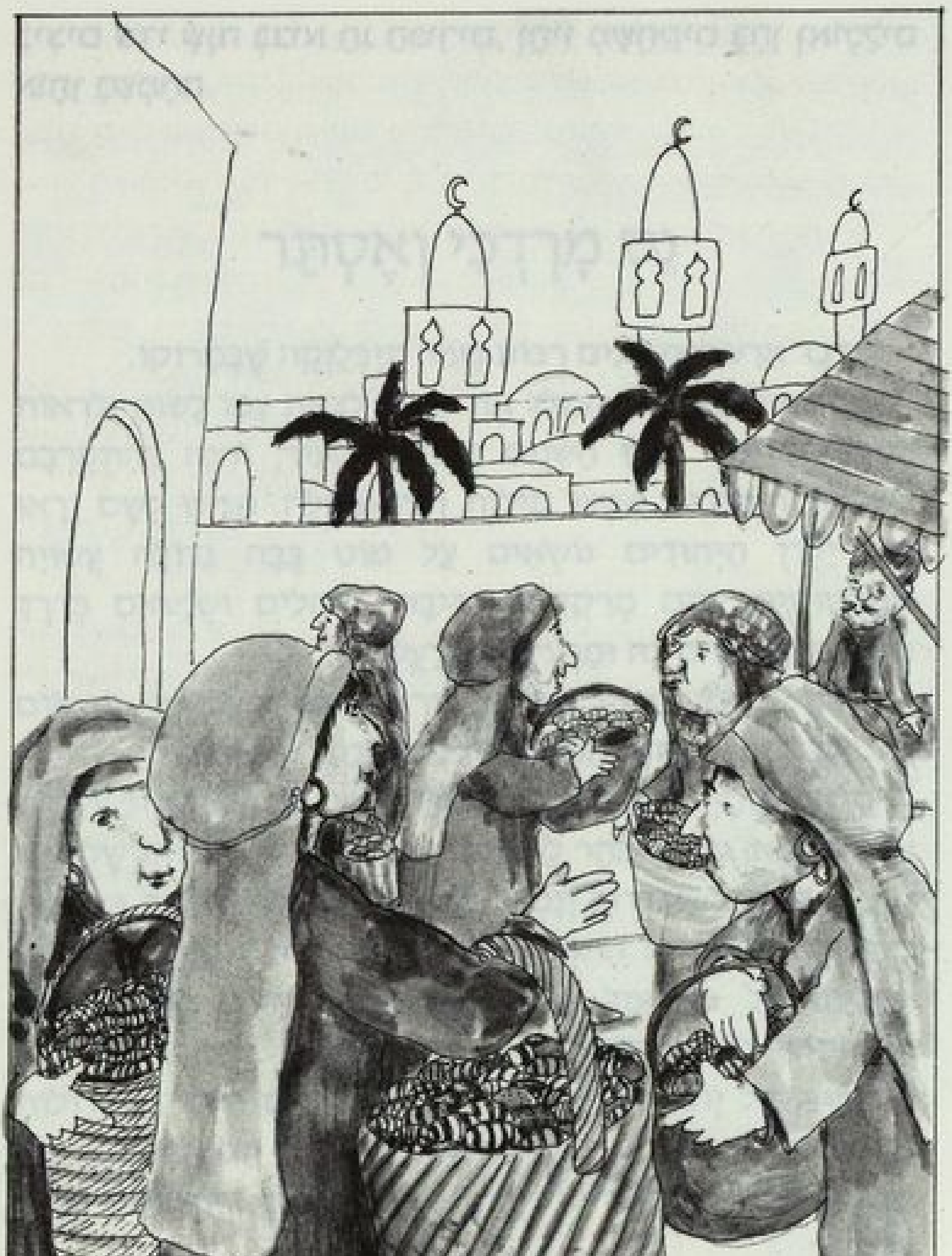
וּמֶה עָשָׂה מָרְדְּכַי? מִהֵר לְבֵיתוֹ שֶׁל יְהוּדִי פְּלוֹנִי, שֶׁמֵּחֲמַת הַגְּזֵרָה נִבְצַר מִמֶּנּוּ לִמְכֹּר בֵּיצִים, קְרָאוֹ לְאַחַת מִפִּנּוֹת הַבַּיִת וְהִמְתִּיק עִמּוֹ סוֹד.

כָּל אוֹתוֹ לַיְלָה עָמְלוּ הַסּוֹחֵר וּבָנָיו וְצָבְעוּ בֵּיצִים בְּכָל צִבְעֵי הַפֵּרוֹת וְהַיְּרָקוֹת. עִם בֹּקֶר הוֹבִילוּ לַשּׁוּק סַלִּים עֲמוּסֵי פְּרִי שֶׁלֹּא הָיָה אֶלָּא בֵּיצִים מְחֻפָּשׂוֹת.

סוֹד הַבֵּיצִים הַצְּבוּעוֹת נִלְחַשׁ מִפִּי מָרְדְּכַי וְעָבַר מִפֶּה לָאֹזֶן בֵּין יְהוּדֵי שׁוּשָׁן: "קְנוּ פֵּרוֹת וִירָקוֹת לָרֹב וְתִזְכּוּ בְּבֵיצִים כְּאַוַּת נַפְשְׁכֶם!"

בְּצֵאת הָמָן וַעֲבָדָיו לִפְקֹחַ עַיִן עַל הַיְּהוּדִים, רָאוּ כִּי גְּזֵרַת הָמָן מִתְקַיֶּמֶת בִּמְלוֹאָהּ, וְאֵין הַיְּהוּדִים מְעִזִּים לָגַעַת בְּבֵיצָה. קוֹנִים הֵם אַךְ פֵּירוֹת וִירָקוֹת. צִפָּה הָמָן לַחֲזוֹת בַּיְּהוּדִים כְּשֶׁהֵם עוֹבְרִים עַל פָּנָיו בּוֹכִים וּמְקוֹנְנִים עַל מַר גּוֹרָלָם, אַךְ מַה גָּבַר כַּעְסוֹ בִּרְאוֹתוֹ אוֹתָם מִסְתַּפְּקִים בְּפֵרוֹת וִירָקוֹת וּשְׂמֵחִים בְּחֶלְקָם...

לְזֵכֶר אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה הִמְשִׁיכוּ יְהוּדֵי הֶרָאת שֶׁבְּאַפְגָנִיסְטָן לִצְבֹּעַ

בֵּיצִים מִדֵּי שָׁנָה בְּבוֹא חַג הַפּוּרִים, וְהָיוּ מְשַׂחֲקִים בָּהֶן וְאוֹכְלִים אוֹתָן בְּשִׂמְחָה.

נֵס מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר

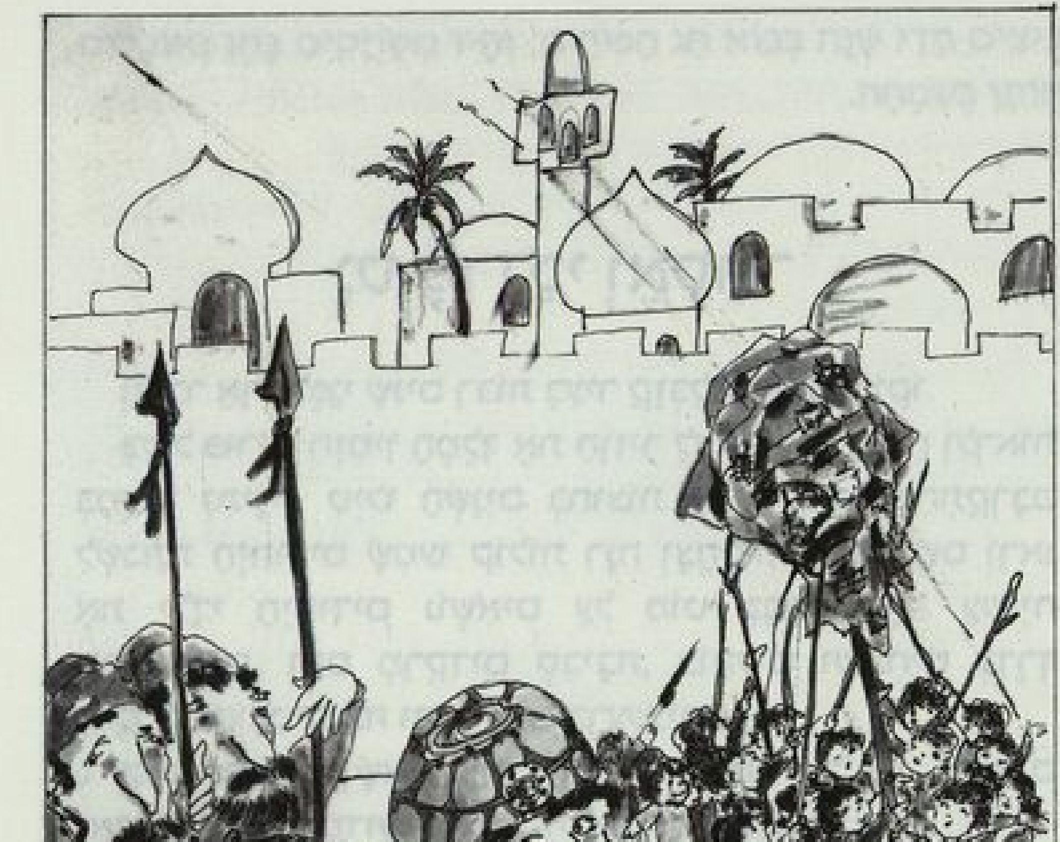
הַדָּבָר אֵרַע לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת בָּעִיר קַזַבְּלַנְקָה שֶׁבְּמָרוֹקוֹ.

בְּלֵיל פּוּרִים הִזְמִין הַמֶּלֶךְ אֶת הַוָּזִיר לָצֵאת עִמּוֹ לָשׂוּחַ וְלִרְאוֹת בְּמַעֲשֵׂי נְתִינָיו. טִיְּלוּ הַשְּׁנַיִם בְּחוּצוֹת הָעִיר, וְהִנֵּה בְּהִתְקָרְבָם לִשְׁכוּנַת הַיְּהוּדִים שָׁמְעוּ קוֹלוֹת רִנָּה וְצָהֳלָה. הִגִּיעוּ לְשָׁם וְרָאוּ אֶת יַלְדֵי הַיְּהוּדִים נוֹשְׂאִים עַל מוֹט בֻּבָּה גְּדוֹלָה עֲשׂוּיָה סְמַרְטוּטִים, וְהֵם מְרַקְּדִים סְבִיבָהּ, צוֹהֲלִים וּשְׂמֵחִים כְּדֶרֶךְ הַיְלָדִים, חוֹבְטִים בָּהּ וּמַרְעִישִׁים בְּרַעֲשָׁנִים.

תָּמַהּ הַמֶּלֶךְ וְשָׁאַל אֶת הַוָּזִיר: "צַלְמוֹ שֶׁל מִי נוֹשְׂאִים זַאֲטוּטִים אֵלּוּ, וּמַדּוּעַ הֵם מִתְהוֹלְלִים סְבִיבוֹ וּמַכִּים בּוֹ?"

הַוָּזִיר, שֶׁהָיָה שׂוֹנֵא יְהוּדִים, רָאָה שְׁעַת כֹּשֶׁר לְהַעֲלִיל עֲלֵיהֶם עֲלִילַת־שָׁוְא, עַל כֵּן מִהֵר לְהָשִׁיב: "הַצֶּלֶם עָשׂוּי בִּדְמוּתוֹ שֶׁל הָמָן הָאֲגָגִי, שֶׁהָיָה שַׂר גָּדוֹל וְנִכְבָּד בְּמַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ; אַךְ בְּאַשְׁמַת הַיְּהוּדִים הַסּוֹרְרִים הִתְהַפֵּךְ עָלָיו הַגַּלְגַּל. וְלֹא דַּי לָהֶם שֶׁהֵבִיאוּ לִתְלִיָּתוֹ עַל לֹא עָוֶל בְּכַפּוֹ, אֶלָּא שֶׁעַד הַיּוֹם שְׂמֵחִים הֵם לְמַפַּלְתּוֹ." וְעוֹד הוֹסִיף הַוָּזִיר וְלָחַשׁ לַמֶּלֶךְ: "עָלֶיךָ לִגְזֹר מִיָּד גֵּרוּשׁ עַל כָּל יְהוּדֵי מַמְלַכְתְּךָ. אִם כָּךְ נוֹהֲגִים הַיְלָדִים, גְּדוֹלוֹת מְזִמּוֹת הַהוֹרִים. מִי יוֹדֵעַ אִם אֵין זוֹמְמִים הֵם לִפְגֹּעַ בִּי כְּפִי שֶׁפָּגְעוּ בְּהָמָן וְעוֹד יַגְדִּילוּ וְיָבִיאוּ אַף לְמַפַּלְתְּךָ, וְיִתְהוֹלְלוּ סְבִיב צַלְמְךָ."

בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ. דִּבְרֵי הַוָּזִיר הִדְהֲדוּ בְּאָזְנָיו

וּבְדִמְיוֹנוֹ רָאָה בֻּבָּה בִּדְמוּתוֹ וּבְצַלְמוֹ נִשֵּׂאת בִּידֵי הַיְּהוּדִים וְהֵם צוֹעֲקִים כְּנֶגְדָּהּ וּמִתְקַלְּסִים בָּהּ. כְּכָל שֶׁרַבּוּ הִרְהוּרָיו וְנִמְשְׁכוּ חֶזְיוֹנוֹתָיו כֵּן עָלְתָה חֲמָתוֹ. לַמָּחֳרָת עִם שַׁחַר, קָרָא לַוָּזִיר וְצִוָּה עָלָיו לִכְתֹּב צַו בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן:

״הִנְנִי גּוֹזֵר גֵּרוּשׁ עַל כָּל יְהוּדֵי מַמְלַכְתִּי, וְהַחֲרָמַת רְכוּשָׁם לְטוֹבַת אוֹצַר הַמַּלְכוּת. יְהוּדִי אֲשֶׁר לֹא יֵצֵא אֶת הָעִיר עַד תֹּם שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַחַת דָּתוֹ — לְהָמִית!״

שָׁמְעוּ הַיְּהוּדִים אֶת דְּבַר הַגְּזֵרָה וְנָפְלָה רוּחָם. הָיוּ נֶאֱנָחִים וְשׁוֹאֲלִים זֶה אֶת זֶה: ״אֵיךְ נַעֲזֹב אֶת בָּתֵּינוּ וְאֶת רְכוּשֵׁנוּ, אָנָה נֵלֵךְ? מֵאַיִן יָבוֹא עֶזְרֵנוּ?״

רַב הַקְּהִלָּה שֶׁהָיָה צַדִּיק גָּדוֹל וּמְקֹרָב לַמֶּלֶךְ, הֶחְלִיט לְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְבַקֵּשׁ עַל בְּנֵי עַמּוֹ.

בָּא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְאָמַר לוֹ: ״נְתִינִים יְשָׁרִים אָנוּ וְנֶאֱמָנִים לְךָ כָּל הַשָּׁנִים, וְלָמָּה זֶה צִוִּיתָ לְגָרְשֵׁנוּ?״

הֵשִׁיב הַמֶּלֶךְ: ״רְאוּיִים אַתֶּם לְגֵרוּשׁ עַל שׁוּם הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעֲשִׂיתֶם לְהָמָן הָאֲגָגִי, שֶׁמָּא תַּעֲשׂוּ כַּדָּבָר הַזֶּה לַוָּזִיר הַנֶּאֱמָן לִי וְאַף לִי עַצְמִי.״

נִדְהַם הָרַב לִשְׁמֹעַ אֶת הָעִלָּה לַגֵּרוּשׁ וּמִיָּד הֵשִׁיב: ״אֲבָל, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, הֵן הַדָּבָר אֵרַע לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת, וְיָדוּעַ כִּי הָמָן הוּא אֲשֶׁר זָמַם לַהֲרֹג, לְהַשְׁמִיד וּלְאַבֵּד אֶת הַיְּהוּדִים. רַק בִּזְכוּת מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בָּאָה הַצָּלָה לְעַמֵּנוּ וְאוּלַי אַף לַמֶּלֶךְ עַצְמוֹ.״

״שֶׁקֶר הַדָּבָר!״ הִתְפָּרֵץ הַוָּזִיר לְדִבְרֵי הָרַב.

״לֹא כֵן, כִּי אַךְ אֱמֶת דִּבַּרְתִּי,״ הֵשִׁיב הָרַב.

״מְשַׁקֵּר הוּא!״ צָעַק הַוָּזִיר וְהוֹסִיף בְּכַעַס: ״אֶסְתֵּר וּמָרְדְּכַי הֵם הֵם הַנּוֹכְלִים שֶׁהֵבִיאוּ לְמַפֶּלֶת הָמָן!״

״אַל תְּחַלֵּל כְּבוֹד צַדִּיקִים,״ אָמַר הָרַב.

"אִם נְכוֹנִים דְּבָרֶיךָ," פָּסַק הַמֶּלֶךְ, "יִתְיַצְּבוּ נָא לְפָנַי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר עַד תֹּם שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים וְיוֹכִיחוּ צִדְקָתָם!"

שָׁב הָרַב לִבְנֵי קְהִלָּתוֹ הָאֲבֵלִים וְאָמַר: "רַק בְּנֵס תָּבוֹא לָנוּ הַיְשׁוּעָה. הָבָה נַכְרִיז עַל שְׁלֹשָׁה יָמִים שֶׁל צוֹם וְתַעֲנִית."

כָּךְ עָשׂוּ.

הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הָלַךְ וְקָרַב לְעַרְבּוֹ וִישׁוּעָה לֹא נִרְאֵית לָעַיִן.

וּבְבֵית־הַכְּנֶסֶת הָיְתָה שְׁמוּרָה מְגִלַּת־אֶסְתֵּר עַתִּיקָה. אָחַז הָרַב בַּמְּגִלָּה וְנָשָׂא תְּפִלָּה לֵאלֹהִים. בִּתְפִלָּתוֹ פָּנָה לְמָרְדְּכַי הַצַּדִּיק וּלְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בְּאָמְרוֹ:

"קוּם מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק, שׁוּב וְהֵרָאֵה כֹּחֲךָ!

קוּמִי אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, שׁוּבִי וְהַרְאִי אֶת כֹּחֵךְ!"

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הֵסֵבּוּ הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו לִסְעֻדָּה גְּדוֹלָה וְהֵיטִיבוּ לִבָּם בַּיַּיִן. הַוָּזִיר הִרְבָּה לִשְׁתּוֹת מִכֻּלָּם וְלֹא חָדַל מֵהִתְפָּאֵר בִּרְכוּשׁ הָרַב שֶׁהֶחֱרִים מִן הַיְּהוּדִים. בְּגֹבַהּ הַחִנְגָּא וְהַהִלּוּלָא אִישׁ לֹא הִרְגִּישׁ כֵּיצַד חָדְרוּ לָאוּלָם אַרְיֵה גְּדוֹל־רַעְמָה וּלְבִיאָה עַזָּה. לְמַרְאֵה הַחַיּוֹת הַנּוֹרָאוֹת נָפְלָה בֶּהָלָה גְּדוֹלָה בִּקְהַל הַמְּסֻבִּים וְאִישׁ לֹא הֵעֵז לָמוּשׁ מִמּוֹשָׁבוֹ.

קָרַב הָאַרְיֵה לַמֶּלֶךְ, נִצַּב מוּלוֹ וְהִבִּיט בּוֹ בְּעֵינַיִם רוֹשְׁפוֹת. הַלְּבִיאָה קָרְבָה לַוָּזִיר בְּמַבָּט יוֹקֵד. עָמְדוּ הַמֶּלֶךְ וְהַוָּזִיר כִּמְסֻמָּרִים לִמְקוֹמָם וּפְנֵיהֶם חָוְרוּ מֵאֵימָה.

לַשָּׁוְא נִסּוּ אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ לְהָנִיס אֶת הַחַיּוֹת נוֹרְאוֹת־הַהוֹד. שִׁבְעִים חַיָּלִים מְזֻיָּנִים נִכְנְסוּ לָאוּלָם אַךְ לְמַרְאֵה הָאַרְיֵה וְהַלְּבִיאָה קָפְאוּ דוֹם.

עַתָּה הֵבִינוּ הַכֹּל כִּי הָאַרְיֵה וְהַלְּבִיאָה אֵינָם כְּכָל הַחַיּוֹת וְכִי מַחֲזֶה מֻפְלָא מִתְחוֹלֵל לְנֶגֶד עֵינֵיהֶם. כָּךְ עָמְדוּ מְבֹהָלִים וְלֹא יָדְעוּ מֵאַיִן יָבוֹא עֶזְרָם.

וְהִנֵּה נִכְנַס לָאַרְמוֹן רַב הַיְּהוּדִים שֶׁהָיָה בְּדַרְכּוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ לְבַקֵּשׁ עַל עַמּוֹ בְּתֹם שְׁלֹשֶׁת יָמִים. בְּהִכָּנְסוֹ נִגְלָה לְעֵינָיו הַמַּחֲזֶה נוֹרָא־הַהוֹד. אַךְ רָאוּ הַמֶּלֶךְ וְהַוָּזִיר אֶת הָרַב, מִיָּד הֵחֵלּוּ מִתְחַנְּנִים וּמְבַקְשִׁים עַל נַפְשָׁם.

פָּסַע הָרַב בִּצְעָדִים מְדוּדִים אֶל הָאַרְיֵה וְהַלְּבִיאָה וְהִשְׁפִּיל רֹאשׁוֹ בְּהַמְתִּיקוֹ עִמָּם סוֹד. אַחַר פָּנָה אֶל הַמֶּלֶךְ וְהִכְרִיז בְּקוֹל: "יְבַטֵּל הַמֶּלֶךְ מִיָּד אֶת הַגְּזֵרָה!"

"הַגְּזֵרָה בְּטֵלָה וּמְבֻטֶּלֶת," נִזְדָּרֵז הַמֶּלֶךְ לְהָשִׁיב, אַךְ הָרַב הוֹסִיף וְדָרַשׁ: "יִתְחַיֵּב הַמֶּלֶךְ בִּכְתָב וְיַחְתֹּם בְּחוֹתָמוֹ כִּי יִתֵּן חֹפֶשׁ לַיְּהוּדִים כָּל הַשָּׁנִים לָחֹג אֶת הֶחָג כְּמִנְהָגָם!"

גַּם לְזֹאת נֶחְפַּז הַמֶּלֶךְ לְהַסְכִּים, וּבוֹ בָּרֶגַע נֶעֶלְמוּ הַחַיּוֹת כְּלֹא הָיוּ.

הֵבִין הַמֶּלֶךְ כִּי טָעָה טָעוּת גְּדוֹלָה בְּנָתְנוֹ אֵמוּן בַּוָּזִיר הַמֵּסִית. מֵאוֹתוֹ יוֹם נָתַן לַיְּהוּדִים כָּבוֹד וִיקָר וְאִלּוּ הַוָּזִיר, צוֹרֵר הַיְּהוּדִים, גֹּרַשׁ מִן הָעִיר אָבֵל וַחֲפוּי־רֹאשׁ.

מֵאָז חָגְגוּ יְהוּדֵי קַזַבְּלַנְקָה אֶת חַג הַפּוּרִים בְּשִׂמְחָה כְּפוּלָה וְהִזְכִּירוּ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה אֶת נֵס מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר.

הוּא רָאָה אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בִּמְדִינַת רוּסְיָה. יָמִים מִסְפָּר לְאַחַר חַג הַפּוּרִים, בְּלֵיל חֹרֶף קָשֶׁה, הִתְנַהֵל בִּדְרָכִים הַמֻּשְׁלָגוֹת יְהוּדִי, וּפָנָיו אֶל הָרַב הַגָּדוֹל, רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבֶּרְדִיצֶ'ב.

הָיָה הַיְּהוּדִי אִישׁ פָּשׁוּט וְתָמִים אַךְ עָשִׁיר מֻפְלָג, גּוֹמֵל חֲסָדִים וּמַאֲמִין גָּדוֹל.

לְאַחַר שֶׁנָּח מֵעֲמַל הַדֶּרֶךְ, קִבֵּל הָרַב אֶת פָּנָיו וְשָׁאַל אוֹתוֹ לִשְׁלוֹמוֹ וְלִשְׁלוֹם בְּנֵי בֵּיתוֹ. הֵשִׁיב הַיְּהוּדִי: "בְּעֶזְרַת הָאֵל שׁוֹרָה הַבְּרָכָה עַל בֵּיתִי, פַּרְנָסָתִי מְצוּיָה וּבְנֵי בֵּיתִי חַיִּים בִּרְוָחָה וּבְנַחַת. אַךְ יֶשְׁנוֹ דָּבָר אֶחָד הַמְּצַעֲרֵנִי וְאֵינוֹ נוֹתֵן לִי מָנוֹחַ וּבְעֶטְיוֹ בָּאתִי אֵלֶיךָ."

"וּמָה הַדָּבָר?" שָׁאַל הָרַב.

"בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מְצַפֶּה אֲנִי לְבוֹאוֹ שֶׁל אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא, וְאוּלָם דַּוְקָא אֲנִי, שֶׁכֹּה מִשְׁתּוֹקֵק וְנִכְסָף לִרְאוֹתוֹ, מֵעוֹדִי לֹא זָכִיתִי לְכָךְ. וַהֲלֹא רַבִּי, קָנִיתִי לִכְבוֹדוֹ אֶת כּוֹס הַכֶּסֶף הַמְּהֻדֶּרֶת בְּיוֹתֵר וְלִקְרַאת לֵיל הַסֵּדֶר מְמָרֶקֶת אוֹתָהּ אִשְׁתִּי עַד שֶׁהִיא מְפִיצָה אֶת זָהֳרָהּ עַל הַשֻּׁלְחָן כֻּלּוֹ. וְאֶת הַדֶּלֶת מַקְפִּיד אֲנִי לִפְתֹּחַ לִרְוָחָה בַּמּוֹעֵד הַנָּכוֹן. אֱמֹר נָא לִי רַבִּי, מָה עוֹד עָלַי לַעֲשׂוֹת כְּדֵי לִזְכּוֹת לְגִלּוּי אֵלִיָּהוּ?"

צָחַק הַצַּדִּיק מִבֶּרְדִיצֶ'ב, שֶׁהִכִּיר אֶת הָאִישׁ, הִרְהֵר רֶגַע וְאַחַר כָּךְ הֵשִׁיב: "שְׁמַע נָא, יְהוּדִי, סַע לָעֲיָרָה גְּרוֹסְלוֹבָה, לְפִי חִשּׁוּבִי

תַּגִּיעַ לְשָׁם יוֹמַיִם שְׁלֹשָׁה לִפְנֵי חַג הַפֶּסַח. בְּבוֹאֲךָ שְׁאַל לִמְקוֹם מְגוּרָיו שֶׁל יְהוּדִי פְּלוֹנִי מִבְּנֵי הַמָּקוֹם. תָּבוֹא אֵלָיו וּתְבַקֵּשׁ לְהָסֵב עִמּוֹ אֶל שֻׁלְחַן הַסֵּדֶר.״

נָסַע הַיְּהוּדִי יָמִים וְלֵילוֹת, נָסַע בִּכְפוֹר וּבְשֶׁלֶג, עַד שֶׁהִגִּיעַ סוֹף סוֹף לְאוֹתָהּ עֲיָרָה כְּפִי שֶׁחָזָה הָרַבִּי. לְאַחַר שֶׁמָּצָא אֶת הַיְּהוּדִי שֶׁבִּקֵּשׁ הִצִּיג אֶת עַצְמוֹ וְאָמַר: ״רוֹצֶה אֲנִי לְהָסֵב עִמָּכֶם בְּלֵיל הַסֵּדֶר. שָׁלַח אוֹתִי אֲלֵיכֶם הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל, רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבֶּרְדִּיצֶ׳ב.״

הִתְבּוֹנֵן בּוֹ בַּעַל הַבַּיִת בְּעֵינַיִם תְּמֵהוֹת וְאָמַר לוֹ: ״בָּרוּךְ בּוֹאֲךָ לְבֵיתִי, אַךְ חוֹשֵׁשׁ אֲנִי שֶׁלֹּא אוּכַל לִהְיוֹת מְאָרֵחַ רָאוּי לִשְׁמוֹ. בֵּיתִי דּוֹלֵף מֵחֲמַת הַגַּג הֶהָרוּס, בַּחוּץ גָּדוֹל הַקֹּר וְאֵין לִי עֵצִים לְהַסָּקָה, גַּם כֶּסֶף אֵין בְּיָדִי וְאֵינֶנִּי יוֹדֵעַ מֵאַיִן אֶקַּח אֶת הַמִּצְרָכִים לְלֵיל הַסֵּדֶר וְלַיָּמִים שֶׁיָּבוֹאוּ אַחֲרָיו.״

בִּשְׁמֹעַ הָאוֹרֵחַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּבִרְאוֹתוֹ אֶת מַצָּבוֹ הֶעָגוּם שֶׁל הַיְּהוּדִי, הוֹצִיא מִכִּיסוֹ כַּמָּה מְאוֹת רוּבָּלִים, מְסָרָם לוֹ וְאָמַר: ״הֲרֵי לְךָ, יְדִידִי, לֵךְ תַּקֵּן אֶת גַּג בֵּיתְךָ, קְנֵה עֵצִים לְהַסָּקָה וּקְנֵה גַּם מִצְרָכִים לְלֵיל הַסֵּדֶר וּלְכָל יְמוֹת הֶחָג.״

שָׂמַח הָאִישׁ שִׂמְחָה רַבָּה וְהוֹדָה לָאוֹרֵחַ הַבִּלְתִּי צָפוּי עַל הָעֶזְרָה שֶׁהִגִּישׁ לוֹ. תִּקֵּן אֶת גַּג בֵּיתוֹ, קָנָה עֵצִים לְחִמּוּם הַבַּיִת וְכֵן מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה מִכָּל טוּב לְלֵיל הַסֵּדֶר וּלְכָל יְמוֹת הֶחָג.

בְּלֵיל הַסֵּדֶר, בְּהַגִּיעַ זְמַן הוֹפָעָתוֹ שֶׁל אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא פָּתְחוּ לְפָנָיו בְּנֵי הַבַּיִת אֶת הַדֶּלֶת. הָאוֹרֵחַ צִפָּה בְּהִתְרַגְּשׁוּת רַבָּה כְּשֶׁהוּא מֵכִין אֶת עַצְמוֹ לַחֲזוֹת בְּגִלּוּי אֵלִיָּהוּ. אַךְ הַזְּמַן חָלַף, הַסֵּדֶר הִסְתַּיֵּם, וְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לֹא נִגְלָה.

בְּנֵי הַבַּיִת פָּרְשׁוּ לְחַדְרֵיהֶם לִשְׁנַת הַלַּיְלָה, אַךְ הָאוֹרֵחַ מֵאֵן לָזוּז מִמְּקוֹמוֹ. עֲדַיִן מְצַפֶּה הָיָה שֶׁמָּא בְּכָל זֹאת יוֹפִיעַ אֵלִיָּהוּ

הַנָּבִיא. כָּךְ יָשַׁב כָּל הַלַּיְלָה, אוּלָם אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לֹא זָכָה לִרְאוֹת.

מְאַכְזָב וְעָיֵף מִטַּלְטוּלֵי הַדֶּרֶךְ שָׁב הַיְּהוּדִי אֶל רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבֶּרְדִיצֶ'ב, פָּנָה אֵלָיו וְאָמַר:

"רַבִּי, שְׁלַחְתָּ אוֹתִי לְדֶרֶךְ אֲרֻכָּה וּמְיַגַּעַת לְבֵיתוֹ שֶׁל עָנִי מָרוּד, וַאֲנִי הֶאֱמַנְתִּי כִּי שָׁם יוֹפִיעַ אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא. אֶת לֵיל הַסֵּדֶר עָרַכְנוּ כְּהִלְכָתוֹ, דָּבָר לֹא חָסֵר, אַךְ לַמְרוֹת שֶׁלֹּא עָצַמְתִּי עַיִן כָּל הַלַּיְלָה אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לֹא זָכִיתִי לִרְאוֹת. רַבִּי, הַאֵינִי זַכַּאי? הַאֵין אֲנִי רָאוּי לַחֲזוֹת בְּגִלּוּי אֵלִיָּהוּ? וּמַדּוּעַ שְׁלַחְתָּ אוֹתִי לְשָׁם?"

צָחַק רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבֶּרְדִיצֶ'ב, הֶעֱמִיד אֶת הַיְּהוּדִי מוּל הַמַּרְאָה וּשְׁאָלוֹ: "אֱמֹר נָא לִי, יְדִידִי, אֶת מִי אַתָּה רוֹאֶה בַּמַּרְאָה?"

עָנָה הַיְּהוּדִי: "רוֹאֶה אֲנִי בַּמַּרְאָה אֶת קְלַסְתֵּר פָּנַי."

אָמַר לוֹ הָרַבִּי: "יְהוּדִי, הַסְכֵּת וּשְׁמַע, זַכַּאי אַתָּה וּזְכוּת גְּדוֹלָה עָמְדָה לְךָ. הֲלֹא בְּאוֹתוֹ לֵיל סֵדֶר הָיִיתָ אַתָּה עַצְמְךָ אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא!"

שְׁתֵּי כּוֹבְסוֹת בְּעֶרֶב פֶּסַח

לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת חָיוּ בִּמְדִינַת טוּנִיסְיָה שְׁתֵּי גִּיסוֹת, הָאַחַת עֲשִׁירָה וְהַשְּׁנִיָּה עֲנִיָּה.

הִגִּיעַ חֹדֶשׁ נִיסָן, קָרַב חַג הַפֶּסַח, וְהָעֲשִׁירָה קָנְתָה בִּגְדֵי מַחְלָצוֹת, צָבְעָה אֶת בֵּיתָהּ וּמִלְאָה אוֹתוֹ בְּכָל טוּב וְכֶבֶשׂ לִסְעֻדַּת הֶחָג קָשׁוּר לִפְנֵי דַּלְתָּהּ.

וְלָעֲנִיָּה אֵין כֶּסֶף לִקְנוֹת אֶת מִצְרְכֵי הֶחָג. אֲפִלּוּ לִקְנוֹת מַצּוֹת לֹא הִשִּׂיגָה יָדָהּ, אַךְ אֶת מִצְוַת הֶחָג לֹא תָּפֵר. נִקְּתָה וְצִחְצְחָה אֶת בֵּיתָהּ הַדַּל וְנָטְלָה אֶת הַבְּגָדִים הַבְּלוּאִים לְכַבְּסָם בַּנָּהָר, כִּי אָמְרָה בְּלִבָּהּ: "לֹא נָסֵב לְלֵיל הַסֵּדֶר בִּבְגָדִים מְלֻכְלָכִים שֶׁדָּבַק בָּהֶם חָמֵץ."

הוֹלֶכֶת הִיא לְעֵבֶר הַנָּהָר, נֶאֱנַחַת וְנִזְכֶּרֶת כִּי מִדֵּי שָׁנָה נִשְׁנֶה הַדָּבָר. גִּיסָתָהּ הָעֲשִׁירָה שׁוֹלַחַת לָהּ מַצּוֹת שְׂרוּפוֹת, שְׁאֵרִיּוֹת יְרָקוֹת וּבִגְדֵי סְמַרְטוּטִים לַיְלָדִים... וְהִיא בּוֹשָׁה וְנִכְלֶמֶת, לֹא מוֹצֵאת עֹז בְּנַפְשָׁהּ לְהַגִּיד לְגִיסָתָהּ הַגֵּאָה כִּי אֵינָהּ זְקוּקָה לִנְדָבָתָהּ.

יָשְׁבָה הָעֲנִיָּה עַל שְׂפַת הַנָּהָר וְהִתְחִילָה מְכַבֶּסֶת. מַלְבִּינִים הַבְּגָדִים הַבְּלוּאִים מִכֹּחַ יָדֶיהָ וּמִמֵּי הַנָּהָר. נוֹשֵׂאת הַכּוֹבֶסֶת עֵינֶיהָ לַמָּרוֹם וְהִנֵּה לְמוּלָהּ אִישׁ זָקֵן, עֵינָיו טוֹבוֹת וּזְקָנוֹ יוֹרֵד לוֹ עַל חָזֵהוּ.

"מָה אַתְּ עוֹשָׂה, בִּתִּי?" שׁוֹאֵל הַזָּקֵן.

"מְכַבֶּסֶת." מְשִׁיבָה הָאִשָּׁה.
"קָנִית מַצּוֹת לַפֶּסַח?"
"כֵּן." הִיא מְשִׁיבָה.
"אֲשֶׁר לֹא הָיָה – יִהְיֶה!" אָמַר הַזָּקֵן וְשָׁאַל:
"וְכֶבֶשׂ קָנִית לִסְעֻדַּת הֶחָג?"
"כֵּן."
"אֲשֶׁר לֹא הָיָה – יִהְיֶה!" אָמַר וְהוֹסִיף לִשְׁאֹל:
הֲמוּכָן בֵּיתֵךְ וְצָבוּעַ?"
"כֵּן."
"אֲשֶׁר לֹא הָיָה – יִהְיֶה!"
סִיֵּם הַזָּקֵן אֶת דְּבָרָיו וְהָלַךְ.

אָסְפָה הָאִשָּׁה אֶת הַבְּגָדִים וּפָנְתָה לָשׁוּב לְבֵיתָהּ. קָרְבָה לַבַּיִת וְנֶעֶצְרָה נִדְהֶמֶת: הַבַּיִת צָבוּעַ וּבְפִתְחוֹ קָשׁוּר כֶּבֶשׂ. בְּהִכָּנְסָהּ מָצְאָה בַּיִת מָלֵא כָּל טוּב: מַצּוֹת, יְרָקוֹת וְיַיִן וּבָאָרוֹן – בְּגָדִים חֲדָשִׁים לֶחָג. "הֲבֵיתִי הוּא זֶה?" קָרְאָה בְּשִׂמְחָה. אָסְפָה אֶת יְלָדֶיהָ וְשָׂמְחוּ גַּם הֵם עִמָּהּ.

מִיָּד נָטְלָה מַגָּשׁ מָלֵא כָּל טוּב וְשָׁלְחָה לְבֵית גִּיסָתָהּ.

קִבְּלָה הָעֲשִׁירָה אֶת הַמַּגָּשׁ וְתָמְהָה: "מִנַּיִן כָּל הַטּוּב הַזֶּה?" מִהֲרָה לַחְקֹר וְלִדְרֹשׁ לְפֵשֶׁר הַדָּבָר.

כְּשֶׁבָּאָה לְבֵית גִּיסָתָהּ הָעֲנִיָּה גָּבַר תִּמָּהוֹנָהּ שִׁבְעָתַיִם. בִּמְקוֹם הַבַּיִת הֶעָלוּב וְהַדַּל מָצְאָה בַּיִת נָאֶה וּמָלֵא כָּל טוּב. חָקְרָה אֶת גִּיסָתָהּ: "מִנַּיִן כָּל הַשֶּׁפַע הַזֶּה?" וְזוֹ סִפְּרָה לָהּ:

"הָלַכְתִּי לַנָּהָר עִם בְּגָדֵינוּ הַבְּלוּאִים, יָשַׁבְתִּי וְכִבַּסְתִּי. הוֹפִיעַ שָׁם זָקֵן אֶחָד, שָׁאַל שְׁאֵלוֹת וַאֲנִי עָנִיתִי. חָזַרְתִּי לְבֵיתִי וְהִנֵּה כָּל טוּב."

שָׂמְחָה הָעֲשִׁירָה בְּלִבָּהּ, מִהֲרָה לְבֵיתָהּ, אָסְפָה פֹּה וָשָׁם בְּגָדִים

בְּלוֹאִים וְאָצָה רָצָה לַנָּהָר. יָשְׁבָה עַל שְׂפַת הַנָּהָר כִּבְּסָה וְנֶאֶנְחָה.

לְפֶתַע צָץ הַזָּקֵן לְפָנֶיהָ וְשָׁאַל:

״מָה אַתְּ מְכַבֶּסֶת, בִּתִּי?״

״אֶת בִּגְדֵי יְלָדַי הַמִּסְכֵּנִים,״ נֶאֶנְחָה הָאִשָּׁה.

״קָנִית מַצּוֹת לַפֶּסַח?״

״לֹא.״

״אֲשֶׁר לֹא הָיָה — יִהְיֶה!״ אָמַר הַזָּקֵן וְשָׁאַל:

״קָנִית כֶּבֶשׂ לִסְעֻדַּת הֶחָג?״

״לֹא.״

״אֲשֶׁר לֹא הָיָה — יִהְיֶה!״ והוֹסִיף לִשְׁאֹל:

הֲמוּכָן בֵּיתֵךְ וְצָבוּעַ?״

״לֹא.״

״אֲשֶׁר לֹא הָיָה — יִהְיֶה!״

סִיֵּם דְּבָרָיו וְנֶעְלַם.

הַשְׁאִירָה הָעֲשִׁירָה אֶת הַבְּגָדִים וְנֶחְפְּזָה לָשׁוּב לְבֵיתָהּ, תְּאֵבָה לִרְאוֹת אֶת הָעֹשֶׁר הָרַב שֶׁנּוֹסַף לָהּ. וּמָה הִיא רוֹאָה? הַכֶּבֶשׂ אֵינֶנּוּ, הַמַּצּוֹת שְׂרוּפוֹת וְהַבַּיִת רֵיק.

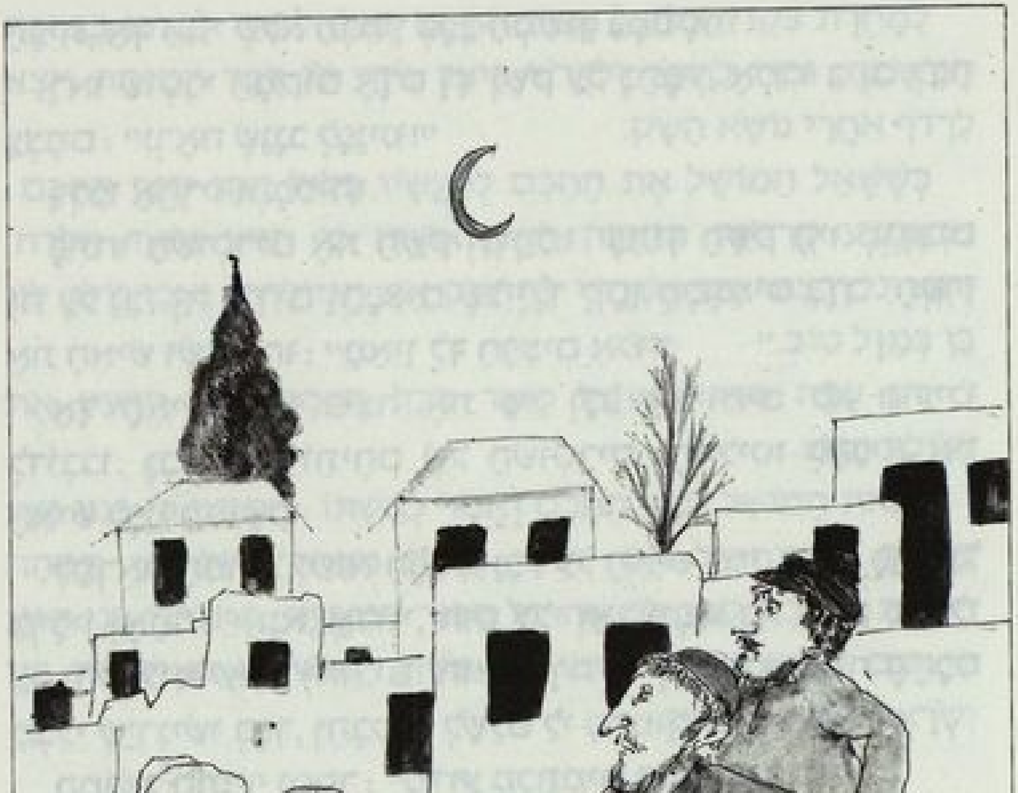
וּבְבֵית הָעֲנִיָּה חָגְגוּ אֶת לֵיל הַסֵּדֶר בְּשִׂמְחָה וְדַלְתָּהּ פְּתוּחָה לַכֹּל.

מֹשֶׁה הַמּוֹשִׁיעַ בְּלֵיל הַסֵּדֶר

לִפְנֵי שָׁנִים, כְּשֶׁיָּשְׁבוּ הַיְּהוּדִים בְּאַרְצוֹת נֵכָר נָהֲגוּ צוֹרְרִים לְהַעֲלִיל עֲלֵיהֶם עֲלִילוֹת שָׁוְא. הַקָּשָׁה וְהָאֲיֻמָּה מִכֻּלָּן הָיְתָה עֲלִילַת הַדָּם, לְפִיהָ טָעֲנוּ, כִּי הַיְּהוּדִים הוֹרְגִים יֶלֶד מִיַּלְדֵי הַגּוֹיִים בְּעֶרֶב פֶּסַח כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדָמוֹ לַהֲכָנַת הַמַּצּוֹת בְּלֵיל הַסֵּדֶר. הַצּוֹרְרִים עָשׂוּ מַעֲשֶׂה נוֹרָא זֶה, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לָצֵאת וְלִפְרֹעַ בַּיְּהוּדִים בְּאֵין מַפְרִיעַ וּמָגֵן.

בְּאוֹתָהּ עֵת חַי בְּאַחַת מֵעָרֵי צָרְפַת חָכָם יְהוּדִי וּשְׁמוֹ בְּצַלְאֵל, וְהָיוּ הוּא וְאִשְׁתּוֹ מְצַפִּים לְהֻלֶּדֶת בְּנָם הַבְּכוֹר. בָּא חֹדֶשׁ נִיסָן וְהִגִּיעַ לֵיל הַסֵּדֶר. הֵסֵבָּה הַמִּשְׁפָּחָה סְבִיב הַשֻּׁלְחָן הֶעָרוּךְ לִסְעֻדַּת הֶחָג, וְהֶחָכָם בְּצַלְאֵל הָיָה קוֹרֵא לִפְנֵיהֶם בַּהַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח. כְּשֶׁהִגִּיעַ הֶחָכָם לַפָּסוּק "עֲבָדִים הָיִינוּ" אֲחָזוּ בָּאִשָּׁה צִירֵי לֵדָה וְחָשָׁה כִּי הִגִּיעַ מוֹעֵד לֵדַת־הַתִּינוֹק. רָאָה הֶחָכָם בְּצַלְאֵל כִּי אִשְׁתּוֹ כּוֹרַעַת לָלֶדֶת, מִיָּד פָּסַק מִקְּרִיאַת הַהַגָּדָה, נָטַל אֶת פַּנָּסוֹ, קָרָא לִמְשָׁרְתוֹ וְרָץ בְּכָל כֹּחוֹ לְהַזְעִיק אֶת הַמְיַלֶּדֶת. עוֹדָם רָצִים וְהִנֵּה קָרְבוּ אֶל גּוֹי שֶׁנָּשָׂא שַׂק עַל כְּתֵפָיו. רָאָה הַגּוֹי שְׁנֵי אֲנָשִׁים יוֹצְאִים מִבֵּיתוֹ שֶׁל הֶחָכָם בְּצַלְאֵל וְרָצִים לִקְרָאתוֹ, וְהֵחֵל גַּם הוּא לָרוּץ כִּי חָשַׁב בְּלִבּוֹ: "אֵין זֹאת אֶלָּא שֶׁהֵם רוֹדְפִים אַחֲרַי לְתָפְסֵנִי". כָּךְ רָצוּ שְׁלָשְׁתָּם: הַגּוֹי בָּרֹאשׁ, וְרַבִּי בְּצַלְאֵל וּמְשָׁרְתוֹ אַחֲרָיו.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֶל בֵּית הַמְיַלֶּדֶת פָּרְצוּ רַבִּי בְּצַלְאֵל וּמְשָׁרְתוֹ אֶל

הַבַּיִת, אַךְ הַגּוֹי שֶׁלֹּא הִבְחִין בְּכָךְ הִמְשִׁיךְ בִּמְנוּסָתוֹ.

רָאוּ שׁוֹטְרֵי הַמָּקוֹם אָדָם רָץ וְשַׂק עַל כְּתֵפָיו, אָמְרוּ בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם: "נִרְאֶה שֶׁגַּנָּב לְפָנֵינוּ!"

רָדְפוּ אַחֲרָיו וּתְפָסוּהוּ.

פָּתְחוּ הַשּׁוֹטְרִים אֶת הַשַּׂק וְנִדְהֲמוּ: בְּתוֹךְ הַשַּׂק הָיוּ מְגֻבָּבִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה בְּגָדִים וַחֲפָצִים שֶׁל יֶלֶד קָטָן מֻכְתָּמִים בְּדָם. חָקְרוּ אֶת הָאִישׁ וּשְׁאֵלוּהוּ: "מֵאַיִן לְךָ חֲפָצִים אֵלּוּ?"

אַךְ הָאִישׁ אֵינוֹ פּוֹצֶה אֶת פִּיו וְכָל הָאִיּוּמִים לֹא הוֹעִילוּ לְדוֹבְבוֹ. גָּבְרוּ חֲשָׁדוֹתֵיהֶם שֶׁל הַשּׁוֹטְרִים וְהֶחְלִיטוּ לְהָבִיא אֶת הָאִישׁ לִפְנֵי הַמּוֹשֵׁל.

לְמַרְאֵה הַמּוֹשֵׁל נְשׂוּא הַפָּנִים נָפַל עַל הָאִישׁ פַּחַד גָּדוֹל, כָּרַע עַל בִּרְכָּיו וְאָמַר: "אָנָּא, אֲדוֹנִי, חוּס עָלַי וְאַל תִּפְגַּע בִּי. הַשַּׂק נִתַּן לִי עַל יְדֵי פְּלוֹנִי שׂוֹנֵא יְהוּדִים. הוּא הוֹרָה לִי לְהַכְנִיסוֹ לְבֵית הֶחָכָם מִבְּלִי שֶׁיַּרְגִּישׁוּ בְּכָךְ, וְהִבְטִיחַ לְשַׁלֵּם לִי כִּתְמוּרָה בְּיָד רְחָבָה."

הַמּוֹשֵׁל הוֹסִיף וְחָקַר: "מַדּוּעַ מֻכְתָּמִים הַבְּגָדִים בְּדָם?"

הֵשִׁיב הָאִישׁ בִּרְעָדָה: "שׁוֹלְחִי הוּא שֶׁצִּוַּנִי לְהַכְתִּימָם כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַעֲלִיל עֲלִילַת־דָּם עַל הַיְּהוּדִים. הַבְּגָדִים נוֹעֲדוּ לְשַׁכְנֵעַ אוֹתְךָ, כְּבוֹד הַמּוֹשֵׁל, כִּי הַיְּהוּדִים הָרְגוּ יֶלֶד נוֹצְרִי לְצָרְכֵי הַפֶּסַח."

"וּמַדּוּעַ זֶה נִתְפַּסְתָּ כְּשֶׁאַתָּה בּוֹרֵחַ מִבֵּית הֶחָכָם וְהַשַּׂק עִמְּךָ?" הִקְשָׁה הַמּוֹשֵׁל.

"כַּאֲשֶׁר קָרַבְתִּי לְבֵית הֶחָכָם רָאִיתִי אוֹתוֹ רָץ עִם מְשָׁרְתוֹ לְתָפְסֵנִי, בָּרַחְתִּי מִפָּנָיו וְכָךְ נָפַלְתִּי בִּידֵי הַשּׁוֹטְרִים."

לְאַחַר שֶׁהוּצָא הָאִישׁ מִלְּפָנָיו הִרְהֵר הַמּוֹשֵׁל בַּהֲקָלָה: "לוּלֵא נִתְגַּלְּתָה הַמְּזִמָּה עָלוּל הָיִיתִי בְּלֹא דַּעַת לְהַטִּיל אַשְׁמָה בַּיְּהוּדִים עַל לֹא עָוֶל בְּכַפָּם."

לַמָּחֳרָת בַּבֹּקֶר הַמּוֹשֵׁל בְּבֵית הֶחָכָם בְּצַלְאֵל כְּדֵי לְבָרְכוֹ בְּבִרְכַּת חַג־שָׂמֵחַ, וּכְדֵי לַחְקֹר וְלִדְרֹשׁ כֵּיצַד נוֹדַע לוֹ דְּבַר הַמְּזִמָּה וְיָצָא לִרְדֹּף אַחֲרֵי נוֹשֵׂא הַשַּׂק.

כְּשֶׁשָּׁאַל הַמּוֹשֵׁל אֶת הֶחָכָם לְמַעֲשָׂיו בְּלֵיל הֶחָג סִפֵּר הֶחָכָם: "בְּאֶמְצַע קְרִיאַת הַהַגָּדָה חָשָׁה אִשְׁתִּי כִּי הִגִּיעַ מוֹעֵד הַלֵּדָה. נֶחְפַּזְתִּי וְרַצְתִּי עִם מְשָׁרְתִי לְהַזְעִיק אֶת הַמְיַלֶּדֶת, וְאָכֵן נוֹלַד לָנוּ בֵּן בְּמַזָּל טוֹב."

רַק עַתָּה סִפֵּר הַמּוֹשֵׁל כֵּיצַד סִכֵּל הֶחָכָם בְּלֹא יוֹדְעִין אֶת עֲלִילַת הַדָּם.

בְּצֵאת הַמּוֹשֵׁל מִהֵר הֶחָכָם וְאָמַר לְאִשְׁתּוֹ: הֲתֵדְעִי כִּי בְּנֵנוּ מָנַע עֲלִילַת דָּם וְהִצִּיל אֶת יְהוּדֵי צָרְפַת מִצָּרָה גְּדוֹלָה?!" תָּמְהָה הָאִשָּׁה וְהֶחָכָם סִפֵּר לָהּ אֶת כָּל סִפּוּר הַמַּעֲשֶׂה. הֶחְלִיטוּ בְּנֵי הַזּוּג כִּי בְּנָם יִקָּרֵא מֹשֶׁה, כִּשְׁמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הַמּוֹשִׁיעַ שֶׁהִצִּיל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַמִּצְרִים.

מִכְתָּב לֵאלֹהִים

בָּעִיר מוּסוּל שֶׁבְּעִירַאק חָיוּ פַּעַם שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד עָשִׁיר וְאֶחָד עָנִי. בָּא חֹדֶשׁ הָאָבִיב, קָרַב חַג הַפֶּסַח וְלָאָח הֶעָנִי אֵין מְאוּם לְצָרְכֵי הֶחָג: לֹא מַצּוֹת, לֹא יַיִן וְלֹא בֶּגֶד לִלְבֹּשׁ. חָשׁ הֶעָנִי בְּצַעַר בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ וְהֶחְלִיט: "אֵלֵךְ אֶל אָחִי הֶעָשִׁיר, אוּלַי יִתֵּן לִי אֶת צָרְכֵי הֶחָג, וּכְשֶׁתַּשִּׂיג יָדִי — אָשִׁיב לוֹ."

בָּא הֶעָנִי אֶל בֵּית אָחִיו הֶעָשִׁיר, פָּתְחָה לוֹ גִּיסָתוֹ אֶת הַדֶּלֶת וּבִרְאוֹתָהּ אוֹתוֹ שָׁאֲלָה בְּעוֹדָהּ עוֹמֶדֶת עַל הַסַּף: "מָה רְצוֹנְךָ?!" הֵשִׁיב לָהּ: "חַג הַפֶּסַח מִתְקָרֵב וּבָא וּבְבֵיתֵנוּ אֵין פְּרוּטָה. חָשַׁבְתִּי בְּלִבִּי לְבַקֵּשׁ עֶזְרָה מֵאָחִי."

"וְכִי לָמָה וּמַדּוּעַ מֵאָחִיךָ תְּבַקֵּשׁ?" שָׁאֲלָה הָאִשָּׁה בְּרִשְׁעוּת.

"אֶל מִי אֶפְנֶה וּמִמִּי אֲבַקֵּשׁ אִם לֹא מֵאָחִי עַצְמִי וּבְשָׂרִי?" הֵשִׁיב לָהּ הָאָח הֶעָנִי.

"פְּנֵה אֶל הָאֱלֹהִים וּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ!" אָמְרָה הָאִשָּׁה בִּרְצוֹתָהּ לְהִפָּטֵר מִגִּיסָהּ הַטַּרְדָן וְנָעֲלָה אֶת הַדֶּלֶת בְּפָנָיו.

דִּבְרֵי הַגִּיסָה זָכוּ לְהֵד בְּלֵב הֶעָנִי, שֶׁהָיָה אִישׁ פָּשׁוּט וְתָמִים. מִיָּד יָשַׁב וְכָתַב מִכְתָּב לֵאלוֹהִים:

"לְרִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הַיּוֹשֵׁב בַּמְּרוֹמִים,\
רִבּוֹן הָעוֹלָמִים,\
אַתָּה יוֹדֵעַ אֶת מַצָּבֵנוּ\
חַג הַפֶּסַח מִתְקָרֵב וּבָא וְאֵין לָנוּ פְּרוּטָה לִפְרֹטָה.

אָנָא שְׁלַח לָנוּ אֶת צָרְכֵי הֶחָג."

סִיֵּם, חָתַם אֶת שְׁמוֹ, רָשַׁם אֶת כְּתֹבְתּוֹ וְשָׁקַע בְּהִרְהוּרִים...

וְהִנֵּה בָּאָה רוּחַ חֲזָקָה, עָקְרָה אֶת הַמִּכְתָּב מִתַּחַת יָדוֹ וְנָשְׂאָה אוֹתוֹ עִמָּהּ.

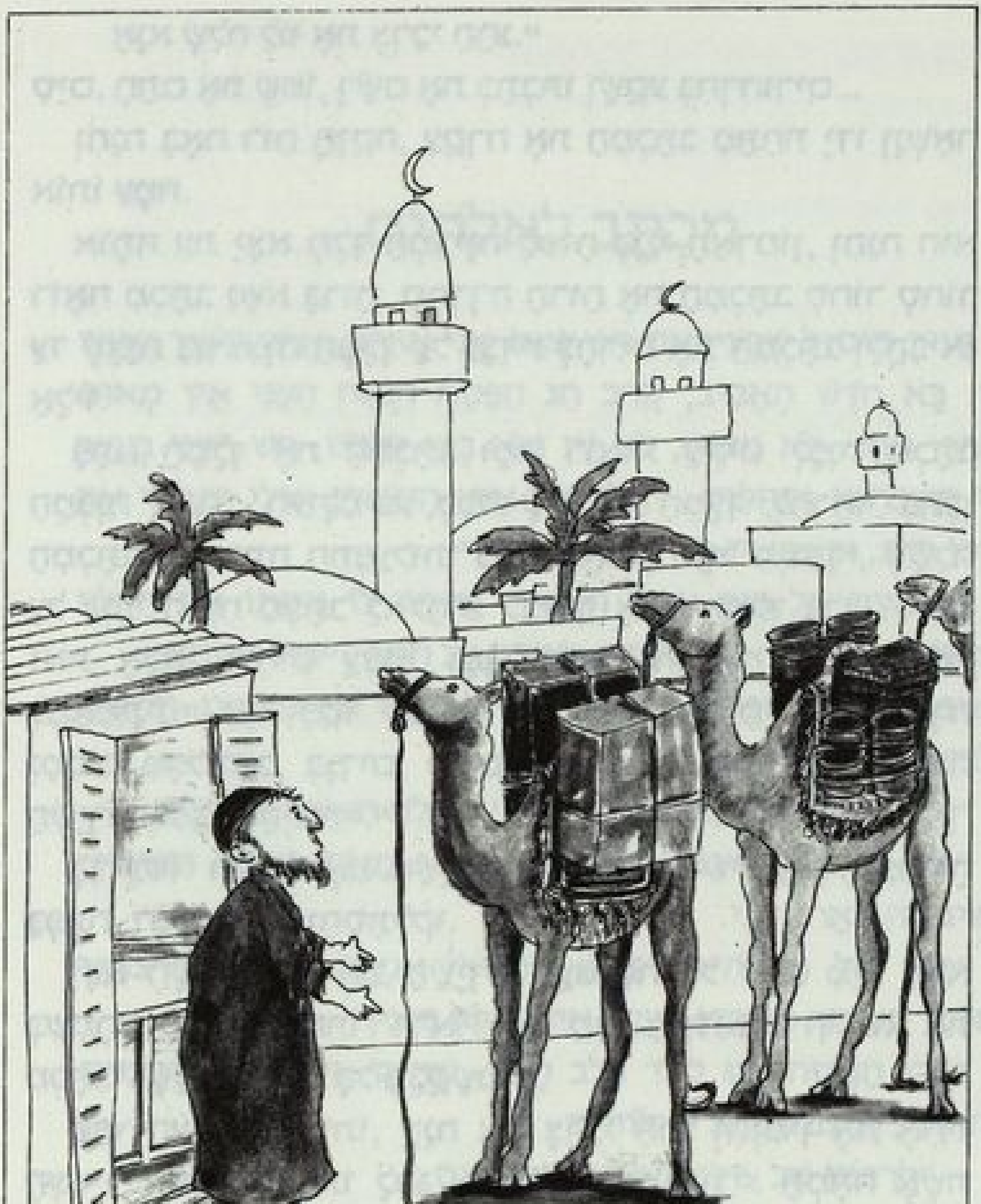
אוֹתָהּ עֵת יָצָא מֶלֶךְ הַמְּדִינָה לָשׂוּחַ בְּגַנֵּי הָאַרְמוֹן, וְהִנֵּה הוּא רוֹאֶה מִכְתָּב נִשָּׂא בָּרוּחַ. סְחַרְרָה הָרוּחַ אֶת הַמִּכְתָּב סְחוֹר סְחוֹר עַד שֶׁצָּנַח בַּגַּן. צִוָּה הַמֶּלֶךְ עַל עֲבָדָיו לְהָרִים אֶת הַמִּכְתָּב וְלַהֲבִיאוֹ אֵלָיו.

פָּתַח הַמֶּלֶךְ אֶת הַמִּכְתָּב וּמָה רוֹאוֹת עֵינָיו? לְפָנָיו מִכְתָּב הַמְּפֻנֶּה לְרִבּוֹן הָעוֹלָמִים. כְּכָל שֶׁהִרְבָּה הַמֶּלֶךְ לְהַרְהֵר בְּתֹכֶן הַמִּכְתָּב כֵּן רָבְתָה הִתְפַּעֲלוּתוֹ מִכֹּחַ הָאֱמוּנָה שֶׁל הַיְּהוּדִי, שֶׁשָּׁלַח עַל כַּנְפֵי הָרוּחַ מִכְתָּב לֵאלֹהָיו. לְבַסּוֹף אָמַר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹ: "אֵין זֹאת אֶלָּא אֱלֹהִים עַצְמוֹ זִמֵּן מִכְתָּב זֶה לְיָדַי כְּדֵי שֶׁאֶגְמֹל לְמַאֲמִינָיו." מִיָּד פָּקַד עַל עֲבָדָיו: "מַהֲרוּ וְהַעֲמִיסוּ עַל שַׁיֶּרֶת גְּמַלִּים מִכָּל־טוּב, בְּגָדִים, כֵּלִים, כִּיסֵי כֶּסֶף וְזָהָב וְהוֹבִילוּ אֶת הַשַּׁיָּרָה אֶל בֵּית הַיְּהוּדִי."

כָּךְ עָשׂוּ. הוֹבִילוּ אֶת הַשַּׁיָּרָה אֶל בֵּית הָאִישׁ הֶעָנִי, הֶעֱמִידוּהָ בַּפֶּתַח, דָּפְקוּ בַּדֶּלֶת וְהִסְתַּלְּקוּ.

יָצָא הֶעָנִי וְרָאָה אֶת הַשַּׁיָּרָה הָעֲמוּסָה כָּל טוּב. מִיָּד קָרָא בְּשִׂמְחָה לִבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ: "רְאוּ! הִנֵּה קִבֵּל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת מִכְתָּבִי וְשָׁלַח לָנוּ אֶת כָּל מְבֻקָּשֵׁנוּ!"

שִׁפֵּץ הֶעָנִי אֶת בֵּיתוֹ, קָנָה אֶת צָרְכֵי הֶחָג וְהִזְמִין אֶת אָחִיו הֶעָשִׁיר וְאֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ לָחֹג עִמּוֹ אֶת לֵיל הַסֵּדֶר. תָּמְהָה אֵשֶׁת הֶעָשִׁיר עַל הַהַזְמָנָה וְחָשְׁבָה בְּלִבָּהּ כִּי לֹא יָאֶה לָהּ לִסְעֹד בְּבֵית גִּיסָהּ הֶעָנִי, אַךְ בְּרֹב סַקְרָנוּתָהּ נֶעֶנְתָה וּבָאָה. לְמַרְאֵה הַבַּיִת הַנָּאֶה וְשֻׁלְחַן הֶחָג הֶעָמוּס כָּל טוּב בָּעֲרָה בָּהּ הַקִּנְאָה וְלֹא יָכְלָה

לְהִתְאַפֵּק מִלִּשְׁאֹל: "מֵאַיִן לְךָ כָּל אֵלֶּה?"

הֵשִׁיב הֶעָנִי: "כָּל אֵלֶּה בָּא לָנוּ הוֹדוֹת לַעֲצָתֵךְ. שָׁלַחְתִּי מִכְתָּב לֵאלֹהִים, כָּתַבְתִּי לוֹ עַל צָרָתִי, וְהוּא שָׁלַח לָנוּ אֶת כָּל מְבֻקָּשֵׁנוּ."

לֹא הָיָה לָאִשָּׁה פִּתְחוֹן־פֶּה וַיָּשְׁבָה כִּנְזוּפָה לְיַד שֻׁלְחַן הֶחָג, וְאִלּוּ שְׁאָר בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה חָגְגוּ אֶת חַג הַפֶּסַח בִּרְוָחָה וּבְשִׂמְחָה.

מְנוֹרַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר־יוֹחַאי בְּאִי גֶ׳רְבָּה

בְּאִי גֶ׳רְבָּה שֶׁבִּמְדִינַת טוּנִיס הָיָה יִשּׁוּב יְהוּדִי עַתִּיק. וּבְאַחַת מֵעָרֵי גֶ׳רְבָּה הָיָה בֵּית־כְּנֶסֶת גָּדוֹל וּמְפֹאָר, שֶׁאַחַת מֵאַבְנֵי הַיְסוֹד שֶׁלּוֹ שָׂרְדָה מִימֵי דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.

בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, עַל כַּן מְיֻחָד נִצְּבָה מְנוֹרָה מְפֹאֶרֶת, מְנוֹרַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי. אֶת הַמְּנוֹרָה נָהֲגוּ יְהוּדֵי גֶ׳רְבָּה לְהַדְלִיק בְּלֵיל לַ״ג בָּעֹמֶר, שֶׁנִּקְרָא לֵיל הַהַדְלָקָה, לִכְבוֹד רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, וְאַחַר הַדְלָקָתָהּ הָיוּ מוֹבִילִים אוֹתָהּ בְּחוּצוֹת הָעִיר.

פַּעַם, בְּהַגִּיעַ לֵיל לַ״ג בָּעֹמֶר, הֶעֱלוּ יְהוּדֵי גֶ׳רְבָּה כְּמִנְהָגָם אֶת מְנוֹרַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר־יוֹחַאי עַל עֲגָלָה, הִדְלִיקוּ בָּהּ אֵשׁ, וּכְשֶׁהָאֵשׁ מְפִיצָה אוֹרָהּ מִסָּבִיב הֵחֵלּוּ סוֹבְבִים עִמָּהּ בְּתַהֲלוּכָה גְּדוֹלָה בְּחוּצוֹת הָעִיר.

בְּאוֹתָהּ עֵת הֵחֵלּוּ מִתְכַּנְּסוֹת בְּסִמְטָאוֹת הָאֲפֵלוֹת חֲבוּרוֹת פּוֹרְעִים. הַמִּתְכַּנְּסִים יָדְעוּ כִּי בְּלַיְלָה זֶה יֵקַל עֲלֵיהֶם לִפְגֹּעַ בְּכָל קְהַל הַיְּהוּדִים, בִּהְיוֹתוֹ חָשׂוּף וּבִלְתִּי מוּגָן, כְּשֶׁהוּא צוֹעֵד אַחֲרֵי הַמְּנוֹרָה. הַבִּרְיוֹנִים לָטְשׁוּ עֵינַיִם בִּקְהַל הַיְּהוּדִים הַחוֹגֵג, זוֹמְמִים לְהִתְנַפֵּל וְלִשְׁדֹּד. כְּדֵי לְהָפִיק אֶת זְמָמָם אָסְפוּ כְּלֵי נֶשֶׁק מִכָּל הַבָּא לַיָּד: מַקְלוֹת, אַלּוֹת וְקַרְדֻּמִּים, וְהִתְחַבְּאוּ מֵאֲחוֹרֵי הַחוֹמָה, סָמוּךְ לַמָּקוֹם בּוֹ עֲמִידָה הַתַּהֲלוּכָה לַעֲבֹר.

בְּהִתְקָרֵב הַתַּהֲלוּכָה עִם הַמְּנוֹרָה הַדּוֹלֶקֶת בְּרֹאשָׁהּ, קָפְצוּ הַפּוֹרְעִים מֵעֵבֶר לַחוֹמָה, חָסְמוּ אֶת דַּרְכָּם שֶׁל הַצּוֹעֲדִים וְנוֹפְפוּ

כְּנֶגְדָּם בֵּאלוֹהֵיהֶם.

אַךְ רָאָה זֶה פֶּלֶא, רַק נָחוּ עֵינֵיהֶם עַל אוֹר הַיְקָרוֹת שֶׁהֵפִיצָה הַמְּנוֹרָה – מִיָּד הֻכּוּ בַּסַּנְוֵרִים. אָזְנֵיהֶם שׁוֹמְעוֹת אֶת קוֹל הָרִנָּה וְהַצָּהֳלָה שֶׁל הֲמוֹן הַהוֹלְכִים, אַךְ עֵינֵיהֶם עִוְרוֹת מֵרְאוֹת. מֵאֵימַת חֲרָדָה הֵחֵלּוּ הַבִּרְיוֹנִים נָסִים לְכָל עֵבֶר, מְגַשְּׁשִׁים אֶת דַּרְכָּם, עַד שׁוּבָם אֶל הַחוֹמָה. נִסּוּ הַבּוֹרְחִים לֶאֱחֹז בְּאַבְנֵי הַחוֹמָה וּלְטַפֵּס עָלֶיהָ, אַךְ לַשָּׁוְא. כְּכָל שֶׁהִגְבִּירוּ מַאֲמַצֵּיהֶם כֵּן חָשׁוּ כִּי הַחוֹמָה צוֹמַחַת וְעוֹלָה וְאֵין בִּיכָלְתָּם לְעָבְרָהּ. בְּאֵין מוֹצָא הִרְפּוּ מִן הַחוֹמָה וּכְשֶׁהֵם מְגַשְּׁשִׁים דַּרְכָּם פָּנוּ לָלֶכֶת בְּעִקְּבוֹת קוֹל הַשִּׁירָה. כָּךְ הָיוּ הַפּוֹרְעִים בְּעַל־כָּרְחָם לְחֵלֶק מִן הֶהָמוֹן הַמְלַוֶּה אֶת הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

בְּתֹם הַתַּהֲלוּכָה הֵשִׁיבוּ הַיְּהוּדִים אֶת מְנוֹרַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר־יוֹחַאי לִמְקוֹמָהּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְעַל סִפּוּרֵי לַ״ג בָּעֹמֶר נוֹסַף סִפּוּר חָדָשׁ – סִפּוּר תְּשׁוּעָתָם שֶׁל יְהוּדֵי גֶ'רְבָּה בִּזְכוּת הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

חֲבִיתִיּוֹת שֶׁל שָׁבוּעוֹת

בָּעִיר חֶלְם חַי לִפְנֵי שָׁנִים מְלַמֵּד אֶחָד שֶׁסָּבַל כְּכָל הַמְּלַמְּדִים מֵחֶסְרוֹן כִּיס. וְלַמְּלַמֵּד אִשָּׁה פִּזְמָקָנִית שֶׁהָיְתָה מְסַיַּעַת לְפַרְנָסַת הַבַּיִת בִּסְרִיגַת גַּרְבַּיִם. פַּעַם, בְּצֵאת חַג הַשָּׁבוּעוֹת, אָמַר הַמְּלַמֵּד לְאִשְׁתּוֹ:

"בֶּן שִׁבְעִים שָׁנָה אֲנִי, וְלֹא זָכִיתִי מֵעוֹלָם לֶאֱכֹל חֲבִיתִיּוֹת שֶׁל שָׁבוּעוֹת. הָהּ, מְדַמֶּה אֲנִי מַה טּוֹב טַעְמָן וּמָה עֲרֵבוֹת הֵן לַחֵךְ כְּשֶׁהֵן מְמֻלָּאוֹת גְּבִינָה וּמְטֻגָּנוֹת בְּחֶמְאָה."

בָּלְעָה אִשְׁתּוֹ אֶת רֻקָּהּ וְאָמְרָה: "אַף אֲנִי כָּךְ, בַּעְלִי."

שָׁקַע הַמְּלַמֵּד בְּהִרְהוּרִים, לָעַס אֶת קְצֵה זְקָנוֹ וְאָמַר: "עֵצָה טוֹבָה עָלְתָה בְּדַעְתִּי, אַרְגָּז גָּדוֹל יֵשׁ לָנוּ בְּבֵיתֵנוּ, הָעוֹמֵד עַל אַרְבָּעָה גַּלְגַּלִּים. הָבָה נְסַדֵּק בּוֹ שְׁנֵי סְדָקִים, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמֹאל. מִדֵּי יוֹם אַטִּיל אֲנִי פְּרוּטָה בַּסֶּדֶק הַיְמָנִי, מִשְּׂכַר הַמְּלַמְּדוּת, וְאַתְּ תַּטִּילִי פְּרוּטָה לַסֶּדֶק הַשְּׂמָאלִי מִשְּׂכַר הַפִּזְמְקָנוּת. בְּעֶרֶב שָׁבוּעוֹת נִפְתַּח אֶת הָאַרְגָּז, נוֹצִיא אֶת הַפְּרוּטוֹת שֶׁחָסַכְנוּ וְנִקְנֶה אֶת כָּל הַדָּרוּשׁ: קֶמַח וּבֵיצִים, חֶמְאָה וּגְבִינָה. וּבְעֶרֶב הֶחָג נָכִין לָנוּ מַטְעַמִּים כְּמִנְהַג הָעֲשִׁירִים — חֲבִיתִיּוֹת שֶׁל שָׁבוּעוֹת!"

שָׁמְעָה הָאִשָּׁה וּמִיָּד הִסְכִּימָה לַעֲצַת בַּעְלָהּ.

בְּיוֹם הַמָּחֳרָת, כְּשֶׁבָּא הַמְּלַמֵּד לְהַטִּיל פְּרוּטָתוֹ בַּסֶּדֶק הַיְמָנִי, נֶעֱצַר וְהִרְהֵר: "כְּלוּם אֵין דַּי בִּפְרוּטוֹתֶיהָ שֶׁל אִשְׁתִּי כְּדֵי שֶׁנּוּכַל

לְהָכִין חֲבִיתִיּוֹת!״ מָשַׁךְ יָדוֹ וְלֹא הֵטִיל פְּרוּטָה.

כְּשֶׁהִגִּיעָה הָאִשָּׁה לְהָטִיל פְּרוּטָתָהּ, הִרְהֲרָה בְּלִבָּהּ: ״וְכִי לֹא דַּי בִּפְרוּטוֹת בַּעֲלִי? אֶת פְּרוּטוֹתַי אֶשְׁמֹר לְעַצְמִי.״ מָשְׁכָה יָדָהּ וְלֹא הֵטִילָה פְּרוּטָתָהּ. כָּךְ חָזַר הַדָּבָר מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ, הַמְלַמֵּד הָיָה נוֹטֵל פְּרוּטָתוֹ כְּדֵי לְהַטִּילָהּ בַּסֶּדֶק הַיְמָנִי, נֶעְצָר, מְהַרְהֵר בִּפְרוּטוֹתֶיהָ שֶׁל אִשְׁתּוֹ הַנְּחוּתוֹת כְּבָר וַדַּאי בְּתַחְתִּית הָאַרְגָּז, וּלְבַסּוֹף מוֹשֵׁךְ יָדוֹ. הָאִשָּׁה הָיְתָה גַּם הִיא מְהַרְהֶרֶת בִּפְרוּטוֹת בַּעְלָהּ הַנֶּעֱרָמוֹת בְּתַחְתִּית הָאַרְגָּז, מְצַפּוֹת לְשָׁבוּעוֹת, וּמוֹשֶׁכֶת יָדָהּ בְּלִי לְהָטִיל פְּרוּטָתָהּ.

חָלַף הַחֹרֶף, הִגִּיעַ הָאָבִיב, חַג הַפֶּסַח עָבַר וְחַג הַשָּׁבוּעוֹת קָרֵב וְהוֹלֵךְ.

בְּעֶרֶב שָׁבוּעוֹת הֵבִיאוּ הַמְלַמֵּד וְאִשְׁתּוֹ אֶת הַמַּפְתֵּחַ הַגָּדוֹל לִפְתִיחַת הָאַרְגָּז, סִלְּקוּ אֶת הַמַּנְעוּל וּבַהֲרִימָם אֶת הַמִּכְסֶה רָאוּ בְּדִמְיוֹנָם כֵּיצַד הֵם לוֹעֲסִים וּבוֹלְעִים חֲבִיתִיּוֹת שֶׁל שָׁבוּעוֹת. אַךְ אֲבוֹי! הִנֵּה הָאַרְגָּז רֵיק וְאֵין בּוֹ פְּרוּטָה לִפְרָטָהּ!

״רַמַּאי! הֵיכָן פְּרוּטוֹתֶיךָ?!״ הִרְעִימָה הָאִשָּׁה בְּקוֹלָהּ.

״רַמָּאִית! הֵיכָן פְּרוּטוֹתַיִךְ?!״ הֶחֱזִיר כְּנֶגְדָּהּ הַמְלַמֵּד.

״בִּגְלָלְךָ לֹא אוּכַל לְהָכִין חֲבִיתִיּוֹת!״ הִתְנַפְּלָה הָאִשָּׁה.

״בִּגְלָלֵךְ לֹא אֶזְכֶּה לִטְעֹם חֲבִיתִיּוֹת!״ תָּפַס בָּהּ הַמְלַמֵּד.

וּמֵרֹב שֶׁהָיוּ תּוֹפְסִים זֶה בָּזֶה וּמִתְנַגְּחִים זֶה עִם זֶה נָפְלוּ לְתוֹךְ הָאַרְגָּז וְהַמִּכְסֶה נִסְגַּר עֲלֵיהֶם.

עוֹדָם רָבִים בְּתוֹךְ הָאַרְגָּז, הֵחֵלּוּ גַּלְגַּלָּיו נָעִים, וְהָאַרְגָּז פָּרַץ בִּדְהָרָה לְחוּצוֹתֶיהָ שֶׁל חֶלֶם. חִיל וּרְעָדָה אֲחָזוּ בְּאַנְשֵׁי חֶלֶם; הִנֵּה אַרְגָּז דּוֹהֵר בְּחוּצוֹת הָעִיר, וּמִתּוֹכוֹ בּוֹקְעִים קוֹלוֹת: ״פְּרוּטוֹת! חֲבִיתִיּוֹת! חֲבִיתִיּוֹת! פְּרוּטוֹת...״

חָשְׁשׁוּ אַנְשֵׁי חֶלֶם לִנְגֹּעַ בָּאַרְגָּז הַמְכֻשָּׁף שֶׁמָּא שׁוֹכְנִים בּוֹ שֵׁדִים וְרוּחוֹת.

רַק בְּצֵאת הֶחָג, כַּאֲשֶׁר הַקּוֹלוֹת בָּאַרְגָּז הָלְכוּ וְשָׁקְטוּ, הֵעֵזּוּ לְהָרִים אֶת מִכְסֵהוּ. מַה נִּדְהֲמוּ לְגַלּוֹת בְּתוֹכוֹ אֶת הַמְּלַמֵּד הַזָּקֵן וְאֶת אִשְׁתּוֹ הַפַּזְמְקָנִית כְּשֶׁהֵם עֲדַיִן אוֹחֲזִים זֶה בָּזֶה וְלוֹחֲשִׁים זֶה כְּנֶגֶד זֶה: "חֲבִיתִיּוֹת — פְּרוּטוֹת... פְּ ר וּ ט וֹ ת — חֲ בִ י תִ י וֹ ת..."

לְאַחַר שֶׁחֻלְּצוּ הַשְּׁנַיִם מִן הָאַרְגָּז, חֲקָרָם רַבָּהּ שֶׁל חֶלֶם:

"עַל שׁוּם־מָה עָלְתָה לָכֶם כָּךְ, לְהַשְׁבִּית שִׂמְחָה וּלְהַחֲרִיד אֶת כָּל אַנְשֵׁי הָעִיר בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת?!"

שָׁטְחוּ הַשְּׁנַיִם טַעֲנוֹתֵיהֶם לִפְנֵי הָרַב, זֶה כְּנֶגֶד זֶה.

נוֹעַץ הָרַב בְּחַכְמֵי עִירוֹ וּלְאַחַר שֶׁהִרְהֵר אֲרֻכּוֹת פָּסַק:

"אָלֶף — אַל יִמָּצֵא אַרְגָּז גָּדוֹל בְּבֵיתָם שֶׁל מְלַמֵּד זָקֵן וְאִשָּׁה פַּזְמְקָנִית.

בֵּית — אִם יִמָּצֵא אַרְגָּז כָּזֶה בְּבֵיתָם — אַל יִהְיוּ לוֹ גַּלְגַּלִּים.

גִּימֶל — וְאִם יִהְיוּ לוֹ גַּלְגַּלִּים — אַל יִהְיוּ מְלַמֵּד זָקֵן וְאִשְׁתּוֹ הַפַּזְמְקָנִית לְהוּטִים אַחֲרֵי חֲבִיתִיּוֹת שֶׁל שָׁבוּעוֹת!"

טַעְמָהּ שֶׁל שַׁבָּת

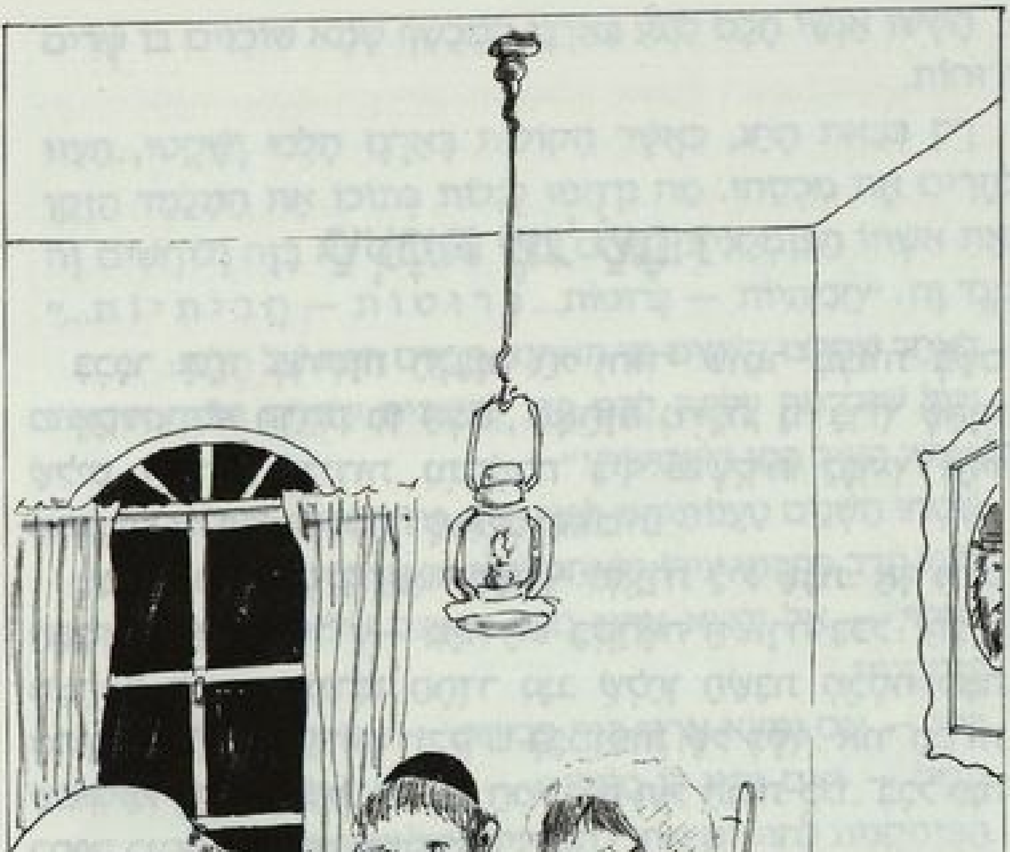
בִּכְפָר אֶחָד בְּרוּסְיָה הַלְּבָנָה חַי יְהוּדִי שׁוֹמֵר מִצְווֹת בְּשֵׁם מוֹשְׁקֶיה. וְלֹא הַרְחֵק מִן הַכְּפָר, בַּאֲחֻזָּה גְּדוֹלָה, גָּר פָּרִיץ שֶׁהָיָה שַׁלִּיט הַמָּחוֹז. יְדִידוּת נִתְקַשְּׁרָה בֵּין מוֹשְׁקֶיה לַפָּרִיץ וְהָיוּ מְבַקְּרִים זֶה בְּבֵיתוֹ שֶׁל זֶה לְעִתִּים קְרוֹבוֹת.

פַּעַם הִזְמִין מוֹשְׁקֶיה אֶת הַפָּרִיץ לִסְעֻדַּת לֵיל שַׁבָּת. אַךְ נִכְנַס הַפָּרִיץ לְבֵית הַיְּהוּדִי — מִיָּד חָשׁ בַּקְּדֻשָּׁה הַשּׁוֹרָה בַּכֹּל: הַבַּיִת מְצֻחְצָח וְקוֹרֵן, בְּמֶרְכַּז הַחֶדֶר נִצָּב שֻׁלְחַן הַשַּׁבָּת מְכֻסֶּה מַפָּה צְחוֹרָה וְעָלָיו שְׁנֵי נֵרוֹת דּוֹלְקִים בְּפָמוֹטוֹת שֶׁל כֶּסֶף. אוֹר הַנֵּרוֹת שָׁפוּךְ עַל כְּלֵי הַשֻּׁלְחָן, עַל פְּנֵי הַמְּסֻבִּים וְעַל הַבַּיִת כֻּלּוֹ. בְּכָל פִּנָּה רִחֲפָה רוּחָהּ שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

יָשְׁבוּ בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה סָבִיב לַשֻּׁלְחָן וְהָאוֹרֵחַ מֵסֵב עִמָּם. מַאַכְלֵי שַׁבָּת הֻגְּשׁוּ לַשֻּׁלְחָן וְרֵיחָם הֶעָרֵב מִלֵּא אֶת הַבַּיִת: דָּג מְמֻלָּא טוֹבֵל בְּצִיר רֵיחָנִי, מְרַק עוֹף בִּצְחְצוּחֵי שֻׁמָּן וּצְלִי בָּשָׂר שָׁחוּם וּמְתֻבָּל. נֶהֱנָה הָאוֹרֵחַ מִכָּל מַה שֶּׁטָּעַם, סָעֲדוּ הַכֹּל בְּשִׂמְחָה וּבְנַחַת וְשָׁרוּ זְמִירוֹת שֶׁל שַׁבָּת.

בְּתֹם הַסְּעֻדָּה פָּנָה הָאוֹרֵחַ לִמְאָרְחָיו וְאָמַר: "מוֹדֶה אֲנִי לְכֻלְּכֶם עַל הָעֹנֶג הָרַב שֶׁגְּרַמְתֶּם לִי. מִיָּמַי לֹא אָכַלְתִּי מַאֲכָלִים טְעִימִים כָּל־כָּךְ. הַאִם אוּכַל לִשְׁלֹחַ אֲלֵיכֶם אֶת הַטַּבָּח שֶׁלִּי שֶׁיִּלְמַד לְהָכִין מַאֲכָלִים מְשֻׁבָּחִים שֶׁכָּאֵלֶּה?"

"נְקַבְּלוֹ בְּרָצוֹן," הֵשִׁיב מוֹשְׁקֶיה.

וְכָךְ הָיָה. הַפָּרִיץ שָׁלַח אֶת טַבָּחוֹ לְבֵיתוֹ שֶׁל מוֹשְׁקֶיה, שֶׁקַּד הַטַּבָּח לִלְמֹד מֵאִשְׁתּוֹ שֶׁל מוֹשְׁקֶיה אֶת מְלֶאכֶת הַבִּשּׁוּל וְשָׁב לְבֵית הַפָּרִיץ. בְּשׁוּבוֹ צִוָּה עָלָיו הַפָּרִיץ לְהָכִין סְעֻדָּה כְּאוֹתָהּ סְעֻדָּה שֶׁאָכַל בְּלֵיל שַׁבָּת בְּבֵיתוֹ שֶׁל מוֹשְׁקֶיה. טָרַח הַטַּבָּח לְהָכִין אֶת הַמַּאֲכָלִים כְּפִי שֶׁלָּמַד, וְהִגִּישָׁם לִפְנֵי הַפָּרִיץ. טָעַם הַפָּרִיץ וּפָרַץ בִּצְעָקוֹת:

"מַה זֶּה הֵכַנְתָּ לִי?!"

"אֵלֶּה הֵם הַמַּאֲכָלִים שֶׁבִּקַּשְׁתָּ", הִתְגּוֹנֵן הַטַּבָּח.

"אוֹתָם הַמַּאֲכָלִים? וּמַדּוּעַ טַעְמָם שׁוֹנֶה כָּל־כָּךְ?! סַלֵּק הַכֹּל מֵהַשֻּׁלְחָן!"

בְּרֹב כַּעְסוֹ יָצָא הַפָּרִיץ לְבֵיתוֹ שֶׁל מוֹשְׁקֶיה וּבְהַגִּיעוֹ לְשָׁם טָעַן בְּרֹגֶז:

"לְשֵׁם מָה שָׁלַחְתִּי אֲלֵיכֶם אֶת הַטַּבָּח, וּמָה לָּמַד בְּבֵיתְכֶם אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהַעֲנִיק לַמַּאֲכָלִים אֶת הַטַּעַם הַנִּפְלָא שֶׁהָיָה לָהֶם בְּאוֹתוֹ לֵיל שַׁבָּת?!"

הִרְגִּיעַ מוֹשְׁקֶיה אֶת הַפָּרִיץ וְאָמַר:

"אֲדוֹנִי הַפָּרִיץ, בְּיֹשֶׁר לִמַּדְנוּ אֶת הַטַּבָּח וְהוּא עָשָׂה מְלַאכְתּוֹ נֶאֱמָנָה, אַךְ תַּבְלִין אֶחָד וּמְיֻחָד חָסֵר לַמַּאֲכָלִים וְאֵין בְּכֹחוֹ שֶׁל הַטַּבָּח לְהַעֲנִיק לָהֶם."

"וּמַהוּ אוֹתוֹ תַּבְלִין?" חָקַר הַפָּרִיץ, "הֲיִתָּכֵן כִּי אֵין הוּא מָצוּי בְּמִטְבָּחִי?"

"תַּבְלִין זֶה שְׁמוֹ שַׁבָּת," עָנָה מוֹשְׁקֶיה, רוּחָהּ שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה הִיא שֶׁנָּתְנָה לַמַּאֲכָלִים אֶת טַעְמָם הַמְיֻחָד. אֵין תַּחֲלִיף לְטַעְמָהּ שֶׁל שַׁבָּת.

בִּזְכוּת הַדָּג לְשַׁבָּת

לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת הָיְתָה מְדִינָה רְחוֹקָה. כֹּה רְחוֹקָה הָיְתָה עַד כִּי אֲנָשֶׁיהָ וּמַלְכָּהּ לֹא יָדְעוּ כְּלָל עַל קִיּוּמָן שֶׁל מְדִינוֹת אֲחֵרוֹת בָּעוֹלָם.

פַּעַם אַחַת חוֹקֵק מֶלֶךְ אֶחָד מִמַּלְכֵי הַמְּדִינָה חֹק וְזֹאת לְשׁוֹנוֹ:
"אֵין לְהָשִׂיחַ בִּדְבָרִים זָרִים וּמוּזָרִים. מִי שֶׁיָּשִׂיחַ בִּדְבָרִים אֵלֶּה — דִּינוֹ מָוֶת!"

וְכָךְ חָיוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ הַהִיא חַיִּים פְּשׁוּטִים, בְּלֹא לְהַמְצִיא הַמְצָאוֹת חֲדָשׁוֹת וּבְלִי דַּעַת עַל הָעוֹלָם הַגָּדוֹל וְהָרָחָב שֶׁמֵּעֵבֶר לְאַרְצָם.

הַרְחֵק מִשָּׁם חָיוּ שְׁנֵי בַּעֲלֵי מְלָאכָה, הָאֶחָד יְהוּדִי וְהַשֵּׁנִי גּוֹי. הָיָה הַיְּהוּדִי אֳמַן בְּנִיָּה, וְיָדַע לִבְנוֹת בִּנְיָנִים גְּדוֹלִים וּמְפֹאָרִים. וְאִלּוּ הַגּוֹי הָיָה אֳמַן נַגָּרוּת וְיָדַע לְהַתְקִין מַשְׁקוֹפִים, דְּלָתוֹת וְרָהִיטִים לְמִינֵיהֶם. נָהֲגוּ שְׁנֵי הָאֳמָנִים לִנְדֹּד מִמְּדִינָה לִמְדִינָה, לַעֲסֹק בִּמְלַאכְתָּם וּלְהִתְפַּרְנֵס לִמְחִיָּתָם.

לַיְלָה אֶחָד הִגִּיעוּ שְׁנֵי הָאֳמָנִים בִּנְדוּדֵיהֶם אֶל אוֹתָהּ מְדִינָה רְחוֹקָה, וְהֶחְלִיטוּ לָנוּחַ בָּהּ מֵעֲמַל הַדֶּרֶךְ. שׁוֹמְרֵי הָעִיר שֶׁרָאוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים זָרִים, מִהֲרוּ אֲלֵיהֶם וְשָׁאֲלוּם: "מִנַּיִן בָּאתֶם?"

הֵשִׁיבוּ הָאֳמָנִים: "מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאנוּ, מְשׁוֹטְטִים בָּעוֹלָם."

"וּמִי אַתֶּם?" שָׁאֲלוּ הַשּׁוֹמְרִים.

"בַּעֲלֵי מְלָאכָה אֲנַחְנוּ בְּאֻמָּנוּת הַבְּנִיָּה וְהַנַּגָּרוּת," הֵשִׁיבוּ

הַשְּׁנַיִם.

תָּמְהוּ הַשּׁוֹמְרִים, כִּי הַמִּלִּים בְּנִיָּה וְנַגָּרוּת הָיוּ זָרוֹת לְאָזְנֵיהֶם, מִיָּד אָסְרוּ אֶת שְׁנֵי הָאֻמָּנִים וּלְמָחֳרַת הַיּוֹם הֱבִיאוּם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְסִפְּרוּ לוֹ עַל דִּבְרֵיהֶם.

שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת הַמִּלִּים הַזָּרוֹת וְהַמּוּזָרוֹת, גָּעַר בָּאֻמָּנִים וְאָמַר לָהֶם: "עַל כִּי אֲמַרְתֶּם דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ כְּמוֹתָם בִּמְדִינָתֵנוּ — דִּינְכֶם מָוֶת בִּתְלִיָּה!"

הֵחֵלּוּ שְׁנֵי הָאֻמָּנִים לְהַפְצִיר בּוֹ בְּאָמְרָם: "אַל יִחַר אַפְּךָ, הַסְכֵּת וּשְׁמַע כִּי כֵּנִים וּנְכוֹנִים דְּבָרֵינוּ. בִּמְדִינוֹת אֲחֵרוֹת חַיִּים הַמְּלָכִים בְּאַרְמוֹנוֹת יָפִים וּמְפֹאָרִים, וּמוּכָנִים אָנוּ לִבְנוֹת גַּם לְךָ אַרְמוֹן כָּזֶה. שַׁחְרֵר אוֹתָנוּ וּרְאֵה אֶת מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, וְאִם לֹא יִשָּׂא הָאַרְמוֹן חֵן בְּעֵינֶיךָ תַּעֲשֶׂה בָּנוּ כִּרְצוֹנְךָ."

שָׁקַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים בְּלִבּוֹ וְאָמַר: "מַסְכִּים אֲנִי לַהַצָּעַתְכֶם."

הֵחֵלּוּ שְׁנֵי הָאֻמָּנִים בִּמְלָאכָה: הַבַּנַּאי בּוֹנֶה וְהַנַּגָּר מֵכִין קוֹרוֹת וּמַשְׁקוֹפִים, מְזוּזוֹת וּכְלֵי אַרְמוֹן.

לֹא חָלְפָה שָׁנָה וְאַרְמוֹן שֶׁכֻּלּוֹ פְּאֵר וְהָדָר נִצַּב עַל תִּלּוֹ בְּלִבָּהּ שֶׁל הָעִיר. מִיָּד שָׁלְחוּ וְהִזְמִינוּ אֶת הַמֶּלֶךְ לָבוֹא וְלִצְפּוֹת בְּאַרְמוֹנוֹ. הִגִּיעוּ הַמֶּלֶךְ וְכָל פָּמַלְיָתוֹ, סִיְּרוּ בָּאַרְמוֹן וְעֵינֵיהֶם לֹא שָׂבְעוּ מֵהַבִּיט בְּיָפְיוֹ וּבַהֲדָרוֹ.

קָבַע הַמֶּלֶךְ אֶת מִשְׁכָּנוֹ בָּאַרְמוֹן, הִזְמִין אֵלָיו אֶת שְׁנֵי הָאֻמָּנִים וְאָמַר לָהֶם: "הֵיטַבְתֶּם עֲשׂוֹת. וְעַתָּה בַּקְּשׁוּ כָּל בַּקָּשָׁה שֶׁתִּרְצוּ וַאֲמַלְאֶנָּה."

בִּקְּשׁוּ הָאֻמָּנִים: "אָנָּא, תֵּן לָנוּ שָׁהוּת לְהַרְהֵר שְׁלֹשָׁה יָמִים."

"יְהִי כֵן," הִסְכִּים הַמֶּלֶךְ.

בְּאוֹתָם יָמִים עוֹרֵר אֶת חֲמַת הַמֶּלֶךְ אַחַד הַשָּׂרִים, שֶׁהָיָה יוֹעֵץ

מָסוּר וְנָבוֹן. צִוָּה הַמֶּלֶךְ לְאָסְרוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ לַהוֹרֵג. כְּשֶׁשָּׁמַע הַיּוֹעֵץ עַל בַּקָּשׁוֹת שְׁנֵי הָאֳמָנִים מִהֵר וְהוֹדִיעַ לְבָנָיו — "שַׁכְנְעוּ אֶת שְׁנֵי הָאֳמָנִים כִּי יְבַקְשׁוּ אֶת שִׁחְרוּרִי, וַאֲנִי אֶגְמֹל לָהֶם בְּזָהָב וּבְכֶסֶף רַב."

בָּאוּ הַבָּנִים אֶל הָאֳמָנִים וְשָׁטְחוּ לִפְנֵיהֶם אֶת בַּקָּשַׁת אֲבִיהֶם. הִסְכִּים הַיְּהוּדִי לְבַקָּשַׁת הַבָּנִים כִּי חָפֵץ לְהַצִּיל אֶת נֶפֶשׁ יוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ, אַךְ הַגּוֹי בָּחַר לְהִתְעַלֵּם מִמֶּנָּה. מֵחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יְבַקֵּשׁ הַיְּהוּדִי אֶת שִׁחְרוּר הַיּוֹעֵץ גַּם בִּשְׁמוֹ, אָמַר לוֹ: "מוּטָב יְבַקֵּשׁ כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ אֶת בַּקָּשָׁתוֹ שֶׁלּוֹ."

"יְהִי כֵן," הִסְכִּים הַיְּהוּדִי.

בְּתֹם שְׁלֹשָׁה יָמִים הִתְיַצְּבוּ שְׁנֵי הָאֳמָנִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

רִאשׁוֹן נִכְנַס הַנַּגָּר אֶל הַמֶּלֶךְ וּבִקֵּשׁ: "רוֹצֶה אֲנִי סוּס מִן הַטּוֹבִים בְּאֻרְוֹת הַמֶּלֶךְ, וְאֻכָּפוֹ מְשֻׁבָּץ יַהֲלוֹמִים, מַרְגָּלִיּוֹת וְאִזְמָרַגְדִּים, שְׁלֹשָׁה שַׂקֵּי כֶּסֶף וְזָהָב וּזְכוּת לְהִכָּנֵס לְאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ בְּכָל עֵת שֶׁאֶרְצֶה לְלֹא עִכּוּב מִצַּד שׁוֹמְרֵי הַסַּף."

נַעֲנָה הַמֶּלֶךְ לְבַקָּשָׁתוֹ.

אַחַר כָּךְ הִתְיַצֵּב לְפָנָיו הַבַּנַּאי הַיְּהוּדִי, הִשְׁתַּחֲוָה וְאָמַר: "שְׁאֵלָתִי וּבַקָּשָׁתִי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, שֶׁתִּתֵּן לִי אֶת מַפְתְּחוֹת בֵּית הָאֲסוּרִים, כְּדֵי שֶׁאֲשַׁחְרֵר מִשָּׁם אֶת יוֹעַצְךָ הַנֶּאֱמָן."

תָּמַהּ הַמֶּלֶךְ וְאָמַר: "מִשְׁאָלָה מוּזָרָה בְּפִיךָ. בַּקֵּשׁ בַּקָּשָׁה אַחֶרֶת כִּי אֶת זֹאת לֹא אוּכַל לְמַלֵּא."

"אִם כֵּן, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, אֵין לִי עוֹד מִשְׁאָלוֹת, שַׁחְרְרֵנִי וְאֵלֵךְ לְדַרְכִּי," הֵשִׁיב הָאָמָן הַיְּהוּדִי.

לֹא יָכֹל הַמֶּלֶךְ לְהָפֵר הַבְטָחָתוֹ, מָסַר לַיְּהוּדִי אֶת מַפְתְּחוֹת בֵּית הָאֲסוּרִים וְזֶה אָץ לְשַׁחְרֵר אֶת יוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ.

שָׂמַח הַיּוֹעֵץ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְאָמַר לַיְּהוּדִי: "עַל אֲשֶׁר הִסְתַּכַּנְתָּ

בְּכַעַס הַמֶּלֶךְ, כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת חַיַּי, יְהֵא בֵּיתִי בֵּיתְךָ וְכָל אֲשֶׁר לִי – לְךָ הוּא."

הֵשִׁיב הָאֻמָּן: "רַק בַּקָּשָׁה אַחַת לִי אֵלֶיךָ, שֶׁיִּנָּתֵן לִי מִדֵּי יוֹם שִׁשִּׁי דָּג לְשַׁבָּת. יְהוּדִי אֲנִי וְאָנוּ הַיְּהוּדִים נוֹהֲגִים לֶאֱכֹל דָּגִים בְּשַׁבָּתוֹת."

וְכָךְ הָיָה.

הִתְגּוֹרֵר הַיְּהוּדִי בְּבֵיתוֹ שֶׁל יוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ וּמִדֵּי שַׁבָּת עָלָה דָּג עֲסִיסִי וְטָעִים עַל שֻׁלְחָנוֹ, וּמִיּוֹם לְיוֹם גָּדְלָה אַהֲבַת הַיּוֹעֵץ אֵלָיו, עַד שֶׁמִּנָּה אוֹתוֹ לְתַפְקִיד רָם בַּחֲצַר הַמֶּלֶךְ.

עָבְרוּ שָׁנִים. הָאֻמָּן הַגּוֹי בִּזְבֵּז אֶת כָּל הוֹנוֹ שֶׁקִּבֵּל מִן הַמֶּלֶךְ, וְהֶחְלִיט לָסוּר לָאַרְמוֹן וּלְבַקֵּשׁ מִן הַמֶּלֶךְ שֶׁיְּרַחֵם עָלָיו וְיַעֲזֹר לוֹ. אַךְ נִכְנַס לָאַרְמוֹן, וּמִי הוּא הַמְּזֻמָּן לְפָנָיו? יְדִידוֹ הַיְּהוּדִי. לָבוּשׁ הוּא בִּגְדֵי פְּאֵר וְכָל מַרְאֵהוּ אוֹמֵר כָּבוֹד וְהַצְלָחָה.

נִתְקַנֵּא הַגּוֹי בִּידִידוֹ וּבֵרְכוֹ לְשָׁלוֹם, אַךְ בְּלִבּוֹ זָמַם לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַיְּהוּדִי מִגְּדֻלָּתוֹ. וְהִנֵּה צָץ רַעְיוֹן בְּמֹחוֹ. הֲלֹא רַשַּׁאי לְהִכָּנֵס לְאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ כָּל אֵימַת שֶׁיִּרְצֶה וְאִישׁ לֹא יִשְׁאָלֵהוּ לְמַעֲשָׂיו. הָלַךְ, קָנָה בַּקְבּוּק שֵׁכָר, הִטְמִינוֹ תַּחַת מוֹשָׁבוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי בָּאַרְמוֹן וּבִקֵּשׁ לְהִתְקַבֵּל אֵצֶל הַמֶּלֶךְ. בְּבוֹאוֹ הִשְׁתַּחֲוָה וְאָמַר: "אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, דְּבַר סוֹד לִי אֵלֶיךָ."

מִיָּד צִוָּה הַמֶּלֶךְ: "הוֹצִיאוּ כָּל אִישׁ מֵעָלַי!"

יָצְאוּ כָּל הַשָּׂרִים וְהַיּוֹעֲצִים וְהַמֶּלֶךְ פָּנָה לַנַּגָּר: "דַּבֵּר, מַהוּ הַסּוֹד שֶׁבִּרְצוֹנְךָ לְגַלּוֹת לִי."

"אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, אֶמֶשׁ בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה נִגְלָה אֵלַי מוּחַמַּד הַנָּבִיא, פָּנָה אֵלַי בְּזַעַם וְאָמַר: מָה לְךָ נִרְדָּם, קוּם לֵךְ לַמֶּלֶךְ וֶאֱמֹר לוֹ כִּי עָבַר שְׁתֵּי עֲבֵרוֹת – לֹא דַּי שֶׁהִכְנִיס יְהוּדִי לַחֲצַר הַמְּלוּכָה אֶלָּא שֶׁיְּהוּדִי זֶה שִׁכּוֹר הוּא. בִּשְׁתוֹתוֹ לְשָׁכְרָה הוּא שָׂם לָלַעַג אֶת דִּינֵי

הַמּוּסְלְמִים. לֵךְ אֱמֹר זֹאת לַמֶּלֶךְ וְאִם לֹא יַאֲמִין לִדְבָרֶיךָ הַגֵּד לוֹ לְהַבִּיט תַּחַת מוֹשָׁבוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי."

הָלַךְ הַמֶּלֶךְ, הֵצִיץ תַּחַת מוֹשָׁבוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי וְהִנֵּה בַּקְבּוּק שֵׁכָר. נִצַּת זַעְמוֹ, קָרָא לְיוֹעֲצוֹ הַנֶּאֱמָן וְצִוָּהוּ בְּלִי לַחְקֹר וּבְלִי לִדְרֹשׁ: "קַח אֶת הַיְּהוּדִי וְהַשְׁלֵךְ אוֹתוֹ לִמְצוּלוֹת יָם!"

כְּשֶׁשָּׁמַע הַיּוֹעֵץ אֶת צַו הַמֶּלֶךְ, הִצְטַעֵר בְּלִבּוֹ עַל יְדִידוֹ וְהֵבִין כִּי עֲלִילַת שָׁוְא הֶעֱלִילוּ עָלָיו. הֶחְלִיט לְהַצִּיל אֶת הַיְּהוּדִי וִיהִי מָה.

מֶה עָשָׂה? נְטָלוֹ עִמּוֹ בְּסִירָה, אַךְ בִּמְקוֹם לְהַטִּילוֹ לִמְצוּלוֹת הַיָּם, הֱבִיאוֹ לְאִי בּוֹדֵד. בְּכָל יוֹם שִׁשִּׁי הָיָה מַגִּיעַ אֵלָיו לְבַקְּרוֹ, וְהָיָה מֵבִיא לוֹ, כְּהַבְטָחָתוֹ, אֶת הַדָּג לְשַׁבָּת.

יוֹם אֶחָד יָצְאוּ הַמֶּלֶךְ וּפָמַלְיָתוֹ לָשׁוּחַ עַל חוֹף הַיָּם. וְלַמֶּלֶךְ טַבַּעַת־חוֹתָם גְּדוֹלָה וִיקָרָה שֶׁיִּחוּסָהּ מַגִּיעַ עַד יְמֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ. כְּשֶׁנִּצַּב הַמֶּלֶךְ עַל שְׂפַת הַיָּם, שִׂחֵק בְּהֶסַּח הַדַּעַת בְּטַבַּעְתּוֹ וְזוֹ נִשְׁמְטָה מִיָּדוֹ וְצָלְלָה לַמְּצוּלוֹת. צַעֲרוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ עַל אָבְדַן הַטַּבַּעַת לֹא יָדַע גְּבוּל. הוּא שָׁב סַר וְזָעֵף לְאַרְמוֹנוֹ, קָרָא לְיוֹעֲצוֹ וְאָמַר לוֹ: אַתָּה יוֹעֲצִי הַנֶּאֱמָן, מְצָא לִי אֶת טַבַּעַת־הַחוֹתָם שֶׁלִּי — וְלֹא מוֹת תָּמוּת!"

הֵבִין הַיּוֹעֵץ כִּי הִגִּיעַ קִצּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵיךְ יוּכַל לִמְצֹא טַבַּעַת שֶׁצָּלְלָה לַמְּצוּלוֹת? הֶחְלִיט לְהִפָּרֵד מִידִידוֹ הַיְּהוּדִי, וְאַחַר כָּךְ לְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. כְּמִנְהָגוֹ, לָקַח עִמּוֹ דָּג שֶׁאַךְ נִצּוֹד בָּרֶשֶׁת, לְתִתּוֹ לִידִידוֹ.

כְּשֶׁבָּא אֵלָיו הֵחֵל לְסַפֵּר לוֹ עַל צָרָתוֹ, וְהַיְּהוּדִי שׁוֹמֵעַ וּמֵכִין אֶת הַדָּג לְשַׁבָּת. אַךְ פָּתַח הַיְּהוּדִי אֶת קִרְבֵי הַדָּג וְהִנֵּה חֵפֶץ נוֹצֵץ בְּתוֹכָם. הוֹצִיא אֶת הַחֵפֶץ, וַהֲרֵי בְּיָדוֹ טַבַּעַת־הַחוֹתָם שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

פָּנָה הַיְּהוּדִי אֶל יְדִידוֹ הַיּוֹעֵץ וְאָמַר לוֹ: "תַּמּוּ צָרוֹתֶיךָ וְדַאֲגוֹתֶיךָ. לֵךְ אֶל הַמֶּלֶךְ וֶאֱמֹר לוֹ לְהִתְיַצֵּב עִם כָּל פָּמַלְיָתוֹ וּבְחֶבְרַת הַנַּעַר עַל

שְׂפַת הַיָּם. וְאַתָּה תְּפֹר לִי בִּגְדֵי קַשְׂקַשִּׂים וַהֲבִיאֵם אֵלַי בִּמְהֵרָה."
כָּךְ עָשָׂה.

בַּמּוֹעֵד הַיָּעוּד נִצַּב הַמֶּלֶךְ עִם פָּמַלְיָתוֹ עַל שְׂפַת הַיָּם, וְהִנֵּה מֵגִיחַ מִן הַמַּיִם הָאָמָּן הַיְּהוּדִי, עָטוּי בִּגְדֵי קַשְׂקַשִּׂים וְכֻלּוֹ נוֹטֵף אַצּוֹת וּמַיִם. הִשְׁתּוֹמְמוּ הַכֹּל לְמַרְאֵה עֵינֵיהֶם וְנֶאֶלְמוּ דוֹם. פָּתַח הַיְּהוּדִי וְאָמַר: "אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, וַדַּאי עַז רְצוֹנְךָ לָדַעַת אֶת קוֹרוֹתַי לְמִן הָרֶגַע בּוֹ הֻשְׁלַכְתִּי לִמְצוּלוֹת הַיָּם."

"סַפֵּר נָא, סַפֵּר," בִּקֵּשׁ הַמֶּלֶךְ.

"אַךְ צָלַלְתִּי לַמְּצוּלוֹת," סִפֵּר הָאָמָּן, "מִיָּד בָּאוּ אֵלַי שָׂרָיו וַעֲבָדָיו שֶׁל מֶלֶךְ הַיָּם, וְהֵבִיאוּ אוֹתִי לְפָנָיו."

"וּמָה רָצָה מִמְּךָ מֶלֶךְ הַיָּם?" שָׁאַל הַמֶּלֶךְ הַנִּפְעָם.

"רָצָה כִּי אֶבְנֶה לוֹ אַרְמוֹן יָפֶה וּמְפֹאָר כְּאַרְמוֹנְךָ."

"וּבָנִיתָ לוֹ?" שָׁאַל הַמֶּלֶךְ.

"אָכֵן בָּנִיתִי," הֵשִׁיב הָאָמָּן "וְכָעֵת נִצָּב בִּמְצוּלוֹת הַיָּם אַרְמוֹן יָפֶה כְּאַרְמוֹנְךָ שֶׁלְּךָ. אַךְ דָּבָר אֶחָד חָסֵר בּוֹ, חֲסֵרִים בּוֹ כְּלֵי הַפְּאֵר שֶׁל חַבְרֵי הַנַּגָּר. וְעַתָּה, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, כְּאוֹת יְדִידוּת וּבְרָכָה שׁוֹלֵחַ לְךָ מֶלֶךְ הַיָּם אֶת טַבַּעַת־הַחוֹתָם שֶׁלְּךָ, וּמְבַקֵּשׁ כִּי תִּשְׁלַח לוֹ אֶת נַגָּרְךָ הָאָמָּן."

שָׂמַח הַמֶּלֶךְ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּמִיָּד צִוָּה: "שִׁלְחוּ אֶת הַנַּגָּר לְמֶלֶךְ הַיָּם!"

אחרית דבר

השיקולים לבחירת סיפורי הקובץ ולעיבודם

הקובץ שלפנינו מכיל צרור סיפורי עם לחגים, מאותם סיפורים שעברו מדור לדור וסוּפרו בעל־פה על־ידי מספרים אָמנים. מטרת הקובץ היא להביא לקורא הצעיר סיפורי עם הקשורים לחגים, ולכן **השיקול הראשון** בבחירת הסיפורים היה, כמובן, **ייצוג כל החגים**. לא הקפדנו להביא מִספָּר זהה של סיפורים לכל חג, ולעתים סיפור אחד מתאים לשני חגים, אם מבחינת הזמן המוזכר בו, ואם מבחינת מערכת הערכים הגלומה בו. ראש־השנה ויום הכיפורים מיוצגים על־ידי הסיפורים, "אלוהים אוהב לבי" (המתקשר מבחינת הזמן גם לשבת), "שערי דמעה לא ננעלו" (המתקשר גם לסוכות) ו"חצי שלי חצי שלך". סוכות מיוצג על־ידי הסיפורים, "אתרוג בגודל סוס" ו"האתרוג הגיע". חנוכה על־ידי הסיפורים "חָכמת נשי קוסבת בערב שבת של חנוכה", "נס חנוכה" ו"שמן מרפא". ט"ו בשבט על־ידי הסיפורים "נס ט"ו בשבט" ו"בקשת עצי המחט בט"ו בשבט". פורים על־ידי הסיפורים, "בזכות משלוח מנות", "מדוע צובעים ביצים בפורים" ו"נס מרדכי ואסתר". פסח על־ידי הסיפורים, "הוא ראה את אליהו הנביא", "מכתב לאלוהים", "משה המושיע בליל הסדר" ו"שתי כובסות בערב פסח". ל"ג בעומר על־ידי הסיפור, "מנורת רבי שמעון בר־יוחאי באי ג׳רבה". שבועות על־ידי הסיפור "חביתיות של שבועות". ושבת על־ידי הסיפורים "בזכות הדג לשבת" ו"טעמה של שבת".

השיקול השני קשור **לייצוג עדות ישראל השונות**. כידוע, סיפורי־עם סוּפרו בכל העדות, והרישום הנהוג בארכיון הסיפור העממי* מציין את עדת המוצא של המספר. כדי להציג פסיפס של התרבות היהודית הבאנו סיפורים

* **ארכיון הסיפור העממי בישראל**, אסע"י, המצוי באוניברסיטת חיפה, נוסד ב־1955 על־ידי עיריית חיפה ופרופ׳ דב נוי. שמורים בו (בשנת 1968) 15,200 סיפורי־עם מפי עדות יהודיות ולא יהודיות בישראל.

שסופרו בעדות שונות, אף כי לא כל העדות זכו לייצוג בילקוט. מצויים כאן סיפורים מפי יהודי אפגניסטן, גירבה,* טוניסיה, יוון, לוב, מרוקו, סוריה, עירק, פולין, רומניה, רוסיה, רוסיה הלבנה ותימן.

השיקול השלישי קשור לרצוננו להציג את **הסוגים הספרותיים השונים** (הז׳אנרים) של הסיפורת העממית: האגדה, הקשורה לזמן ולמקום, מבטאת את מערכת הערכים והנורמות של החברה המספרת ומבקשת לחזקם. אגדת הקודש, שבה פועל הכוח המקודש על־ידי הדת של החברה המספרת, המעביר את המסר הסיפורי במתן גמול למקיימי המצוות ועונש לעוברים עליהן; לצד הדמויות הריאליסטיות מופיעות בה דמויות על־טבעיות מקודשות כמו האל המיוצג על־ידי עצמים (כגון כסא הכבוד) או בת־קול, וכן על־ידי שליחיו: מלאכים למיניהם או אליהו הנביא, המתווך המסורתי בין שני העולמות. דמויות הצדיקים (גלויים ונסתרים) מקבלות בז׳אנר זה כוח על־טבעי, לחולל נסים, כוח הבא להן מן המהות המיוחדת המקשרת אותן למקור האלוהי. המעשיה שהיא על־זמנית ועל־מקומית, מאוכלסת ביצורים פלאיים (כמו ענקים, גמדים, פיות ומכשפות). מתקיימים בה היפוכים מאגיים (כמו היפוך מאדם למפלצת) בעזרת מקסמים (טבעת קסמים, מקל קסמים, כובע קסמים ועוד) המגיעים לאדם מן הדמויות או מן המרחבים העל־טבעיים פלאיים. הנובלה, שהיא סיפור ריאליסטי, ואשר בה המוטיב החריג, החשוב כל־כך בסיפור העממי; מקבל ביטוי לא באמצעות העל־טבעי, אלא על דרך ההפלגה, כמו הצגת חָכמה מופלגת, עָרמה מופלגת או להבדיל — כסילות מופלגת, יסודות שממילא נושאים עמם אפקט הומוריסטי. אמנם כיוון שמדובר בחגים, המהווים חלק מן התרבות הדתית־נורמטיבית של החברה, משתייכים רוב הסיפורים אל ז׳אנר האגדה.

הסיווג הז׳אנרי סייע גם **בשיקול האחרון והמרכזי:** התאמת הסיפור לילד. נבחרו ועובדו (על כך להלן) סיפורים שנראה היה לנו שיאפשרו לילד לחוות חוויה אסתטית, לחוות את ההנאה מהבדיוני־פלאי באמצעות סיפורים המכילים מוטיבים של מעשיה כמו הארץ הרחוקה בה אסורים דברים זרים, ארץ בני־משה שמעבר ליערות ולנהר הסמבטיון, אילנות דוברים ההולכים ומתנשקים זה עם זה, ענקים, מלך הים או האריה והלביאה הפלאיים. בכוחם של אלה לעורר את הדמיון להפליג אל הבלתי נודע.

* **האי ג׳ירבה** מהווה מבחינה גיאוגרפית ומדינית חלק של תוניסיה, אך הוא שונה מבחינה אתנית. מנהגי היהודים בג׳ירבה וסיפורי העם שלהם מהווים חטיבה מיוחדת.

ביקשנו להעביר לילד את חווית הרוממות הנוצרת מגילוי ערכים מקודשים ומדרבנת לדבוק בהם. זאת באמצעות האגדה ובעיקר אגדת הקודש, המכוונת ליסוד הרוממות בהציגה תפיסה השואפת לעולם ערכי מוחלט. בחרנו בסיפורים בהם ערכים כמו צדק, יושר, גבורה באים לביטוי במה שבין אדם לחברו; ואף כי סיפורי העם סופרו בחברה דתית, דווקא המצוות שבין אדם לחברו זוכות להדגשת יתר ואף מצטיירות כעולות על אלה שבין אדם למקום. (ראה למשל "אתרוג בגודל סוס"). רצינו גם להביא לילד את ההארה הקומית הנותנת פורקן על דרך ההומור ותורמת לאיזון שבתפיסת האדם את העולם ואת האני.

השימוש בז'אנרים שונים הוא שאיפשר לנו את הצגת הפנים השונות של הקיום האנושי הגלום בהם, ואנו סומכות על רגישותו והבנתו של הקורא הצעיר שיבחין בין המסרים השונים והנימה בה הם נמסרים.

כיוון שהסיפור העממי משקף את "ההקשר התרבותי" של החברה המספרת מבטאים סיפורי העם העוסקים בחגים את מצוקת העם היהודי בגולה, וסיפורים רבים עוסקים ביחסים שבין יהודים לגויים. בקובץ מקבלים סיפורים אלו ביטוי — אם בעימות הקשה והנורא מכול המתבטא בעלילת־דם; אם בגבורת הילד היהודי שאינו מוכן לוותר על הדלקת נרות חנוכה למרות צו המלך האוסר להדליקם; ואם בציון ייחודה של אווירת השבת בה חש בסיפור דווקא הגוי.

השתדלנו להדגיש בעיבוד כי העימות הוא חלק מריאליה של סיפור הנטוע במקום מסוים ובזמן מסוים ואין להקיש ממנו על זמן אחר ומקום אחר.

נקודה זו מעבירה אותנו אל **דרך עיבוד הסיפורים**. הסיפורת העממית היא אמנות מילולית וביצועית בעת ובעונה אחת, בהיותה מסופרת בעל־פה לפני המאזינים. השדר האמנותי מועבר על כן במישור רב־ערוצי. אמנם המרכיב המילולי הוא מרכזי להבנת הסיפור, אולם מצטרפים אליו האלמנטים הבצועיים: השמיעתיים — כמו אינטונציה (הגבהת הקול והשפלתו), המהום, זמזום וכדומה — והחזותיים־תנועתיים כמו הבעות פנים, תנועות ידיים, נענועי גוף ועוד. כל אלה מהווים יחדיו את הטקסט של הסיפור העממי המסופר בעל־פה, ולכן הסיפור העממי מתקשר אל הספרות ואל הדרמה כאחת. כשזוכה הסיפור העממי לתעוד בכתב הוא הופך לטקסט חסר, לקוי ובלתי שלם, שהרי נעדרים בו האלמנטים החזותיים והשמיעתיים שהם חלק בלתי נפרד ממנו.

כשבאנו לעבד את הסיפורים ולהעבירם מן ה"בעל־פה" אל ה"בכתב", היה זה הדבר המרכזי שהובא בחשבון. ברור היה,כי המלאות והשלמות שהוענקו על ידי היסוד הביצועי והנעדרים בטקסט הכתוב.דורשים השלמה. ונביא דוגמא להבהרת הדברים: בסיפור העממי האפיון המילולי של הדמויות מצטמצם,

בפורים בסיפור האתיולוגי מאפגניסטן. אנו מקוות שהדבר יאפשר לקורא הצעיר לגלות את האלמנטים התרבותיים המאחדים את העדות השונות ולגעת ולו נגיעה קלה בתרבות המקורית שממנה הובא הסיפור.

חיה בר־יצחק
עדנה קרמר

בליל ט"ו בשבט, עת הולכים האילנות להתנשק זה עם זה, מתגלגל השליח הישן מעץ לעץ ומגיע לארץ בני־משה הענקים...
בפורים, מערימים הסוחר ובניו על המן הרשע ועמלים כל הלילה להכין ביצים מחופשות לפירות וירקות.
הסַבָּל התמים שומע כי אלוהים אוהב לב ומכין לו לב צלוי למאכל...
ובליל חנוכה, על אף גזירת המלך, בוקע באורח מסתורי אורם של נרות החג מחלונות בית הכנסת...
אירועים כאלה ועוד רבים נוספים תמצאו בסיפורי החגים שלפניכם.

סיפורי העם שבספר קובצו ועובדו על־ידי חיה בר־יצחק ועדנה קרמר.
חיה בר־יצחק, חוקרת פולקלור, עוסקת במחקר סיפורי עם ומרצה לספרות עממית בחוג לספרות עברית והשוואתית באוניברסיטת חיפה, ומרכזת לימודי פולקלור בסמינר "אורנים". ספריה הקודמים:
סיפורי עם מבית־שאן, 1981.
סיפורי עם משלומי, 1982 (ביחד עם ע. שנהר).
עדנה קרמר, מורה ומחנכת בקיבוצה, עין־השופט, עוסקת בספרות ילדים בסמינר "אורנים" ובהוצאת ספרית פועלים. ספריה הקודמים:
חלום של צבעים, 1967.
שפה סודית, 1982.

ספרית פועלים